

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์
บางเขน กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
อุมาพร พันระไชย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
เมษายน 2553

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์
บางเขน กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
อุมาพร พันระไชย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา

เมษายน 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์
บางเขน กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
อุมาพร พันระไชย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
เมษายน 2553

อุมาพร พันระไชย. (2553). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ บางเขน กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์
กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขจรศรี ชาติกานนท์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ บางเขน กรุงเทพมหานคร
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552
โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ บางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม
(Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้อง ใช้ระยะเวลาในการทดลอง จำนวน 18 ชั่วโมง

ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบแผนการวิจัย แบบ Randomized One Group Pretest – Posttest
Design

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว และ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample
ผลการศึกษาพบว่า

1. หนังสืออ่านประกอบรายวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว มีประสิทธิภาพ 88.57/91.42
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย
เรื่อง ข้าว หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE DEVELOPMENT OF THAI SUPPLEMENTARY READING BOOKS
ON RICE FOR MATHAYOMSUKSA II STUDENTS,
THAINIYOMSONGKROA SCHOOL, BANGKHEN, BANGKOK.

AN ABSTRACT
BY
UMAPORN PHANTACHAI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University

April 2010

Umaporn Phantachai. (2010). *The Development of Thai Supplementary Reading Books on Rice for Mathayomsuksa II Students, Thainiyomsongkroa School, Bangkhen, Bangkok*. Master's Project, M.Ed. (Secondary Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Assist. Prof. Kachornsri Jatikananda.

The purpose of this research was to develop Thai supplementary reading books on rice for Mathayomsuksa II Students, Thainiyomsongkroas school, Bangkhen, Bangkok.

The Samples consisted of 35 Mathayomsuksa II students in the second semester of the 2009 academic year, Thainiyomsongkroa school, Bangkhen, Bangkok.

They were randomly selected by Cluster Random Sampling Technique for one classroom and were taught through the Thai supplementary reading books on rice for 18 periods. The Randomized One Group Pre-test and Post-test Design was used in the study.

The Instruments used in this study included the Thai supplementary reading books on rice and learning achievement tests. The data were statistically analyzed by t-test Dependent Sample.

The results of this research were:

1. The efficiency of the Thai supplementary reading books on rice was 88.57/91.42
2. The students learning achievement through Thai supplementary reading books on rice was significantly higher after the experiment at .01 level.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จไปได้ด้วยดี กอปรไปด้วยความกรุณาในการให้คำปรึกษาคำแนะนำ รวมถึงกำลังใจ จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขจรศรี ชาติกานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร พานทอง รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนาศิริ รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา สุขารมณฺ์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสร้างสารที่ต้องการส่งไปถึงผู้รับซึ่งเป็นเด็ก ๆ ที่ต้องดำรงชีวิตในสังคมอันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในทุกวันนี้ได้อย่างกลมกลืนและสมบูรณ์ขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม อาจารย์ยัษฐิติชญาณ์ กระจ่างใจ ที่กรุณาช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างดีในการตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยเป็นผลให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ รวมถึงคณะครูโรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ คุณครูโรงเรียนบ้านบัวมล (เจริญราษฎร์อุทิศ) ขอบใจเด็กหญิงอักษรจิตต์ จากผาที่ช่วยทำให้ทุ่งข้าวงดงามยิ่งนัก ขอบใจเด็ก ๆ ทุกคน ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสานทองงานวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่ น้อง มีมิตรทุกท่าน ผองเพื่อนทุกคน นิสิตสาขาวิชาการศึกษา (การสอนภาษาไทย) ที่มีโอกาสได้เติมประสบการณ์ให้กับชีวิตขณะที่มีโอกาสเรียนรู้และเติบโตไปด้วยกัน ขอบคุณข้าวทุกเม็ด ขอบคุณอาจารย์พิศมัย รัตนโรจน์สกุล ในการเป็นเข็มทิศขณะที่ได้เดินทางแสวงหาความรู้ ขอบคุณหนังสือทุกเล่ม ที่ผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิงไว้ในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

อุมาพร พันระไชย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
สมมติฐานในการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในข้าว.....	6
สังคมประเพณีในวิถีการปลูกข้าว.....	6
พิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวกับข้าว.....	11
การเปลี่ยนถ่ายทางสังคมประเพณีสู่สังคมทุนนิยมที่มีต่อวัฒนธรรม ในข้าว.....	14
แนวทางการแก้ปัญหาของข้าวในการเปลี่ยนถ่ายทางสังคม.....	16
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	17
ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	18
ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	19
ประเภทของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	21
ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดี.....	22
การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	23
การประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	27
งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	29
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	31
ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	31
จุดประสงค์ของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	31
ประเภทของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	32
ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทยเรื่อง ข้าว.....	45
ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบระหว่างเรียนด้วย หนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	49
การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย หนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	61
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	61
ความสำคัญของการวิจัย.....	61
สมมติฐานของการวิจัย.....	61
ขอบเขตการวิจัย.....	61
วิธีดำเนินการทดลอง.....	62
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สรุปผลการวิจัย.....	65
การอภิปรายผล.....	66
ข้อเสนอแนะ.....	67
บรรณานุกรม	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	75
ภาคผนวก ก.....	76
ภาคผนวก ข.....	78
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	104

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงแบบแผนการวิจัยในการทดสอบสมมติฐาน	53
2 ผลการหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ตามเกณฑ์ 80/80	60
3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนสอนและหลังเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว	60

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย .....

5

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การอ่านเป็นอาวุธอันสำคัญในการช่วยพัฒนาคน เป็นขุมพลังในการเรียนรู้และเป็นพื้นฐานของการเปิดโลกให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ในทุกด้านในอันที่จะนำมาพัฒนาคน พัฒนาสังคม และพัฒนาชาติ ดังที่ สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525) กล่าวว่า การอ่านมีประโยชน์และมีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ทำให้ผู้อ่านมีความรอบรู้ สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับที่ จวีลักษณ์ บุญยกาญจน์ (2523) กล่าวไว้ว่า การอ่านเปรียบเสมือนกุญแจไขไปหาความรู้ที่มีอยู่มากมายในโลก และถ้านำความรู้จากการอ่านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหาให้แก่สังคมแล้ว บุคคลเหล่านี้ จะเป็นพลเมืองดีของสังคม สังคมใดมีบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการอ่านอยู่มาก สังคมนั้นก็ย่อมเจริญอย่างรวดเร็ว

ในการจัดการศึกษาจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน เพื่อให้การอ่านช่วยปูพื้นฐานสากลให้กับคนในประเทศ การอ่านจึงถือเป็นชนวนสำคัญในการนำไปสู่การพัฒนา ดังจะเห็นได้จาก พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 12 ธันวาคม 2512 "...งานด้านการศึกษา เป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้น ขึ้น อยู่กับการศึกษาของ พลเมืองเป็นข้อใหญ่ จึงต้องจัดการศึกษาให้เข้มแข็ง ยิ่งขึ้น..." การศึกษาจึงเป็นเบื้องต้นที่ต้องทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ พร้อมกับการสร้างองค์ประกอบของการอ่านและการศึกษาอย่างเหมาะสม

ในปัจจุบันภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจของชาติ ทำให้ต้องปรับแผนพัฒนาชาติ โดยการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศและถือเป็นการกำหนดทิศทางในการดำเนินประเทศให้รอดพ้นจากภาวะปัญหาของชาติ เพื่อจะพัฒนาเยาวชนไปสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งการประกาศใช้แผนพัฒนาชาติดังกล่าวจึงส่งผลถึงระบบการศึกษาชาติด้วย

เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนในประเทศไทย มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนฐานความเชื่อที่ว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ เน้นสาระภาษาไทยในฐานะที่ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ

และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูล สารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ตำนานวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทย ตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 2- 34)

ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้มาตรฐานวิชาภาษาไทยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและจัดทำเป็นสาระการเรียนรู้มาตรฐานวิชาภาษาไทย โดยกำหนดให้การอ่านเป็นสาระที่ 1 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้และมาตรฐานที่ ท.1.1 กำหนดให้ผู้เรียนใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน และในสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มาตรฐาน ท 4.1 กำหนดให้ผู้เรียนเข้าใจ ธรรมชาติและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษาภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

เมื่อการอ่านในยุคสมัยของสังคมปัจจุบันที่มีความหลากหลายทางเทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อน สื่อสารสนเทศนำวัฒนธรรมของโลกมาสร้างการเปลี่ยนแปลงในวิถีสังคมไทย อันทำให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการอ่าน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญดังที่กล่าวมาแล้ว สิ่งก็ตามมาและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีอยู่คู่กัน คือ หนังสือ เพราะหนังสือถือเป็นเครื่องมือและอุปกรณ์สำคัญในการฝึกทักษะการอ่าน หนังสือช่วยสร้างจินตนาการ รวมถึงขัดเกลาและปลูกฝังผู้อ่านได้ แม้นมาศ ขวลิขิต (2530: 7) ได้กล่าวว่า สิ่งจำเป็นสำหรับการรณรงค์เพื่อให้รู้หนังสือและให้อ่านเป็น กิจนิสัยก็คือ หนังสือ ซึ่งจะต้องมีมากจนเพียงพอแก่ความต้องการของผู้อ่าน ต้องมีหนังสือในสาขาวิชาต่าง ๆ ทุกวิชา มีหนังสือซึ่งให้ความจรรโลงใจ มีรสนิยมนดี และช่วยพัฒนากล่อมเกลารมณ์และแนวทางการคิดที่ถูกต้องด้วยศีลธรรม เหตุผล และมนุษยธรรมเช่นเดียวกับคำกล่าวของ ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2532) เสนอไว้ในเรื่องชุมทรัพย์ในหนังสือว่า หนังสือแต่ละเล่มเป็นชุมทรัพย์ แต่ไม่ใช่ทรัพย์ที่เป็นเงินทอง ทรัพย์ในหนังสือเป็นทรัพย์ทางปัญญา ใครอ่านมากคนนั้นได้ทรัพย์ทางปัญญามาก ยิ่งได้อ่านหนังสือที่มีคุณภาพสูงเป็นประจำแล้ว คุณสมบัติทางปัญญาที่ได้ก็จะดีตามไปด้วย

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย เป็นอีกแนวทางหนึ่งในอันที่จะเพิ่มความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และเนื้อหาที่ทำให้นักเรียนได้ฝึกอ่านเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมความเป็นไทย ในการทำนาปลูกข้าว รากฐานของสังคมไทยเป็นสังคมแบบเกษตรกรรมอันเป็นอาชีพที่สั่งสมวัฒนธรรมไทยที่สืบต่อกันมาอย่างยาวนาน ข้าว คือสายใยชีวิตที่สร้างความอยู่เย็นเป็นสุขมาช้านาน ดังพระดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่คณะผู้นำสหกรณ์การเกษตร 11 พฤษภาคม 2521 “..การทำกิจกรรมนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก สำคัญยิ่งสำหรับประเทศชาติ ถ้าไม่มีใครทำนา ถ้าไม่มีใครเพาะปลูก..ประเทศชาติก็ไม่มีทางที่จะอยู่ได้ โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบัน การอาชีพเพาะปลูกนี้มีความสำคัญมาก เพราะการเพาะปลูกนี่เป็นการเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์..”

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเหตุผลดังกล่าวมาประกอบการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในอันที่จะนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ และนักเรียนเกิดการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และมีนิสัยรักการอ่านเพื่อเป็นพื้นฐานของชีวิตต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ข้าว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ บางเขน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์
3. เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม และประเพณีไทย ในการทำนาปลูกข้าว เพิ่มมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 175 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 35 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2.1 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่องข้าว

2.1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องข้าว

2.2 ระยะเวลาในการทดลอง ใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 18 คาบ คาบละ 50 นาที

ใช้เวลาสอน 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ข้าว สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ วัฒนธรรมและประเพณีไทยในข้าว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมการอ่าน ขยายความรู้ สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกทักษะการอ่าน นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยเรียบเรียงเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถในการอ่านของนักเรียน

2. หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทยเรื่อง ข้าว เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 ชุด โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องของประเพณีวัฒนธรรม อันเกิดจากการวิถีชีวิตในเรื่องของการทำนาปลูกข้าว และการเปลี่ยนถ่ายทางสังคมที่มีผลต่อวัฒนธรรมไทย และช่วยฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ถึงวิถีการดำรงชีวิตโดยอาศัยความรู้เรื่องข้าวเป็นสำคัญ โดยแบ่งออกเป็นชุด 8 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สมบัติยาย

ชุดที่ 2 ชาวข้าว

ชุดที่ 3 ยืนต้น

ชุดที่ 4 ฝนหาย

ชุดที่ 5 ดินรับ

ชุดที่ 6 สันคลอน

ชุดที่ 7 ตั้งท้อง

ชุดที่ 8 ทุงทอง

3. การเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่องข้าว หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทยเรื่องข้าว ไปใช้เป็นเนื้อหาในการสอน มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ นักเรียนและครูอภิปรายถามตอบ เพื่อสร้างแรงจูงใจและมโนภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิตไทยที่ผูกพันกับข้าว

2. ขั้นสอน นักเรียนอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่องข้าว ในแต่ละหน่วยการเรียนเพื่อขยายความรู้และฝึกทักษะการคิด ด้วยกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละหน่วย

3. ขั้นสรุป นักเรียนและครูวิเคราะห์วิถีชีวิต การเปลี่ยนถ่ายทางสังคม แนวคิด ค่านิยมที่ปรากฏในเรื่อง

4. การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง การนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดในระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 80

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ข้าว หมายถึง ความสามารถในการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังจากเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ข้าว ซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

6. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เรื่องข้าว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว เป็นข้อสอบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในข้าว
สังคมประเพณีในวิถีของการปลูกข้าว
พิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวกับข้าว
การเปลี่ยนถ่ายทางสังคมประเพณีสู่สังคมทุนนิยมที่มีต่อวัฒนธรรมในข้าว
แนวทางการแก้ปัญหาของข้าวในการเปลี่ยนถ่ายทางสังคม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม
ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
ประเภทของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม
ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดี
หลักเกณฑ์ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม
งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
จุดประสงค์ของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ประเภทของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในข้าว

1.1 สังคมประเพณีในวิถีของการปลูกข้าว

ยุคสมัยสังคมประเพณี (Traditional Society) เริ่มวิวัฒนาการมาพร้อมกับมนุษย์ ตั้งแต่ยังเป็นสิ่งมีชีวิตสายพันธุ์ Australopithecus ซึ่งจัดอยู่ในช่วงเวลาประมาณ 4 ล้านปีมาแล้วจนกระทั่งวิวัฒนาการมาเป็นสิ่งมีชีวิตสายพันธุ์มนุษย์ในปัจจุบันคือ Homo Sapiens กินเวลามาจนถึงช่วง ค.ศ.1500 ซึ่งอยู่ในช่วงที่เริ่มมีการขยายอาณาเขตของชาติตะวันตก ซึ่งถือเป็นการถ่ายโอนยุคสมัยทางสังคมโลกอีกครั้ง หรือที่ถูกเรียกกันว่าเป็นการเชื่อมโลกครั้งที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบกับสังคมไทยแล้ว ช่วงเวลานี้คือยุคที่บ้านเมืองมีลักษณะเป็นสังคมศักดินา ผู้คนมีการดำรงชีวิตในแบบเกษตรกรรม มีการปกครองบ้านเมืองด้วยระบบศักดินา กล่าวคือ อยู่ในระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงหรือวิวัฒนาการตามอาณาจักรที่สำคัญต่างๆ เช่น อาณาจักรศรีวิชัย อาณาจักรทวารวดี อาณาจักรสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา

เป็นต้น ซึ่งก็จะมีลักษณะของวิวัฒนาการทางสังคมดังที่กล่าวมาคือ มีความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมทั้งของอาณาจักรและของท้องถิ่น โดยถึงแม้จะได้รับอิทธิพลจากจักรวรรดิที่สร้างแกนความคิดหลักๆ ในภูมิภาคนี้ เช่น จีน อินเดีย ขอม แต่วัฒนธรรมที่ได้รับมาก็ถูกนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของตนเองในที่สุด ทั้งในระดับอาณาจักรและในระดับท้องถิ่นด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมราษฎร์ แต่ก็ล้วนแฝงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของไทยทั้งสิ้น ลักษณะของสังคมไทยซึ่งจัดอยู่ในยุคสังคมประเพณีนี้อาจกินเวลานานมาจนกระทั่งถึงช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จึงเริ่มได้รับผลกระทบจากการแผ่ขยายอิทธิพลของประเทศตะวันตก ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของผลกระทบที่เกิดจากระบวนการถ่ายโอนทางยุคสมัยของสังคมโลกที่มีต่อประเทศไทยนั่นเอง สุกรานต์ โรจนไพรวงศ์ (2551: 74)

ราชบัณฑิตยสถาน (2530: 746) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ประเพณี” ไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่ยึดถือปฏิบัติสืบๆ กันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี ซึ่งขนบธรรมเนียมในที่นี้ มีความหมายว่า แบบอย่างที่ยึดกันมา ส่วน จารีตประเพณี ก็คือ ประเพณีที่ยึดและประพฤติกันสืบมา ถ้าฝ่าฝืนถือว่าเป็นผิดเป็นชั่ว

ในเรื่องเกี่ยวกับประเพณีนี้ หนังสืองานนิพนธ์ชุดสมบูรณ์ของศาสตราจารย์ พระยาอนุমান ราชชน ในหมวดขนบธรรมเนียมประเพณี เล่ม ๑ ได้อธิบายไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งกลุ่มประชาสัมพันธ์สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม กล่าวไว้ว่า ประเพณีใดก็ตามหากถือเป็นธรรมเนียมว่าสมควรประพฤติกันอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่มีผิดถูกทางศีลธรรมหรือทางระเบียบแบบแผน แต่ถือเป็นเพียงเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ แบบนี้เรียกว่า ธรรมเนียมประเพณี หรือประเพณีนิยม เช่น การแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ด้วยการยกมือไหว้ อย่างไรก็ตาม ประเพณีต่างๆ จะเป็นประเพณีขึ้นได้ ต้องเป็นสิ่งที่สืบต่อ ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันมานาน หากเป็นอยู่ชั่วขณะแม้จะนิยมปฏิบัติกันทั่วไป ก็มีใช้เป็นประเพณี เป็นแต่เพียง“แฟชั่น”ซึ่งนิยมกันสมัยหนึ่งเท่านั้น พอหมดความนิยมก็เลิกกันไป

ประเพณีเกิดจากความประพฤติหรือการกระทำของใครคนหนึ่งหรือหลายคน ซึ่งเห็นประโยชน์และความจำเป็นตามที่ต้องการจากการกระทำเช่นนั้น และเมื่อคนอื่นเห็นดีก็เอาอย่างทำตามเป็นแบบอย่างเดียวกัน และสืบต่อเป็นส่วนรวมมาช้านาน จนกลายเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมของชาติขึ้น วัฒนธรรม คือวิถีแห่งชีวิต หรือความเป็นอยู่ของคนในส่วนรวม อันมีความเจริญงอกงามได้ ถ้าผู้เป็นเจ้าของรู้จักรักษาและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม เหมาะกับความเปลี่ยนแปลงของสมัย แต่ผู้ที่จะรู้จักแก้ไขและปรับปรุงของเก่าให้เข้ากับสมัยได้ดี ท่านว่าต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถริเริ่ม มีความคิด จิตใจที่ทันสมัย รู้จักปรับแก้ของโบราณให้มีความแปลกใหม่ ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขนี้ทำได้ ๒ แบบ คือ

แบบแรก ปรับปรุงและแก้ไขเก่าให้เป็นใหม่ โดยยังรักษาคติโบราณไว้ ไม่ให้สูญไปแบบทันทีทันใด แต่ทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป เช่น สมัยก่อน คนมักทำบุญกับพระและวัด เพราะเชื่อว่าจะได้บุญมาก แต่ปัจจุบันคนเริ่มทำบุญในรูปแบบอื่น ๆ มากขึ้น เช่น สร้างโรงเรียนแทนโบสถ์วิหาร หรือบริจาคทรัพย์ สิ่งของให้แก่ผู้ด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งก็ยังได้ชื่อว่าทำบุญและได้อานิสงส์ไม่แพ้กัน

แบบสอง คือ ปรับปรุงและแก้ไขเก่าให้เป็นใหม่ โดยวิธีพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ คือเลิกของเก่ามาเป็นใหม่เลย เช่น การเลิกทาสในอเมริกา การสั่งห้ามกินหมากในสมัยก่อน เป็นต้น

ทั้งสองแบบนี้ ต่างก็มีข้อดีและข้อเสียด้วยกันทั้งนั้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งที่จะปรับปรุงแก้ไข และเหตุที่ประเพณีเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์แห่งความจำเป็นของสังคมโดยรวม ดังนั้น เมื่อบ้านเมืองเปลี่ยนแปลง ประเพณีต่างๆ ซึ่งเป็นยุคสมัยนั้นๆ แต่โดยความจริงแล้ว ประเพณีหลายอย่างที่เป็นอย่างเดิม แม้จะหมดประโยชน์หรือความจำเป็น เพราะไม่รู้ต้นสายปลายเหตุที่มา ก็ยังปรากฏว่ามีการประพฤติปฏิบัติตามๆ กันอยู่ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าเกิดความเคยชินที่เคยทำมา เช่นนั้น หากไม่ทำก็จะรู้สึกไม่สบายใจ กังวลหรือกลัวว่าจะมีเหตุร้ายเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ ประเพณีใดก็ตามจะยืนยง และสืบทอดต่อเนื่องกันมาได้ ประเพณีนั้นจะต้องตรงกับมูลฐานแห่งความต้องการของมนุษย์ หรือเป็นประเพณีที่ได้แปรความหมายเดิมให้เข้ากับยุคสมัยแล้ว ท่านว่า “ประเพณีนั้นตายยาก” เพราะโดยปกติ หากไม่มีเหตุจำเป็นที่จะเลิกหรือเปลี่ยนแปลงแล้ว ก็ไม่ค่อยมีใครไปเลิกหรือเปลี่ยนเป็นอันขาด ยกเว้นไว้แต่จะเป็นประเพณีที่ล้าหลัง ถ่วงความเจริญ หรือเสียหายต่อส่วนรวม ประเพณีนั้นก็จะเลิกและหมดไปเอง ถ้ามีผู้ริเริ่มและคนส่วนใหญ่เห็นด้วย อย่างเช่น การล่าหัวคนของคนบางเผ่าในแอฟริกา การรัดเท้าของสาวจีน การกระโดดเข้ากองไฟเผาตัวตายตามสามีของหญิงในอินเดีย เป็นต้น ความประพฤติของส่วนรวมก็ย่อมจะปรับเปลี่ยนไปด้วยเพื่อความเหมาะสม

โดยทั่วไป การเปลี่ยนแปลงประเพณีต่างๆ มักจะริเริ่มมาจากชาวกรุงหรือชาวเมืองก่อน แล้วค่อยแพร่หลายไปยังที่อื่นๆ ตามความเจริญที่มีการศึกษาเป็นพื้นฐาน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ประเพณีของเดิมจะอยู่คงทนได้ มักเกิดจากคนนอกกรุงนอกเมืองเป็นผู้รักษา เพราะมีความเจริญซ้ากว่า ความเปลี่ยนแปลงจึงเป็นไปอย่างช้าๆ ซึ่งเรื่องนี้ก็ยังเป็นจริงอยู่ แม้ปัจจุบัน เราจะมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วก็ตาม อย่างไรก็ตาม ปรากฏธรรมดาดูอยู่ข้อหนึ่งที่ว่า สิ่งใดก็ตามหากอยู่คงที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง สิ่งนั้นก็หยุด ไม่ก้าวหน้า และในที่สุดก็ต้องตายไป แต่ถ้าสิ่งใดเปลี่ยนแปลงไปเร็ว ไม่ค่อยเป็นค่อยไปตามส่วนสัมพันธ์ที่ควรเป็นไป สิ่งนั้นก็กลายเป็นและลักษณะของตนก็จะหายไปในที่สุด หรือพูดง่ายๆ ว่า อัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของสิ่งนั้นๆ จะไม่เหลืออยู่อีกต่อไป ไม่ว่าจะประเพณีท้องถิ่นหรือส่วนรวม เช่น หากเด็กๆ หรือหนุ่มๆ สาวๆ แต่ละภาค ไม่อยากนุ่งห่มแบบท้องถิ่นตน อยากจะนุ่งแต่เสื้อยืด กางเกงยีนส์ตามวัฒนธรรมตะวันตกเพื่อความทันสมัย นานๆ ไป การนุ่งแบบพื้นบ้านก็จะไม่มีให้เห็น และสูญไปในที่สุด และเมื่อคนต่างถิ่นหรือคนต่างชาติไปเที่ยว ก็คงจะแยกไม่ออกว่าตนไปภาคไหน เพราะดูเหมือนๆ กันไปหมด นี่พูดเฉพาะเครื่องแต่งกายเท่านั้น ยังไม่รวมถึงเอกลักษณ์อื่นๆ ที่อาจถูกกลืนหายไปในอนาคต

กล่าวโดยสรุป ประเพณี อันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ก็คือ ความประพฤติที่คนส่วนรวมถือกันเป็นธรรมเนียมหรือเป็นระเบียบแบบแผน และปฏิบัติสืบต่อกันมานาน จนลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน ซึ่งประเพณีใดถ้ามีมูลฐานเข้ากับจิตใจและนิสัยของคน และไม่เป็นการเสียหายแล้ว คนส่วนใหญ่ยังจะรักษาสืบทอดต่อเนื่องกันต่อไป เพราะถือว่ายังมีประโยชน์ต่อสังคมอยู่ และยังเป็นสัญลักษณ์หรือบุคลิกลักษณะของชาตินั้นๆ ซึ่งหากชาติใดไม่มีประเพณีของตนสืบต่อมาแต่อดีต เป็นเสมือนสะพานคอยเชื่อมเก่าและใหม่ หรืออดีตและปัจจุบันให้ต่อกันแล้ว ชาตินั้นๆ ก็จะเป็นชาติใหม่ที่

เปรียบเหมือนเด็กอยู่เสมอ ไม่มีรากเหง้า อย่างไรก็ตามโลกทุกวันนี้ติดต่อเชื่อมโยงกันไปหมด กอปรกับมีการสื่อสารที่ก้าวหน้ารวดเร็ว การรับเอาประเพณีของชาติอื่นๆ ที่แปลกๆ ใหม่ๆ ในปัจจุบันจึงเป็นเรื่องง่าย ซึ่งบางประเพณีก็ได้กลายมาเป็นประเพณีสากล ที่จำเป็นต้องรับเอาไว้ เพราะมีฉะนั้น เราอาจจะก้าวไม่ทันเขา แต่การลอกเลียนแบบประเพณีของคนอื่นมา โดยไม่มีการดัดแปลงให้เข้ากับประเพณีเดิมที่ฝังลึกในจิตใจของเรา ก็อาจจะทำให้ "ความเป็นชาติ" เสื่อมสลายหายไปได้ ดังนั้นจึงขึ้นกับคนในยุคเราเองแล้วละว่า จะเลิก หรือ เลือกลง ประเพณีใดให้คงอยู่ เพื่อที่จะไม่ทำให้เราล้าหลัง แต่ขณะเดียวกันก็ไม่สูญเสียตัวตนและความภาคภูมิใจในชาติของเราในสังคมโลกด้วย

ส. ศิวรักษ์ (2531: 19) ได้ให้นิยามแห่งวัฒนธรรม คำว่า "วัฒนธรรม" ได้เข้าสู่ภาษาไทยหลังคำว่า "อารยธรรม" พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ขณะทรงพระยศเป็นพระองค์เจ้าวรรณไวทยากรเป็นผู้ทรงใช้ คำว่า "วัฒนธรรม" เมื่อ พ.ศ. 2475 โดยแปลมาจากคำว่า culture รากศัพท์ในภาษาละติน มาจากคำว่า cult ซึ่งหมายถึง ลัทธิธรรมเนียม ประเพณี หรือศาสนา cult หรือ culture เมื่อแปลว่า งอก เป็นศัพท์คำเดียวกับ agriculture ที่แปลว่า เกษตรศาสตร์

อนุมานราชชน, พระยา (2513: 73) พระยาอนุมานราชชน ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมคือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีของมนุษย์ในส่วนรวม ถ่ายทอดได้ เอาอย่างกันได้ เลียนแบบกันได้ วัฒนธรรม คือสิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มีมนุษย์ได้เรียนรู้มาจากแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีมา วัฒนธรรม คือ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติหรือกิริยาอาการ หรือการกระทำใดๆ ของมนุษย์ในส่วนรวม คงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาให้เป็นภาษาศิลปะ ระเบียบ ประเพณี เป็นต้น วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมยอมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม

บรรพต วีระสัย (2520: 45) เพราะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เช่น การยึดทักทาย การแสดงความเสียใจหรือดีใจ การแสดงปาฐกถา การสัมมนา ฯลฯ คำนิยามที่สามของวัฒนธรรมตามนัยแห่งสังคมศาสตร์ที่ถือว่าเป็นคำนิยามที่สมบูรณ์ที่สุด คือ วัฒนธรรมมีองค์ประกอบอยู่ห้าประการ ได้แก่ วัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ วัฒนธรรม ได้แก่ ผลของพฤติกรรม รวมทั้งทัศนคติ คำนิยาม ความเชื่อ และความรู้ต่างๆ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สมาชิกของสังคมมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของไม่มากก็น้อย วัฒนธรรมมีการถูกส่งต่อหรือได้รับการถ่ายทอด และวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เป็นนิจ

สุวรรณ เพชรนิล (2520: 5) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง การเพาะปลูกบำรุงให้เจริญงอกงามแยกเป็นหลายสาขา เช่น ทางเกษตร (Agriculture) ทางวัฒนธรรม (Physical Culture) ทางสติปัญญา (Intellectual Culture) ทางจิตใจ (Spiritual Culture) และทางส่วนรวม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น โดยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตส่วนรวม วิถีชีวิตของมนุษย์ส่วนรวมถ่ายทอดกันได้ เรียนรู้กันได้ และเอาอย่างกันได้ เป็นผลิตผลส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนสมัยก่อน โดยรับช่วงเป็นประเพณีกันมา วัฒนธรรมเป็นความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติหรือการกระทำต่างๆ ของมนุษย์ส่วนรวมที่ปรากฏเป็นแบบเดียวกัน เป็นมรดกแห่งสังคม ที่สังคมยอมรับรักษาให้เจริญงอกงาม และถ่ายทอดเป็นมรดกสืบไป

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2538: 10-67) กล่าวถึงวัฒนธรรมในวิถีชีวิตชาวนา ชาวนาไทยในสมัยก่อนนี้มีชีวิตอยู่ในเศรษฐกิจเพื่อการยังชีพ เศรษฐกิจของชาวนาคือเศรษฐกิจที่มีครอบครัวเป็นแกนกลางของการผลิตไม่มีการใช้แรงงานอื่นนอกจากแรงงานในครอบครัว ไม่มีการผลิตอะไรอื่นนอกไปจากที่ครอบครัวจำเป็นจะต้องใช้

วัฒนธรรมและชีวิต วัฒนธรรมคือแบบแผนพฤติกรรม ความเชื่อ รสนิยม และค่านิยม นั่นหมายความว่าพฤติกรรมหลายต่อหลายอย่างของบุคคล ความเชื่อ รสนิยมและค่านิยมของบุคคลนั้นกระทำและดำรงอยู่ในแบบแผนอย่างหนึ่ง ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ต่างคนต่างคิดกระทำขึ้นเองตามใจชอบทั้งหมด แบบแผนของความสัมพันธ์ทางสังคมนี้ก็คือวัฒนธรรมนั่นเอง แต่แบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมหรือวัฒนธรรมนั้นมีได้ดำรงอยู่ลอยๆ หากสัมพันธ์อยู่กับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมหนึ่งๆ อย่างแนบแน่น แบบแผนทางพฤติกรรมอย่างหนึ่งเป็นที่ยึดถือปฏิบัติตามก็เพราะแบบแผนนั้นตอบสนองต่อความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง

สุกัญญา สุจนายา (2547: 33) อธิบายให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตอันถือเป็นความมั่งคั่งงามของยุคประเพณีดังนี้ วิถีชีวิตของคนปลูกข้าวได้สร้างแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เรียกว่าวัฒนธรรมข้าว อันหมายถึงสังคมที่มีการจัดระเบียบทางสังคม มีความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี พิธีกรรม ถ้อยคำ ภาษา เพลงร้อง การละเล่น การแสดง เครื่องมือเครื่องใช้ อาหารและการปรุงอาหารที่เกี่ยวข้องกับข้าว และการปลูกข้าว วัฒนธรรมข้าวจึงเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนไทย ไม่ว่าจะเป็นคนไทในดินแดนนอกประเทศ เช่นคนไทญวนนาน เป็นต้น หรือคนไทยในประเทศไทย

เอี่ยม ทองดี (2538: 3-12) สังคมไทยเป็นสังคมกสิกรรมที่ประชากรส่วนใหญ่นิยมเพาะปลูกข้าวเป็นหลักมาแต่โบราณ ข้าวเป็นทั้งพืชอาหารหลักและพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญที่สุด ข้าวจึงมีความผูกพันกับคนไทยอย่างใกล้ชิด ข้าวและสิ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยข้าวจึงเป็นเหตุปัจจัยพื้นฐานกำหนดลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมของคนไทย ดังนั้น เรื่องราวของข้าวและสิ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยข้าว เช่น ชาวนา วัวควาย เครื่องมือเครื่องใช้ สภาพแวดล้อม จึงเป็นสื่อประกอบหนึ่งที่สะท้อนลักษณะต่างๆ ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไทยได้อย่างกว้างขวาง ละเอียดยิ่ง และลึกซึ้ง

วัฒนธรรมข้าว ประกอบด้วยปัจจัยหลักสองส่วนคือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับชาวนา กับส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้าว ดังนี้

1. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับชาวนา วัฒนธรรมข้าวหมายถึง แบบแผนการประพฤติปฏิบัติ วิธีการดำเนินชีวิต การแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ที่เป็นความเข้าใจซาบซึ้งร่วมกัน ซึ่งได้สั่งสมเลือกสรรปรับปรุงแก้ไขจนถือว่าเป็นสิ่งเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือ เป็นแนวทาง เป็นมาตรการในการแก้ปัญหาตลอดถึงนำพาชีวิตไปสู่เป้าหมายตามความต้องการของชาวหรือสังคมชาวนา

2. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้าว วัฒนธรรมข้าว หมายถึง ลักษณะทางกายภาพ รูปแบบ วิธีการกระบวนการ เครื่องมือเครื่องใช้ ประเพณีพิธีกรรม ความเชื่อ ความรู้ ภูมิปัญญา สภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นมาจากอดีต จนกลายเป็นเอกลักษณ์ทางสังคมของชาวนาชาวไร่สืบมา ทั้งนี้ เนื่องจาก “ข้าว” มีบทบาทสำคัญต่อชาวไร่ชาวนาเป็นอย่างยิ่ง ชาวนาชาวไร่เห็นว่าข้าวเป็นองค์รวมของธรรมชาติที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับมนุษย์ทั้งร่างกาย และจิตใจ

ด้านร่างกาย ข้าวเป็นอาหารหล่อเลี้ยงให้เจริญเติบโต อยู่เย็นเป็นสุข จะหาสิ่งอื่นใดมาหล่อเลี้ยงร่างกายให้เหมือนข้าวไม่มี มนุษย์ได้ปฏิบัติธรรม ได้บรรลุธรรมสูงสุดอันเป็นเป้าหมายของชีวิตได้ก็เพราะได้อาศัยข้าวหล่อเลี้ยงร่างกายเป็นสำคัญ

ด้านจิตใจ ข้าวเป็นสายใยร้อยรัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ดินฟ้าอากาศ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และธรรมชาติอื่นๆ ให้เกิดขึ้นสืบเนื่องถึงกันอย่างลึกซึ้ง ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติ เปิดโอกาสให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเองเพื่อบรรลุเป้าหมายตามอุดมการณ์ได้

กึ่งทอง มหาพรไพศาล (2551: 6-7) แม้ว่าทุกวันนี้เทคโนโลยีจะก้าวไกล ทุกหมู่บ้านของประเทศไทยจะมีอินเทอร์เน็ตใช้ แต่พิธีกรรมและความเชื่อก็ยังคงผูกพันกับคนไทยอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย ภาพที่เราเห็นเกษตรกรวิ่งลงไปเก็บพันธุ์ข้าวหลังจากเสร็จพระราชพิธีมลลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ คงเป็นบทพิสูจน์ได้ว่าขวัญและกำลังใจยังคงเป็นสิ่งสำคัญของชาวนาไทย ไม่ว่าจะเป็ในยุคนสมัยไหนหรือในยุคที่ข้าวจะตันละเกือบสามหมื่นบาทก็ตามที่

นิลวรรณ เพชรบุระณิน (2548: 21) กล่าวถึงวัฒนธรรมในข้าวดังนี้ ข้าวัญญาหารที่คนไทยทุกคนรู้จักมาแต่กำเนิดและเป็นขวัญพืชที่มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยมาแต่ครั้งอดีต จนอาจกล่าวได้ว่า ข้าวคือผลิตผลที่เกิดจากความวิริยะอุตสาหะของชาวนาไทย และเป็นผลิตผลซึ่งเป็นสายเลือดหล่อเลี้ยงประเทศไทยมาแต่ครั้งโบราณกาลมา โดยยังเป็นที่มาของตำนานเล่าขานเรื่องราวต่างๆ อันเก่าแก่ของประเทศอีกด้วย

ข้าว มีรากฐานความเป็นมาที่ยาวนานมาหลายยุคหลายสมัย ในรัชสมัยให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของประเทศโดยมีการจารึกไว้บนหลักศิลาจารึกว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” และยังมีพระราชพิธีโบราณมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยคือ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ โดยมีคติถือเป็นการสร้างขวัญกำลังใจและมงคลแก่เกษตรกรชาวนาประเทศ

1.2 พิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวกับข้าว

ในยุคประเพณีดั้งเดิมนั้น อาชีพหลักของคนไทยคือการทำนา ดังจะมีปรากฏในวิถีชีวิตประจำวันและนำมาสู่พิธีกรรมที่ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันแม้ว่ากาลสมัยจะนำความเปลี่ยนแปลงเดินทางมาถึง

สุกัญญา สุจฉายา (2547: 37) ได้กล่าวถึงพิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวกับข้าว คนไทยทุกภาคมีประเพณีพิธีกรรมเพื่อขอให้ต้นข้าวในนาอยู่รอดปลอดภัย ได้ผลผลิตอุดมสมบูรณ์เป็นระยะๆ นับตั้งแต่ก่อนการปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวได้เมล็ดข้าวไปเก็บไว้ในยุ้งฉาง พิธีกรรมของคนไทยในภาคต่างๆ มีทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน แสดงให้เห็นการผสมผสานของความเชื่อเรื่องผีและขวัญ อันเป็นความเชื่อแบบดั้งเดิมกับความเชื่อที่รับมาจากศาสนาพุทธกับศาสนาพราหมณ์

การผสมผสานระหว่างความเชื่อและแนวการปฏิบัติของการทำนาปลูกข้าวค่อยๆ สร้างศรัทธาในการทำนาและทำให้เกิดความผูกพันเคารพและศรัทธาจนหลอมรวมเป็นเนื้อเดียวกันกับคนทำนา ทำให้พิธีกรรมต่างๆ นั้นยังได้รับการสืบทอดต่อมา

ข้าวในพิธีกรรม นอกจากพิธีกรรมที่ก่อเกิดจากการปลูกข้าวจนกระทั่งเก็บเกี่ยวแล้ว ข้าว ยังนับเนื่องและสำคัญในการบำรุงขวัญและกำลังใจของคนไทย ฉะนั้นพิธีกรรมต่างๆ เหล่านี้ยัง เดินทางตามทิศทางของข้าวต่อมาในฐานะของอาหารและความศรัทธาในความเป็นข้าว

สุกัญญา สุจนายา (2547: 49) ในพิธีกรรมต่างๆ ของคนไทย โดยเฉพาะพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง กับการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของชีวิต จะมีข้าวเป็นส่วนประกอบสำคัญบางพิธีใช้ ข้าวสุก บางพิธี ใช้ข้าวสาร และบางพิธีก็ใช้เมล็ดข้าวเปลือกที่เรียกว่าข้าวตอก

พิธีกรรมต่างๆ เหล่านี้นำมาซึ่งความอึดอุนใจและเป็นเสมือนเกราะป้องกันภัยอันตรายที่ อยู่รายรอบตัวคนไทยไม่ให้เข้ากล้ำกรายได้โดยง่าย โดยได้แบ่งความเป็นมาทางวัฒนธรรมที่มา พร้อมกับต้นข้าวไว้ดังนี้

1. แหล่งกำเนิดข้าวไทย
2. วัฒนธรรมข้าว
3. เทคโนโลยีการผลิตข้าว
4. การบริโภคข้าว
5. การค้าข้าว

เอี่ยม ทองดี (2538: 3-23) ได้แจกแจงคติพื้นบ้านที่เกี่ยวกับข้าวจากชาวบ้านและอัมพวัน ดังนี้

1. ความเป็นมาของข้าว
2. นิทานเกี่ยวกับข้าว ซึ่งนิทานเกี่ยวกับข้าวเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นหลังจากที่มนุษย์รู้จักใช้ ข้าวบริโภคแล้ว ซึ่งมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นเป็นนิทานแล้วเล่าต่อกันมา
3. เทพเจ้าแห่งข้าว
4. เทพเจ้าอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าวและการทำนา
5. สัญลักษณ์ของเทพเจ้าเกี่ยวกับข้าว
6. พิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว

สุกัญญา สุจนายา (2547: 33-51) จัดแบ่งความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวดังนี้

1. พิธีกรรม ถูกจัดขึ้นมีทั้งที่เป็นพิธีที่จัดทำเฉพาะในครอบครัว และที่สมาชิกของชุมชน ร่วมกันจัดทำขึ้นซึ่งถือว่าเป็น พิธีราษฎร์ นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมที่เป็นพิธีหลวงที่เรียกว่า พระราชพิธีด้วย โดยแบ่งตามลำดับขั้นตอนการทำนา

- 1.1 พิธีกรรมก่อนการปลูก
- 1.2 พิธีกรรมในช่วงเพาะปลูก
- 1.3 พิธีกรรมเมื่อได้ผลผลิต

2. ความเชื่อ แบ่งตามความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องขวัญ

3. ข้าวในพิธีกรรมซึ่งแบ่งตามรูปแบบข้าวออกเป็นข้าวสามแบบ คือ พิธีกรรมที่ใช้ข้าวสุก พิธีกรรมที่ใช้ข้าวสาร และพิธีกรรมที่ใช้ข้าวตอก

สุวัฒน์ อัครไชยชาญ (2551: 8-21) แจกแจงชนิดของข้าวใน อันแสดงถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งนำมาสู่ความหลากหลายประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย จัดแบ่งไว้ดังนี้

1. ข้าวไร่ ไม่ชอบขึ้นในที่ที่มีน้ำขัง เติบโตโดยอาศัยเพียงน้ำฝนเท่านั้น ใช้ปลูกเฉพาะตามที่ดอนหรือไหล่เขาที่สูงบนภูเขา โดยขุดหลุมแล้วหยอดเมล็ดข้าวลงไป ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกไม่มากนักในภาคเหนือและภาคใต้

2. ข้าวนาสวน ชอบให้มีน้ำขังสูงไม่เกิน 1 เมตร มักปลูกในที่นาซึ่งสร้างคันนาแบ่งนาเป็นแปลงสี่เหลี่ยมเพื่อเก็บกักและควบคุมระดับน้ำให้เหมาะสมได้ มีปลูกมากตามที่ราบลุ่มทั่วประเทศ อาศัยน้ำฝนและน้ำจากแหล่งน้ำลำธารตามธรรมชาติหรือที่คนสร้างขึ้น

3. ข้าวขึ้นน้ำ ชอบสภาพน้ำท่วมสูง ปลูกตามที่ราบลุ่มริมน้ำและอาศัยน้ำที่ไหลหลากมาท่วมที่นาในฤดูฝนเป็นข้าวที่โตเร็วขึ้นได้ทันกับระดับน้ำที่ท่วมสูงขึ้นหลายเมตร ปลูกส่วนใหญ่ในที่ราบลุ่มของภาคกลางบางแห่งเรียกว่า ข้าวฟางลอย ข้าวนาเมือง

นอกจากนี้ยังได้อธิบายถึงข้าวที่ปลูกในนาว่ามีความหมายและลักษณะแตกต่างกันอย่างไร ข้าวหนัก กับ ข้าวเบา หมายถึงอะไร หนักเบาไม่ได้หมายถึงน้ำหนักของข้าว แต่เป็นการแบ่งประเภทข้าวจากระยะเวลาที่ข้าวออกรวงให้เก็บเกี่ยว พันธุ์ข้าวส่วนใหญ่จะออกรวงในช่วงเดือนที่เวลากลางวันสั้นกว่ากลางคืน หรือสั้นกว่า 12 ชั่วโมง โดยข้าวเบาจะออกรวงในช่วงเดือนที่กลางวันสั้นลงเพียงเล็กน้อย ส่วนข้าวหนักออกรวงช่วงเดือนที่กลางวันสั้นลงมาก เช่น ถ้าเริ่มปลูกข้าวราวเดือนมิถุนายน ข้าวเบาจะให้เก็บรวงเก็บเกี่ยวได้เดือนกันยายนถึงตุลาคม ส่วนข้าวหนักให้รวงเก็บเกี่ยวได้ราวเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคมข้าวเบาจึงให้ผลผลิตก่อนข้าวหนัก ชาวนามักแบ่งที่นาสำหรับปลูกทั้งข้าวเบาและข้าวหนัก เพื่อจะได้ทยอยเก็บเกี่ยวไปในแต่ละเดือน

วิธีการปลูกข้าวตามที่ราบ แบ่งได้เป็นสองวิธีใหญ่ๆ วิธีแรกเรียกว่า “การทำนาดำ” เป็นการเพาะต้นกล้าในแปลงขนาดเล็กก่อนแล้วจึงนำต้นกล้ามาปักในที่นาขนาดใหญ่ซึ่งมีน้ำขัง มักใช้ปลูกข้าวนาสวน อีกวิธีเรียกว่า “การทำนาหว่าน” คือการหว่านเมล็ดข้าวลงในที่นาเลย ใช้ปลูกได้กับทั้งข้าวนาสวนและข้าวขึ้นน้ำการทำนาดำให้ข้าวมากกว่าการทำนาหว่าน แต่ก็ต้องใช้แรงงานมากกว่าด้วยตามปกติชาวนาจะปลูกข้าวในช่วงฤดูฝน และเก็บเกี่ยวในช่วงฤดูหนาว ปีหนึ่งจึงทำนาได้หนึ่งครั้งเรียกว่า “การทำนาปี” เมื่อฝนแรกของปีตก ชาวนาจะเริ่มไถนาเตรียมดิน จากนั้นจึงปลูกข้าวด้วยวิธีนาหว่านหรือนาดำตามแต่สภาพพื้นที่และพันธุ์ข้าว ระหว่างที่ต้นข้าวเจริญเติบโต ชาวนาจะดูแลให้ต้นข้าวมีสุขภาพแข็งแรง

และเมื่อรวงข้าวสุกแก่แล้วก็เก็บเกี่ยว แต่ข้าวกอหนึ่งมีเมล็ดข้าวหนักพันเมล็ด ถ้าเก็บทีละเมล็ดคงเป็นงานที่ไม่มีวันจบ ชาวนาจึงมีขั้นตอนและเครื่องมือช่วย เริ่มจาก “เกี่ยวข้าว” โดยใช้เคียวตัดรวงข้าวพร้อมกันทีละหลายรวง พอเกี่ยวได้เป็นกำใหญ่แล้วก็มัดรวมกันเป็นพ่อน เมื่อเกี่ยวจนหมดที่นา ชาวนาจะขนพ่อนข้าวจากนามาที่ลานเพื่อแยกเมล็ดออกจากรวง เรียกว่า “นวดข้าว” เมล็ดข้าวที่ได้นี้เราเรียกว่า ข้าวเปลือก หลังนวดข้าวแล้วยังอาจมีเศษใบข้าว ข้าวลีบ เศษดิน ปะปนอยู่กับข้าวเปลือก ชาวนาจึงต้องทำความสะอาดข้าวซึ่งมีหลายวิธี เช่น การสาธข้าว การใช้เครื่องสีฟัด

เป็นต้น หลังจากนั้นชาวนาจะตากข้าวเปลือกบนลานกลางแดดให้ข้าวแห้ง แล้วจึงเก็บไว้ในยุ้งฉางที่ป้องกันความชื้นและป้องกันหนูหรือแมลงมากัดกิน ชาวนาจะเก็บข้าวเปลือกไว้กินเองส่วนหนึ่ง และคัดเลือกเมล็ดที่สมบูรณ์ดีเก็บรักษาไว้สำหรับปลูกในปีต่อไป ข้าวที่เหลือจึงขายให้พ่อค้าข้าวหรือโรงสีข้าว

ข้าวของไทยนั้นมีนับร้อยนับพัน สายพันธุ์ โดยชาวนาในท้องถิ่นต่างๆ ได้คัดเลือกและพัฒนาขึ้นมาตั้งแต่อดีต พันธุ์พื้นเมืองนี้มักมีความแข็งแรง ต้านทานโรคหรือแมลงได้ดี ข้าวเจ้าทั้งที่เป็นข้าวสารและข้าวกล้อง นิยมหุงให้ข้าวสุก เรียกว่า ข้าวสวย กินร่วมกับอาหารอื่นหรือ กับข้าว เช่นน้ำพริก แกง ข้าวสวยถ้าหุงดี เมล็ดข้าวจะร่วนพอดี ไม่แฉะหรือแข็งเกินไป กินอร่อยนอกจากนี้เรายังนิยมต้มข้าวเป็น “ข้าวต้ม” แบบคนจีน หรือหุงกับกะทิ เป็น ข้าวมัน หรือหุงใส่เครื่องเทศอย่างแขกเป็น ข้าวหมก และเรายังนำข้าวมาทำเป็นแป้ง ซึ่งสามารถนำมาทำขนมได้หลากหลาย

1.3 การเปลี่ยนถ่ายทางสังคมประเพณีสู่สังคมทุนนิยมที่มีต่อวัฒนธรรมในข้าว

ยุคของสังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ยุคสมัยนี้ ตามแผนภูมินี้ได้เริ่มต้นหลังจากได้มีการเชื่อมโลกครั้งที่สอง จนเป็นผลสำเร็จ คือช่วงเวลาประมาณปี ค.ศ.1750 โดยมีฝ่ายกลุ่มประเทศตะวันตกได้กลายเป็นเจ้าอาณานิคมในหลากหลายประเทศทั่วโลก ผลก็คือกลุ่มประเทศยุโรปได้กลายเป็นมหาอำนาจในขณะนั้น เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น

เมื่อระบบทุนนิยมเดินทางมาปรับเปลี่ยนแนวคิดและอุดมการณ์ในการทำงานปลูกข้าว ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงและปัญหาอันน่าขบคิดให้เกิดแก่ผืนนาของคนไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ได้สร้างสมไว้ในอุดมการณ์ของการค้า โดยมาจากการตีค่าตีราคาของผลผลิตมากเกินไปดังจะปรากฏในวิถีการปลูกข้าวต่อไปนี้

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2538: 32-33) ได้กล่าวถึงปัญหาที่พบในวิถีชีวิตการทำงานหลังจากสังคมไทยเปลี่ยนถ่ายจากสังคมประเพณีสู่สังคมทุนนิยม วิฤตชาวนาที่ไร้พิธีกรรม เมื่อรัฐและตลาดบุกทะลวงเข้าสู่ชุมชนชาวนามากขึ้น ชาวนารอดพ้นจากวิฤตที่เกิดจากภัยธรรมชาติและภัยทางสังคมแบบเก่าได้สะดวกขึ้น รัฐเข้าช่วยเหลือในสิ่งที่ครั้งหนึ่งอาจเป็นปัญหาแก่การผลิตเพื่อยังชีพอย่างมาก เช่น การแจกข้าวปลูกหลังน้ำท่วมก็ช่วยแก้ปัญหาไปได้มาก เศรษฐกิจตลาดเปิดโอกาสให้ชาวนาสามารถขายแรงงานในคราวจำเป็นได้สะดวกขึ้นกว่าที่จะต้องขายลูกเมียเป็นทาส แต่ในขณะเดียวกัน ภัยพิบัติทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างใหม่ก็ระดมโหมเข้าสู่ชาวนา กู้เงินจากเจ๊กในตลาดต่างจากการกู้เงินจากลูกกำนัน เพราะเจ๊กในตลาดไม่ต้องพึ่งพาชาวนาในวิถีการผลิตของตนเอง จึงไม่ถูกกำกับด้วยวัฒนธรรมของชุมชนชาวนา และไม่มีทางที่ชาวนาจะพากันลงทัณฑ์เจ๊กในตลาดได้ด้วยการนินทาล้อเลียนฟ้องหลวงพ้อ ที่ดินทำกินหดลงเพราะการเพิ่มประชากร ไม่สามารถบุกเบิกที่ใหม่ได้อีก ราคาข้าวในตลาดโลกตกลง ย่อมกระทบต่อชาวนาไปในทางร้ายอย่างมาก ยิ่งชาวนาที่ถูกดึงดูดเข้าสู่การผลิตพืชเศรษฐกิจก็ยิ่งเท่ากับละขาดไปจากวัฒนธรรมชาวนาของชุมชน ตัดตัวเองออกจากชุมชนกลายเป็นปัจเจกบุคคลที่ต้องเผชิญกับภาวะผันผวนของตลาดแต่เพียงผู้เดียว เผชิญกับดอกเบี่ยธนาคารและการยึดที่ดินของธนาคารอย่างโดดเดี่ยว

เอี่ยม ทองดี (2547: 13) การเปลี่ยนแปลงนี้สืบเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยได้รับเอาแนวคิดการปฏิวัติเขียว (The Green Revolution) ที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ในประเทศตะวันตกในช่วงเวลาทศวรรษ 1960-1970 มาใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการทำนาแทนหลักการทำนาแบบพื้นบ้านที่สืบทอดจากอดีตมาเป็นมาเป็นเวลานานนับพันๆ ปีแนวคิดดังกล่าวเห็นได้ชัดตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติจนถึงปัจจุบัน

เอี่ยม ทองดี (2538: 15) วัฒนธรรมข้าวสมัยใหม่ ได้แก่ วิธีการดำเนินชีวิต แบบแผนพฤติกรรม การแสดงออกในการดำเนินชีวิต รูปแบบ วิธีการ กระบวนการเครื่องมือเครื่องใช้ ภูมิปัญญา ความคิด อุดมการณ์เกี่ยวกับข้าวและการทำนาของชาวนาหรือสังคมชาวนาที่เกิดขึ้น ส่งเสริม ปรับปรุงแก้ไข เลือกรสรสืบทอดมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นและพัฒนาอยู่ในโลกปัจจุบัน เช่น เป้าหมายมุ่งทำนาเพื่อขายข้าวเป็นหลัก ใช้เครื่องจักรกลเป็นเครื่องมือเตรียมดิน ใช้ปุ๋ยเคมีบำรุงรักษาข้าวกล้า ใช้สารเคมีและเครื่องมือจักรกลป้องกันศัตรูข้าวและวัชพืช ปลูกข้าวพันธุ์ที่ผสมขึ้นใหม่ ทดน้ำด้วยระบบชลประทานสมัยใหม่ ซึ่งรูปแบบและวิธีการเหล่านี้เป็นสิ่งที่พัฒนามาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

สุกัญญา สุจนายา (2547: 77) จากอดีตคนรุ่นแรกๆ ของไทย หรือแม้แต่ชาติใดก็ตามเมื่อปลูกข้าวก็ไม่เคยอาศัยปุ๋ยเคมี ยาฆ่าหญ้า สารเคมี ยากำจัดศัตรูพืช เพียงแต่อาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ต่อกันมาอาศัยธรรมชาติสู่ธรรมชาติ ผลิตข้าวส่งออกให้ติดอันดับ 1 ของโลกมาแล้ว แต่เหตุเกิดมาจากการที่เราเข้าไปใช้วิธีการเพิ่มผลผลิตโดยใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์เคมีเข้าช่วย โดยเอาความรู้ซึ่งเราไม่ได้เรียนมาอย่างแท้จริงมาใช้ในการทำนา ผลก็คือการลองผิดลองถูกอย่างซ้ำซากจนปัจจุบันเป็นผลเสียต่อพื้นที่และเกษตรกร

เมียงซอ คีรีมัญจา และ ปกรณ์ คงสวัสดิ์ (2551: 93) บอกเล่าถึงการเปลี่ยนแปลงที่รุกคืบเข้ามาเมื่อสังคมนิยมเดินทางมาถึง เมื่อการทำนาเปลี่ยนไป เครื่องไม้เครื่องมือที่เคยใช้กับไถวัวแต่ก่อนก็สาบสูญ หรืออาจจะไม่มีแต่คนทำก็เป็นได้ วัวคูงามที่เคยเคียงข้างกลางท้องนา ได้ถูกขายไปเป็นอาหารมากกว่า 20 ปีที่แล้ว พร้อมกับรถไถเหล็กเริ่มเข้ามา จากแรงงานวัวที่เคยไถตอนเช้าประมาณ 7 โมงเช้าถึงเพลไม่เกินเที่ยงได้ราวประมาณครึ่งไร่ก็หยุดแล้ว แต่รถไถเหล็กไถได้ทั้งวันได้ถึง 5 โมงเย็น จ้างไร่ละ 560 บาท การลงมือทำนาปัจจุบันจึงเป็นการลงทุนที่ต้องมีค่าใช้จ่ายก้อนโตสำรองไว้

เมียงซอ คีรีมัญจา และ ปกรณ์ คงสวัสดิ์ (2551: 58) อธิบายให้เห็นอุดมการณ์ของทุนนิยมในการเข้ามาเปลี่ยนแปลงความคิดและการทำนาโดยผ่านการส่งเสริมของรัฐซึ่งเริ่มจากการเข้ามาจัดการเรื่องน้ำ ชลประทานส่วนกลางถือเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการรวมศูนย์การจัดการน้ำ ยังมีชลประทานรัฐใดในประเทศไทยที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ และที่สำคัญระบบชลประทานหลวงได้เริ่มดูตกถิ่นชลประทานราษฎร์อย่างเหมือนฝายไปด้วยความจำเป็นของชาวบ้านที่ต้องการน้ำเพื่อหล่อเลี้ยงพืชเศรษฐกิจที่รัฐส่งเสริม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการดำรงชีพมาสู่การผลิตเพื่อการค้า ทำให้วิถีชีวิตการทำนาปลูกข้าวของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยเนื่องจากว่า จะต้องยึดอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อสร้างส่วนเกินไว้ขายเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม เป็นการทำงานที่หนักขึ้น ด้วยการทำนาหลายครั้ง และมีการนำเอากลยุทธ์ทางการตลาดมาช่วยเสริมสร้างให้เกิดการผลิตคราวละหลายๆ เพื่อให้ได้ราคาสูง มีการส่งเสริมจากรัฐอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ทำให้กระทั่งเครื่องมือที่ใช้ในการทำนาเปลี่ยนแปลงจากแรงงานคนกับสัตว์เป็นแรงงานเครื่องจักรกลแทน ลดการอาศัยธรรมชาติและนำเอาหลักการทำนาแบบวิทยาศาสตร์เข้ามาเป็นตัวกำหนดการปลูกข้าว

1.4 แนวทางการแก้ปัญหาของข้าวในการเปลี่ยนถ่ายทางสังคม

ในสภาวะของการเปลี่ยนถ่ายทางสังคมทำให้เกิดปัญหาที่ระบบทุนนิยมทิ้งไว้ให้ การรู้จักสถานการณ์ความเป็นจริงที่ดำรงอยู่ว่าการทำนาปลูกข้าวได้ดำเนินผ่านระบบสังคมอันงดงามภายใต้ประเพณีง่ายงามนั้นมาแล้ว หากเราได้รู้จักตั้งรับและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยจะสามารถทำให้ความงดงามของข้าวยังคงดำรงอยู่ได้ด้วยความตั้งใจจริง ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ทางออกทางรอดของการแก้ปัญหาของวิถีแห่งการดำเนินอยู่ของข้าวหลายคนได้ให้ความคิดเห็นไว้อย่างน่าสนใจ

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ (2545: 52) อธิบายการเปลี่ยนแปลงระดับอุตสาหกรรมทางสังคมจากสังคมดั้งเดิมหรือสังคมประเพณีเข้าสู่เส้นทางแห่งทุนนิยม ด้วยการสร้างความเชื่อผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยระดับนโยบายของรัฐและประเทศมหาอำนาจผู้สร้างอุตสาหกรรมทุนนิยมครอบครองโลกไว้ดังนี้ ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการจัดตั้งสถาบันวิจัยการเกษตรระหว่างประเทศนั้นนอกเหนือจากเป็นการสกัดสะกิ้นลัทธิสังคมนิยมแล้วยังเป็นการเปิดตลาดใหม่ให้กับนักลงทุนในสหรัฐและประเทศอุตสาหกรรมด้วย

เมียงซอ คีร์มีญูจา และ ปกรณ์ คงสวัสดิ์ (2551: 93) ครกสีข้าวเป็นอีกหนึ่งในการหวนกลับสู่คุณค่าดั้งเดิมของชาวนา อาจจะเหนื่อยเพิ่มขึ้นเพราะต้องใช้แรงงานคนทั้งหมด และใช้เวลาสีได้ในปริมาณที่จำกัดหากเทียบกับโรงสีสมัยใหม่ ข้าวครึ่งกระสอบใช้เวลาครึ่งชั่วโมง แต่ได้รับยืนยันว่าข้าวสารที่ได้จากเปลือกเทียบกันถึงต่อถึงระหว่างโรงสีกับครกสีมือต่างกันลิบลับ

นิลวรรณ เพชรบุรณิน (2548: 26) กล่าวถึงข้อดีของการปลูกข้าวพันธุ์พื้นบ้านของไทยเองเพื่อจรรโลงเรื่องของประโยชน์ที่เหมาะสมกับการปลูกและทรงคุณค่าในด้านโภชนาการดังนี้ จำนวนพันธุ์ข้าวพื้นเมืองในประเทศไทยมีมากมาย ข้าวแต่ละชนิดที่มาแตกต่างกันที่กันนั้น ล้วนมีคุณค่ามีรสชาติที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมที่มีความอุดมสมบูรณ์จึงแทบไม่มีความจำเป็นใดเลยในการหาพันธุ์ข้าวจากต่างประเทศ เพียงเพราะเห็นว่าการปลูกอาจจะได้ราคาดีกว่า เพราะแท้จริงแล้วจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันทั้งในแง่ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองไทย นับว่าเป็นความหลากหลายทางด้านพันธุกรรม (genetic diversity) ลักษณะดีบางอย่างในพันธุ์ข้าวพื้นเมือง เช่น ด้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืช คุณภาพเมล็ดหรือความทนต่อสภาพแวดล้อม เป็นพื้นฐานพันธุกรรมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้ได้พันธุ์ดีในอนาคต

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ (2545: 42) เสนอทางเลือกทางรอดในการจัดการกับปัญหาที่เกิดกับการทำนาปลูกข้าวที่ได้ประสพมา การดำเนินกิจกรรมโดยกระบวนการที่ชาวบ้านเป็นผู้มีบทบาทหลักและหน่วยงานต่างๆ เป็นฝ่ายสนับสนุน กิจกรรมเกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน การพัฒนาแหล่งน้ำ และการพัฒนาพันธุ์ข้าวเองก็ดี ควรดำเนินการผ่านกระบวนการรวมกลุ่มกันเองของชาวบ้าน โดยมีฝ่ายราชการเป็นฝ่ายสนับสนุนเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินโครงการ และบริหารงบประมาณด้วยตนเอง องค์กรต่างๆ ควรปรับมาทำหน้าที่สนับสนุนทางวิชาการหรืองบประมาณเป็นหลัก การดำเนินกิจกรรมของชาวบ้านเองก็ควรอยู่บนพื้นฐานของการใช้ภูมิปัญญาด้านต่างๆ มาประยุกต์ใช้ เช่น การปรับปรุงบำรุงพันธุ์พืชใช้เทคนิคการคัดเลือกของชาวบ้านเองการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กโดยประสบการณ์ชาวบ้าน

กลวิธีในการแก้ปัญหาวัฒนธรรมที่ผันเปลี่ยนตามยุคสมัย อันนำมาสู่ปัญหาที่ได้รับการสะสมเพิ่มเติมอยู่อย่างหลากหลายแง่มุม ทำให้การปรับเปลี่ยนเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยอันรวดเร็วมีความสำคัญและที่สำคัญไปกว่าคือการตั้งใจจริงในการนำเอาบทประสบการณ์ที่เคยได้รับมาปรับใช้เพื่อให้ความงดงามในพื้นที่ท้องไร่และดำรงตนอย่างมีดุลอำนาจสร้างคุณค่าให้เกิดแก่ข้าวอย่างแท้จริง

เอี่ยม ทองดี (2538: 66-67) พื้นที่ทำนาเป็นปัจจัยสำคัญของการทำนา การปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำนาไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปหรือการจตุรปูนา ย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชาวนาและระบบนิเวศวิทยาอย่างใกล้ชิด ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้พฤติกรรมไม่ดีเกิดขึ้น และไม่ให้มีผลกระทบที่เสียหายแก่ระบบนิเวศวิทยา จึงควรมีการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่โดยการวางแผนล่วงหน้าอย่างรอบคอบทุกด้านที่เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงแบบพัฒนา (Development) คือ มีแผนดำเนินการที่แน่นอน มีจุดมุ่งหมายแน่นอนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และนิเวศวิทยา มุ่งเปลี่ยนแปลงพื้นที่พื้นที่เพื่อพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้ดีขึ้นกว่าเดิม มีใช้มุ่งสร้างผลงานโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบเสียหายที่ตามมา และให้ชาวบ้านมีระยะเวลาในการปรับตัวและเรียนรู้

การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยไม่ได้ทำให้การทำนาลดลง เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม แต่ข้าวก็อยู่เพียงในรูปแบบการค้าอย่างหนึ่ง มีการตั้งคำถามว่า การดำรงอยู่ของข้าวในยุคสมัยปัจจุบันต้องมีการผสมรวมระหว่างกลวิธีการปลูกของยุคประเพณีนิยมและยุคสังคมนิยมใหม่ เพราะว่าเรา รับเอาเทคโนโลยีบางอย่างมาปรับเปลี่ยนจนความงดงามดั้งเดิมหายไปหมดสิ้น เช่น เรื่องของพันธุ์ข้าวไทย เป็นต้น การผสมรวมระหว่างยุคสมัยจึงต้องได้รับการตรวจสอบว่าเหมาะสมกับประเทศไทย เหมาะกับพื้นที่ที่ใช้ปลูกข้าวอย่างกลมกลืนจึงจะทำให้วัฒนธรรมอันดีงามและการพัฒนาของข้าวอยู่ในทิศทางเดียวกัน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้อ่านทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจ ได้มีผู้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

2.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

นิตา ชูโต และคณะ (2524: 69) ได้กล่าวถึง หนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นแบบเรียนอีกประเภทหนึ่งแต่ไม่บังคับใช้ เพียงแต่กระทรวงศึกษาธิการระบุรายชื่อไว้ในคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดแบบเรียนสำหรับเลือกใช้ ให้โรงเรียนจัดหาไว้สำหรับห้องสมุดโรงเรียน หนังสือประเภทนี้เคยเรียกว่า หนังสืออ่านประกอบ หรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้จะมีเนื้อหาอ้างอิงหลักสูตร แต่มีรายละเอียดมากกว่า เขียนชวนอ่านมากกว่าแบบเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้อ่านเพิ่มเติมด้วยตนเอง หนังสืออ่านเพิ่มเติมจะมีระบุไว้ว่า สำหรับเด็กระดับใด วิชาใดหนังสือประเภทนี้โรงเรียนจะไม่บังคับให้นักเรียนซื้อ

บันลือ พุกกะวัน (2524: 58 – 59) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นวัสดุการอ่านประเภทหนึ่งที่มีใช้แบบเรียน แต่เป็นหนังสือเพิ่มเติมที่เด็กสามารถเลือกอ่านได้ ทั้งในและนอกเวลาเรียนนักเรียนอาจใช้ได้หลายลักษณะ เช่น อ่านเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ อ่านเพื่อขยายประสบการณ์ให้ลึกซึ้งเฉพาะเรื่อง อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ชม ภูมิภาค (2524: 129) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านประกอบไว้ว่า หนังสืออ่านประกอบ หมายถึง นวนิยาย หรือไม่ใช่นวนิยายก็ได้ที่ใช้เพิ่มเติม หนังสือเรียน เพื่อเพิ่มพูนความสมบูรณ์แก่ประสบการณ์ในชั้นเรียน เพื่อสนองความแตกต่างของบุคคลในด้านความสามารถในการอ่าน ความสนใจ และประสบการณ์

ปราณี เชียงทอง (2526: 76) และ ภิญญาพร นิตยะประภา (2534: 39) ได้กล่าวถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ตรงกันสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นแบบเรียนอีกชนิดหนึ่ง ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ แต่เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเพิ่มเติมไปจากหนังสือแบบเรียน หรือเพิ่มเพื่อประกอบหนังสือแบบเรียนให้สมบูรณ์ขึ้น เป็นหนังสือที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะให้ความรู้เพิ่มเติมแล้ว การเสนอเรื่องหรือการเขียนนำอ่าน และอ่านเพลินกว่าหนังสือแบบเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ มักจะมีแต่ข้อเท็จจริง สำหรับเด็กเริ่มอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม จะช่วยให้การอ่านแตกฉานขึ้น

จวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527: 3) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่นักเรียนอ่านแล้วได้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง และกว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นการเสริมเนื้อหาที่มีอยู่ในหนังสือเรียน หนังสือเหล่านี้ อาจเขียนขึ้นตาม 8 หลักสูตรหรือบางเล่มเป็นหนังสือที่มีในท้องตลาด แต่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้อง และเสริมหลักสูตร ก็อาจใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้ หนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง อาจใช้ได้กับหลายชั้นและหลายกลุ่มประสบการณ์

ศิวกร โควศวนนท์ (2533: 13) ได้สรุปความหมายของหนังสืออ่านประกอบว่า เป็นหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้นักเรียนเลือกอ่านตามความสนใจ และความสามารถเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถ และความสนใจในการอ่านของตน

กรมวิชาการ (2534: 67) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมกับวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคลหนังสือประเภทนี้ เคยเรียกว่า หนังสืออ่านประกอบ

ถวัลย์ มาศจรัส (2538: 3) กล่าวถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

จิตรลดา สุวัตติกุล (2526: 18) ได้เพิ่มเติมว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการแนะนำให้ให้นักเรียนใช้ในการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และฝึกทักษะการอ่าน เพิ่มความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียน ซึ่งอาจจะเป็นหนังสือสารคดีหรือบันเทิงคดี

จากความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่จัดทำขึ้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวางขึ้น นอกเหนือจากหนังสือเรียนในหลักสูตร และมีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของนักเรียน ผู้อ่านสามารถเลือกอ่านได้ตามความสามารถ และความสนใจ โดยที่ผู้อ่านสามารถศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองทั้งในเวลา และนอกเวลาเรียนเพื่อเพิ่มเสริมความรู้ ประสบการณ์ เพิ่มทักษะการอ่าน อันเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนได้ประสบการณ์และความรู้เพิ่มเติมจากในบทเรียน

2.2 ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสือ เป็นเครื่องมือสื่อกลาง ที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้หลากหลายและกว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะในวัยเรียน เป็นวัยเริ่มต้นแห่งการศึกษาหาความรู้ หนังสือจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นหนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงมีความสำคัญช่วยเสริมคุณค่าให้นักเรียนรักการอ่านหนังสือ

สุดใจ เหล่าสุนทร (2525: 111) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า นักเรียนได้อ่านมาก จะเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้กว้างขวางองงาม

กองวิจัยทางการศึกษา (2529: 98) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่านหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้โดยสรุปว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านจะช่วยส่งเสริมความเจริญองงามทั้งทางด้านปัญญา ทางด้านอารมณ์ และทางด้านสังคม ตลอดจนการปลูกฝังอุดมคติอันดีงามในการดำรงชีวิต

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2531: 5 – 6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. สำหรับครู ที่ทำหน้าที่สอน และช่วยนักเรียนให้มีความรู้ตามที่หลักสูตรกำหนดหรือตามเนื้อหาที่มีในหนังสือเรียน จำเป็นที่ครูจะต้องมีความรู้มากกว่าที่ปรากฏในหนังสือเรียน ครูจะต้องหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสืออื่นๆ เพื่อเตรียมการสอน เพื่อตอบคำถาม ตลอดจน เพื่อแนะนำให้นักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติม ในเรื่องราวต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองให้กว้างขวางขึ้น

ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูจึงต้องรู้จักหนังสืออื่นๆ ดังกล่าวให้มากพอที่จะทราบว่า หนังสือเล่มใดมีความยากง่าย เหมาะสมแก่นักเรียนที่จะอ่าน และทำความเข้าใจได้เอง

2. สำหรับนักเรียน ถ้านักเรียนอ่านหนังสือสำหรับวิชาหนึ่งเพียงเล่มเดียว ความรู้ที่ได้คงจะแคบไป เพราะหนังสือบรรจุเนื้อหา สารประโยชน์ ตามที่หลักสูตรกำหนด เพื่อหวังผลให้เกิดแก่นักเรียนในระดับปานกลางเท่านั้น การได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตลอดจนการได้แลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้ศึกษามาถ่ายทอดความคิดระหว่างกัน จะช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้ดีขึ้น

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2534: 68) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม นอกจากจะเป็นเครื่องมือส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังมีบทบาทที่สำคัญ คือ

1. ส่งเสริมความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กว้างขวาง และลึกซึ้ง มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับความรู้ หรือทักษะ ความคิดรวบยอด หลักการหรือทฤษฎีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในการดำเนินชีวิต การศึกษาหาความรู้ รวมทั้งก่อให้เกิดความเจริญอกงาม และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ

2. ส่งเสริมสติปัญญา มีลักษณะที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา การส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้พัฒนาทักษะในการสังเกต การตีความ การเปรียบเทียบ การใช้เหตุผลการจำแนก แจกแจง การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ตลอดจนนำความรู้และทักษะเหล่านั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่างๆ

3. ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม สอดแทรกแนวความคิดที่ช่วยให้อ่านเกิดเจตคติที่เหมาะสมในการนำความรู้ไปใช้ ตามแนวทางที่พึงประสงค์ให้เป็นประโยชน์แก่ตน และส่วนรวม

4. ส่งเสริมความเข้าใจ เป็นการเสนอเนื้อหาสาระในลักษณะที่ส่งเสริมให้อ่านสามารถทำความเข้าใจเรื่องราวได้ การใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมกับความรู้ และประสบการณ์ทางด้านการใช้ภาษาของผู้อ่าน เสนอเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนของความรู้ และตามพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้อ่าน การให้ตัวอย่างที่เหมาะสม ตลอดจนใช้เทคนิควิธี หรือเครื่องส่งเสริมความเข้าใจอื่นๆ เช่น ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง คำถาม อภิธานศัพท์ เป็นต้น

5. ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง มีลักษณะที่กระตุ้นให้อ่านเกิดความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เขียนควรพิจารณาเสนอเรื่องราวที่เด็กแต่ละวัยสนใจ เน้นให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของเรื่องราวที่เสนอ ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้เรียน สอดแทรกคำถามย่อยต่างๆ ตลอดจนเสนอแนะหนังสืออื่นๆ ที่ผู้อ่านอาจจะไปศึกษาให้กว้างขวาง และลึกซึ้งขึ้นตามความสนใจของตนเองได้

จากความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นสื่อการสอนที่สำคัญทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน เป็นหนังสือที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้มากขึ้น รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่างๆ ปลูกฝังให้มีความคิดสร้างสรรค์ ช่วยการเรียนของนักเรียนที่เรียนอ่อน เสริมความรู้ของนักเรียนที่เรียนเก่ง อีกทั้งยังช่วยให้อ่านพัฒนาทั้งสติปัญญา อารมณ์และสังคม อีกด้วย

2.3 ประเภทของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีจุดประสงค์ให้ผู้อ่านได้อ่านหาสาระ ความรู้ และความเพลิดเพลินได้ มีผู้แบ่งประเภทของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

กรมวิชาการ (2534: 70) ได้แบ่งประเภทของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ

1. รูปแบบเรียงความ สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยๆ ได้ ดังนี้

- 1.1 การเขียนอธิบาย
- 1.2 การเขียนบรรยาย
- 1.3 การเขียนอภิปราย
- 1.4 การเขียนเปรียบเทียบ
- 1.5 การเขียนสืบค้น
- 1.6 การเขียนแก้ปัญหา
- 1.7 การเขียนวิเคราะห์
- 1.8 การเขียนพรรณนา

2. รูปแบบนิทาน

3. รูปแบบนิยาย

4. รูปแบบคำประพันธ์

ส่วนใหญ่หนังสือที่มุ่งเสนอความรู้ ความคิดรวบยอด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มักจะนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบเรียงความมากกว่ารูปแบบอื่น และโดยทั่วไปแล้วหนังสือเล่มหนึ่ง มักจะเสนอเนื้อหามากกว่ารูปแบบเดียว

ลมูล รัตตากร (2529: 48) ได้สรุปประเภทของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เด็กและเยาวชนชอบอ่าน ดังนี้

1. การเขียนสารคดี
2. การเขียนบันเทิงคดี
  - 2.1 การเขียนนวนิยาย
  - 2.2 การเขียนเรื่องสั้น
3. การเขียนนิทาน
4. การเขียนร้อยกรอง

จินตนา ไบกาชฎี (2533: 24) ได้แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. หนังสือเรียน ซึ่งใช้เรียนในโรงเรียน มุ่งให้ความรู้ตามหลักสูตรเป็นหลักใหญ่
2. หนังสืออ่านทั่วไป ที่มีใช้หนังสือเรียน ซึ่งมุ่งหมายให้ความรู้ หรือความเพลิดเพลินได้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลินควบคู่กันไป แบ่งออกได้หลายลักษณะ เช่น หนังสือภาพ หนังสือภาพประกอบเรื่อง นิทาน นิยาย สารคดีประเภทต่างๆ

3. นิตยสาร วารสารและการ์ตูน ซึ่งเป็นหนังสือที่มุ่งหมายให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินและสาระความรู้ควบคู่กันไป โดยมีเนื้อหาเป็นเรื่องสั้นๆ อาจจบในตัวเอง ในฉบับเดียว กันหรือต่อเป็นตอนๆ ในแต่ละฉบับก็ได้

จากแนวคิดต่างๆ ในการแบ่งประเภทของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า ประเภทของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมมี 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การเขียนร้อยแก้ว ซึ่งอยู่ในรูปของสารคดี นิทาน บันเทิงคดี ประเภทที่สอง คือ การเขียนแบบร้อยกรองเป็นการแต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง เช่น คำคล้องจอง กลอน กาพย์ เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนจะใช้รูปแบบใดในการเขียนนั้นขึ้นอยู่กับความชำนาญ วัตถุประสงค์ และลักษณะของเนื้อหาโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความสนใจของผู้อ่านเป็นสำคัญ

2.4 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดี

หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีนั้นจะต้องเป็นหนังสือที่มีส่วนช่วยสร้างสรรค์และพัฒนาผู้อ่านให้มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีไว้หลายท่าน ดังนี้

ทศนีย์ ศุภเมธี (2527: 159 – 190) กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านประกอบที่ดีที่สามารถนำมาใช้พัฒนานักเรียนได้ มีลักษณะ ดังนี้

1. เนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบ ผู้เขียนจะต้องให้อยู่ในขอบข่ายของหลักสูตรโดยมีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการอ่าน และเสริมความรู้ในวิชาใดวิชาหนึ่ง โดยเฉพาะ

2. หนังสืออ่านประกอบควรมีรูปภาพประกอบ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาควรมีรูปภาพมาก ๆ การมีรูปภาพประกอบ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินในการอ่านไปด้วย และรูปภาพ ยังเป็นเครื่องมือในการตีความจากเนื้อหาของแต่ละหน้า และรูปภาพที่ดีต้องเป็นการสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้อ่านด้วย

3. หนังสืออ่านประกอบในแต่ละระดับชั้นควรมีเนื้อหาที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและความสามารถในระดับชั้นนั้นๆ และเนื้อหาควรมีความสนุกสนาน โดยมีความเคลื่อนไหว เช่น เขียนให้เป็นลักษณะที่มีตัวละครดำเนินเรื่องราว จึงจะทำให้น่าสนใจชวนอ่าน

4. ภาษาแต่ละคำที่ใช้ในหนังสืออ่านประกอบ ถ้าเป็นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 ควรใช้ประโยคสั้นๆ ใช้คำสั้นๆ ใช้คำซ้ำๆ กันให้มาก เพื่อเป็นการส่งเสริมการจำคำ และคำที่ใช้ควรเป็นคำพื้นฐาน และคำที่มีอยู่ในหนังสือแบบเรียนของเด็ก ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 4 ควรใช้ประโยคยาวขึ้น ใช้วลีขยายประโยค หรือใช้ประโยคซ้อนที่พอเข้าใจง่ายได้บ้างส่วนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 การใช้ภาษาแต่ละเรื่องราวยาวที่เขียนติดต่อกันยาวได้มากขึ้น

5. หนังสืออ่านประกอบ ควรมีรูปเล่มกะทัดรัด เหมาะมือ และทนทาน ชื่อเรื่องต้องน่าสนใจและสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

6. เนื้อหาและรูปภาพควรมีความสัมพันธ์กัน และจะต้องแสวงหาความเป็นจริงทั้งนี้แล้วแต่ชนิดของเนื้อหาและจุดมุ่งหมาย

7. หนังสืออ่านประกอบควรจะมีกิจกรรมท้ายเล่ม เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ หลังจากได้อ่านหนังสือแล้ว เช่น การตั้งคำถาม การวาดภาพ ระบายสี เป็นต้น

สุพัตรา ชุมเกต (2522: 34) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสืออ่านประกอบที่ดีจะต้องมีเนื้อหาทางวิชาการแทรกอยู่ในเนื้อที่สร้างขึ้นในลักษณะของเรื่องสั้น โดยไม่รู้สึกรู้ว่า เป็นหนังสือเรียน ใช้ชื่อเรื่องที่น่าสนใจและมีภาพประกอบ

ประกิต วัฒนานุกิจ (2533: 76) ได้กล่าวถึง ลักษณะของหนังสืออ่านประกอบที่ดีว่า จะต้องมีการพิมพ์ภาพและตัวอักษรชัดเจน ชื่อเรื่องและภาพให้ดึงดูดความสนใจ ขนาดของตัวอักษรและรูปเล่มเหมาะสมกับอายุ จัดหน้าหนังสือโปร่งตา ภาพกับตัวอักษรไม่ทับกัน คุณภาพของกระดาษดี เนื้อหาถูกต้อง สนุกเร้าใจ ไม่ยาวหรือสั้นเกินไป ภาพประกอบประณีต สีสวยสอดคล้องกับเรื่อง และขนาดของรูปเล่ม

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะของหนังสืออ่านประกอบที่ดีนั้น ต้องมีเนื้อหาสาระตรงกับความสนใจของผู้อ่าน เนื้อหาให้ความรู้แตกต่างจากหนังสือเรียนทั่วไป ให้ความเพลิดเพลินในการอ่าน เหมาะสมกับวัย ขนาดของเรื่องไม่สั้นหรือยาวเกินไป มีการจัดพิมพ์และการจัดรูปเล่มที่ดี มีภาพประกอบและชื่อเรื่องที่สอดคล้องกัน และดึงดูดความสนใจได้ดี นอกจากนี้ตัวอักษรที่ใช้ควรเหมาะสมกับผู้อ่านแต่ละวัย

2.5 การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม จะต้องสร้างตามความสนใจในการอ่านของผู้อ่านแต่ละวัย การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะต้องมีเกณฑ์สร้างที่เหมาะสม และเอื้อประโยชน์ต่อผู้อ่านมากที่สุด นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้อ่านแต่ละวัย ให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ซึ่งมีผู้ศึกษา และตั้งเกณฑ์ในการสร้างหนังสือ เพื่อนำมาใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

ลมูล รัตตากร (2529: 48) ได้กล่าวว่า ผู้เขียนต้องเข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่น ทราบความสนใจเกี่ยวกับการอ่านของวัยรุ่น รักการเขียนหนังสือ มีประสบการณ์ในเรื่องที่จะเขียน มีจินตนาการ และความทันสมัยอยู่เสมอ

จินตนา ไบกาชฎี (2534: 16) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรรู้สำหรับการเขียนเรื่องสำหรับเด็ก สรุปได้ดังนี้

1. เนื้อหา วัตถุประสงค์ชัดเจนเพียงเรื่องเดียว เรื่องชัดเจนไม่สับสนยุ่งยากความยากง่ายให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน ตัวละครแสดงความเคลื่อนไหวใช้ตัวละครไม่มาก ใช้ภาพดำเนินเรื่องแทน ไม่มีบทบรรยายมากเกินไป

2. รูปแบบการเขียนเนื้อหาต้องมีทั้งนิทาน นิยาย นิทานพื้นเมือง เรื่องสั้น สารคดี บทความ บทละคร บันทึกเรื่อง เรียงความ รวมทั้งฉันทลักษณ์ทุกรูปแบบ จะมีเรื่องราวอยู่ด้วยและใช้รูปแบบอย่างเหมาะสมกลมกลืน อ่านเข้าใจง่ายและรู้เรื่องเร็ว

3. รูปภาพเป็นสิ่งสำคัญ เด็กเล็กควรมีรูปภาพ อาจเป็นภาพการ์ตูน คือภาพลายเส้น ภาพถ่าย หรือภาพวาดเหมือนจริง ภาพจะต้องเน้นภาพสี โดยเฉพาะเด็กเล็ก ๆ ภาพจะต้องชัดเจนถูกต้องไม่เลอะเลือน

4. ภาษาและสำนวนที่ใช้ง่าย ๆ ประโยคสั้น ๆ คำซ้ำช่วยในการเรียนภาษา ใช้ภาษาที่ถูกต้องตามอักขรวิธีภาษาไทย ไม่ใช่ภาษาเขียน

5. ขนาดตัวอักษร ตัวโต ชัดเจนไม่ใช่ตัวอักษรประดิษฐ์ ควรประมาณ ½ ซม. หรือ 32.5 มม. – 24.3 มม.

6. รูปเล่ม ควรกะทัดรัด ไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป วยเด็ก ป.1 – ป.4 ควรมีความหนา ระหว่าง 10 – 30 หน้า มีการจัดหน้าให้เหมาะสมกับรูปเล่ม

7. เทคนิคการเขียนเรื่องให้สนุกสนาน ให้ความสุขใจ เสริมสร้างจินตนาการในทางสร้างสรรค์ ให้ความรู้ หรือได้อารมณ์ที่พึงปรารถนา มีจุดคิดที่แน่นอน

8.เค้าโครงเรื่องชวนติดตาม สำนวนภาษาที่ตรงกับรสนิยมของเด็ก นอกจากนั้นควรตั้งชื่อเรื่องที่น่าสนใจสั้น ๆ มีความหมายสมบูรณ์ในตัว การสร้างฉาก ระยะเวลา ตัวละครเหมาะสม

บันลือ พฤษะวัน (2524: 83) ได้ให้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาหนังสือสำหรับเด็กไว้ ดังนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม ขนาดรูปเล่มใหญ่สุดมีขนาด 10" x 13" และขนาดเล็กสุด 5" x 8" การเย็บเล่ม เข้าปกควรมั่นคงแข็งแรงทนทานต่อการใช้ การจัดหน้ากระจ่างชัดเจน มีช่องว่างดูสวยงาม ลักษณะตัวอักษรเรียบไม่มีการผิดพลาดในการพิมพ์ตัวอักษร ไม่ควรพิสดารมีภาพประกอบ เพื่อดึงดูดใจ และช่วยสร้างความเข้าใจ

2. การวางโครงเรื่อง ต้องติดต่อสืบเนื่องเป็นเรื่องราว มีเหตุผลเป็นไปตามธรรมชาติ เรื่องราวควรสัมพันธ์กับพื้นฐานและประสบการณ์ของเด็ก และช่วยพัฒนาในด้านความสนใจ มุ่งความรู้สึก เกิดอารมณ์ร่วม และสอนให้เกิดความรู้สึกนึกคิดไปในตัว การดำเนินเรื่อง ควรเต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว ความเท่าเทียมกัน ควรมีตลกขบขัน หรือความร่าเริงสนุกสนาน สอดแทรกแสดงถึงความสำเร็จ สุข สมหวัง ซึ่งผลความพยายาม คุณธรรม สอดคล้องทั้งในด้านเหตุผล สถานการณ์ ประเพณี

3. การใช้ภาษา เหมาะกับวัย เข้าใจง่าย เป็นภาษาที่นิยมใช้ในสังคม ตรงตามสมัยของเรื่อง สอดแทรกอารมณ์ขัน

4. การจัดภาพ ต้องกระจ่างชัด ตัวละครน้อย สามารถเน้นให้เห็นเด่นชัดไม่ซับซ้อน ภาพแสดงอาการเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา การเคลื่อนไหวตรงกับความเป็นจริง ไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ การบรรยายภาพ คำหนึ่งถึงความถูกต้องตามเนื้อหา และภาพต้องถูกส่วนสัมพันธ์กัน คือ คงบุคลิกที่แสดงจุดเด่น ด้อย ของตัวละคร

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527: 21) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสือสำหรับเด็กวัย 10 – 20 ปี (ก่อนวัยรุ่นจนถึงวัยรุ่น) เด็กวัยนี้อ่านหนังสือได้คล่องแล้ว ฉะนั้นหนังสือสำหรับเด็กวัยนี้ ควรมีลักษณะดังนี้

1. ตัวอักษรขนาดตัวพิมพ์ธรรมดา
2. มีภาพสีและขาวดำตามความเหมาะสม (ลดจำนวนลงได้) เรื่องประมาณ 70% รูปภาพประมาณ 30%
3. ใช้ภาษาง่ายๆ สำนวนง่ายๆ ภาษาวัยรุ่นนิยมใช้ แต่ไม่ใช่คำแสลง
4. เนื้อเรื่องดี มีความสมจริงมากขึ้น เป็นเรื่องของเด็กในวัยเดียวกัน หนังสือควรมีทั้งประเภทให้ความรู้ และความเพลิดเพลิน เนื้อหาอยู่ในความสนใจของเด็กวัยรุ่น ไม่เป็นการสั่งสอน แต่แนะและยกตัวอย่างให้เห็นจริง
5. มุ่งให้สร้างจินตนาการและเกิดความคิดสร้างสรรค์
6. เป็นลักษณะหนังสือฉบับกระเป๋
7. หน้าปก ภาพวาดน่าสนใจ
8. ความยาว 150 – 200 หน้า ขึ้นไป

กัญญาพร นิตยประภา (2534: 92 – 95) เสนอแนะขั้นตอนการทำหนังสือสรุปได้ว่า

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำหนังสือสำหรับเด็ก โดยศึกษาจากหนังสือที่ชนะการประกวด หาความรู้จากตำรา เอกสารต่างๆ ผลงานวิจัย ความสนใจในการอ่านของเด็กลักษณะหนังสือที่เด็กชอบผลงานของนักเขียนต่างๆ เข้าศึกษา อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการสร้างหนังสือ ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่จะเขียน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง
2. เลือกเนื้อหา อาจนำเนื้อเรื่องมาจากสภาพของท้องถิ่น หรือมาจากหลักสูตร นอกจากนี้ยังสามารถหาเนื้อหาได้จากการศึกษาความสนใจและความต้องการอ่านของเด็กวัยต่างๆ และต้องตัดสินใจให้แน่นอนว่าจะเขียนให้เด็กวัยใดอ่าน เพราะเนื้อหาสาระ บทสนทนา ภาษาที่ใช้และตัวละคร ต้องให้สมจริงกับวัยของเด็ก
3. เขียนโครงเรื่อง ก็คือ การวางแผนเบื้องต้นโดยการเขียนหัวข้อเรื่องตามขั้นไว้ก่อน เพื่อให้เรื่องดำเนินไปอย่างมีระบบระเบียบตามลำดับขั้นไม่สับสน เมื่อลงมือเขียนเรื่องให้สมบูรณ์ ผู้เขียนอาจเปลี่ยนแปลงโครงเรื่องได้ตามความเหมาะสม การเขียนโครงเรื่องแบ่งออกเป็น 2 แบบ
  - 3.1 การเขียนโครงเรื่องหนังสือสารคดีสำหรับเด็ก คือ การเขียนหัวข้อเรื่องตามลำดับขั้น แบ่งบท ให้ทราบหนังสือเรื่องนี้มีกี่บท แต่ละหัวข้อเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งเปรียบเสมือนหน้าสารบัญของหนังสือนั่นเอง เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการเขียนเนื้อหาต่อไป
  - 3.2 การเขียนโครงเรื่องหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก คือ การเขียนเนื้อเรื่องย่อให้เห็นว่าเนื้อเรื่องเป็นไปในแนวใด มีตัวละครเช่นไร มีใครบ้าง มีการดำเนินเรื่องอย่างไร จบอย่างไร เป็นการเขียนสั้นๆ ข้อสำคัญ คือจะต้องมีแก่นของเรื่องหรือสาระแนวคิด โครงเรื่องมีส่วนสำคัญต่อเนื่องกันดังนี้ เริ่มจุดเริ่มต้น เนื้อหาการดำเนินเรื่อง และจุดจบของเรื่อง
4. เนื้อเรื่องย่อ เป็นการเขียนเพื่อบอกใจความสำคัญของเรื่อง

5. การเขียนบทสคริปต์ เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากเค้าโครง หรือเนื้อเรื่องย่อมาเขียนบอกขั้นตอนเนื้อเรื่อง โดยบอกแต่ละหน้าของหนังสือตั้งแต่หน้าปกจนถึงหน้าสุดท้ายเป็นอย่างไร การเขียนบทสคริปต์นี้จะเป็นแนวทางในการจัดวางภาพและรูปเล่มของหนังสือได้ว่าหนังสือเรื่องนี้ในแต่ละหน้าจะมีภาพอะไรบ้าง คำบรรยายอะไรบ้าง และมีกี่หน้า

6. การทำดัมมี่ คือ การทำหนังสือจำลองของหนังสือเด็กที่จะทำขึ้นมาอาจนำรายละเอียดที่ได้จากการเขียนบทสคริปต์นำมาเขียนและวาดรูปประกอบ

7. การทำรูปเล่ม คือ ทำหนังสือจริงๆ ได้แก่ วาดภาพ คำบรรยาย การวางหน้าการจัดภาพให้เหมาะสม สำหรับขนาดของรูปเล่มมีหลายขนาดที่นิยม คือ ขนาดเล็ก 13.0 x 18.5 เซนติเมตร หรือ 16 หน้ายก ขนาดกว้าง 14.6 x 21.0 เซนติเมตร หรือหน้ายกใหญ่ ลักษณะรูปเล่มมี 2 ลักษณะ คือ แบบแนวตั้งและแบบแนวนอน การเย็บเล่มได้ 2 วิธี คือ เย็บข้าง โดยเรียงหน้าแล้วเจาะรูข้างๆ 3 – 4 และเย็บตรงกลางหนังสือ

8. การตั้งชื่อเรื่องที่น่าสนใจ น่าตื่นเต้น น่าติดตามอ่านและทำให้เดาได้ว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนที่ชวนติดใจ ซึ่งเป็นกลวิธีอย่างหนึ่ง ต้องตั้งให้เด็กเกิดภาพพจน์ ซึ่งมีขบวนการตั้งตั้งนี้ ตั้งจากชื่อตัวละครของเรื่อง จำนวนตัวละคร เนื้อเรื่อง สถานที่และจากลักษณะรูปร่างหนังสือ

จินตนา ไบกาซุยี (2542: 10) ได้กล่าวถึง สิ่งที่ควรรู้สำหรับการเขียนเรื่องสำหรับเด็กสรุปได้ ดังนี้

1. เนื้อหา วัตถุประสงค์ชัดเจนเพียงเรื่องเดียว เรื่องชัดเจน ไม่สับสนยุ่งยากความยากง่ายให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน ตัวละครแสดงความเคลื่อนไหวใช้ตัวละครไม่มาก ใช้ภาพดำเนินเรื่องแทน ไม่มีบทบรรยายมากเกินไป

2. รูปแบบการเขียนเนื้อหามีทั้งนิทาน นิยาย นิทานพื้นเมือง เรื่องสั้น สารคดีบทความ บทละคร บันทึกเรื่อง เรียงความ รวมทั้งฉันทลักษณ์ทุกรูปแบบ จะมีเรื่องราวอยู่ด้วย และใช้รูปแบบอย่างเหมาะสมกลมกลืน อ่านเข้าใจง่ายและรู้เรื่องเร็ว

3. รูปภาพเป็นสิ่งสำคัญ เด็กเล็กควรมีรูปภาพ อาจเป็นภาพการ์ตูน คือ ภาพลายเส้น ภาพถ่าย หรือภาพวาดเหมือนจริง ภาพจะต้องเน้นภาพสี โดยเฉพาะเด็กเล็กๆ ภาพจะต้องชัดเจนถูกต้องไม่เลอะเลือน

4. ภาษาและสำนวนที่ใช้ง่าย ๆ ประโยคสั้น ๆ คำซ้ำช่วยในการเรียนภาษา ใช้ภาษาที่ถูกต้องตามอักขรวิธีภาษาไทย ไม่ใช่ภาษาเขียน

5. ขนาดตัวอักษร ตัวโต ชัดเจนไม่ใช่ตัวประดิษฐ์ ควรประมาณ 32.5 – 24.3 มม.

6. รูปเล่ม กะทัดรัด ไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป วัยเด็ก ป.1 – ป.4 ควรมีความหนา ระหว่าง 10 – 30 หน้า มีการจัดหน้าให้เหมาะสมกับรูปเล่ม

7. เทคนิคการเขียนเรื่องให้สนุกสนาน ให้ความสุขใจ เสริมสร้างจินตนาการในทางสร้างสรรค์ ให้ความรู้ หรือได้อารมณ์ที่พึงปรารถนา มีจุดคิดที่แน่นอน คำโครงเรื่องชวนติดตาม สำนวนภาษาดี ตรงกับรสนิยมของเด็ก นอกจากนี้ ควรตั้งชื่อเรื่องที่น่าสนใจสั้นๆ มีความหมายสมบูรณ์ในตัว การสร้างฉาก ระยะเวลาตัวละครเหมาะสม

ปราณี เชียงทอง (2526: 56) ได้กล่าวว่า การสร้างหนังสือจะต้องคำนึงถึงความยากง่าย ความสามารถและความเหมาะสมในการอ่านของวัยรุ่น จะต้องเป็นเรื่องราวที่วัยรุ่นมีประสบการณ์ ใช้ภาษาง่าย ๆ ตรงไปตรงมา

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับวัยรุ่นจะต้องสร้างให้มีเนื้อหาสาระทางวิชาการมีความสนุกสนานแปลกกว่าแบบเรียนโดยต้องคำนึงถึงลักษณะหลายประการที่จะใช้เป็นหลักในการเขียน ซึ่งลำดับแรกต้องทราบก่อนว่าจะเขียนเรื่องอะไร ให้ใครอ่าน และเพื่อให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์อะไร การผูกเรื่องควรมีความสมจริง ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้จากการอ่านหนังสือนั้น ๆ นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาเกี่ยวกับการใช้ภาษาภาพ ตัวอักษร ขนาดรูปเล่มให้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่านด้วยหนังสือไม่หนาหรือใหญ่เกินไป ตัวหนังสือโปร่งตา ดำเนินเรื่องเร็ว รูปภาพไม่จำเป็นมากนัก เนื้อหาตรงกับความสนใจและสามารถสร้างจินตนาการได้

2.6 การประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หทัย ตันหยง (2529: 91 – 95) ได้กล่าวถึง หลักเกณฑ์ในการประเมินคุณค่า และการวิเคราะห์ เนื้อหาสำหรับเด็กว่า จะต้องพิจารณารายละเอียดของโครงเรื่อง และสาระแนวคิดของเรื่องไว้ ดังนี้

1. โครงเรื่อง ควรเป็นการถ่ายทอดสิ่งที่เกิดจาก คำการณ์ที่มีจินตนาการประสบการณ์ชีวิต ที่ได้ผ่านพบ สิ่งประทับใจที่เกิดขึ้นในชีวิต เรื่องราวที่มีเค้าเดิมมาปรุงแต่ง อุบัติการณ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และเหตุจูงใจหรือบันทึใจต่าง ๆ เป็นเนื้อหาให้ดำเนินเรื่อง ซึ่งมีตัวละครแสดงบทบาทอยู่ในเหตุการณ์ด้วยสภาพชีวิตที่มีข้อขัด เนื้อหาสาระ ปมปัญหา มโนทัศน์ เข้มขันหรือคลี่คลายไปสู่จุดสิ้นสุดของเรื่อง เพื่อสร้างให้สนุกและจบลงด้วยผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. สาระแนวคิด คือ แก่นแท้ของเรื่องนั้นๆ ว่าเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ในสภาพอย่างไร และให้แนวคิดอะไร แก่นของเรื่องประกอบด้วยแก่นแห่งทฤษฎี อารมณ์ พฤติกรรมและสภาพเหตุการณ์ ซึ่งมีแนวโน้มไปตามลักษณะปรัชญาชีวิตของผู้เขียน เป็นคตินิยม เช่น จิตนิยม สัจนิยม วัตถุนิยม เป็นต้น สาระแนวคิดในหนังสือสำหรับเด็ก ควรมีลักษณะ ตรงไปตรงมา ไม่ซับซ้อน มุ่งเน้น มโนทัศน์เดียว และจะต้องมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาเด็กทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

วิริยะ สิริสิงห์ (2524: 82) ให้หลักเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าหนังสือเด็กไว้ ดังนี้

1. มีจุดคิดที่แน่นอน
2. คำโครงเรื่องติดต่อกันจนเด็กติดตามได้อย่างสนุกสนาน
3. สำนวนภาษา สำคัญมาก ควรให้ถูกต้อง มีศิลปะการเขียนและเขียนได้ตรงรสนิยมของเด็ก

4. การจัดรูปเล่มเหมาะสมสวยงามดี
5. ภาพประกอบถือว่าสำคัญที่สุดจะขาดไม่ได้และภาพจะต้องตรงกับเนื้อหาเรื่องด้วย
6. ตรงตามความสนใจ ความนิยม และพื้นความรู้ของเด็กในแต่ละระดับ

ปราณี เชียงทอง (2526: 80) และ ถวัลย์ มาศจรัส (2539: 88) ได้กล่าวถึงการประเมินคุณค่าหนังสือว่า ควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. เนื้อเรื่อง ต้องถูกต้องตรงความเป็นจริง ข้อเท็จจริงต่างๆ ต้องถูกต้องวันสำคัญ สูตรสมการต่างๆ ที่กล่าวถึงในเรื่องต้องถูกต้อง เชื่อถือได้
  2. วิธีเขียน ควรใช้ถ้อยคำสำนวน และศัพท์ที่เหมาะสมกับความรู้ และความสามารถของเด็กให้อ่านเข้าใจได้ง่าย สำนวนภาษาเหมาะแก่เด็ก อธิบายเรื่องทุกอย่างชัดเจนเป็นไปตามลำดับความยากง่าย ไม่วกวน การเขียนควรคำนึงถึงการให้เด็กอ่านเข้าใจง่ายและน่าอ่านเป็นสำคัญ
  3. รูปเล่มภายนอก เป็นที่จูงใจ มีภาพประกอบ ถ้าเป็นภาพวาดต้องให้ถูกต้องตรงความเป็นจริง แผนที่ แผนภูมิ จำเป็นสำหรับหนังสือบางประเภท
  4. ประโยชน์ที่เด็กควรจะได้รับ ควรตั้งคำถามในการประเมินคุณค่า ดังต่อไปนี้
    - 4.1 เนื้อเรื่องส่วนใดตรงกับหลักสูตรที่เด็กต้องเรียนในโรงเรียนหรือไม่พอที่จะใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ลึกซึ้งหรือเพื่อสนองความอยากรู้ และความสนใจต่างๆ ไป
    - 4.2 เนื้อเรื่องในเล่มช่วยยั่วยุให้เด็กอยากอ่าน และอยากแสวงหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกหรือไม่ มีบรรณานุกรมท้ายบท หรือท้ายเล่มเพื่อเป็นการเสนอแนะทางการอ่าน และค้นคว้าเพิ่มเติมแก่เด็กหรือไม่ในการประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม พอจะสรุปการพิจารณาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็น 3 ประการดังนี้
      1. ด้านเนื้อหา ควรมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย และตรงกับความสนใจของเด็กให้ข้อเท็จจริง ถูกต้อง เนื้อเรื่องส่งเสริมความรู้และจินตนาการ
      2. ด้านการเขียน ใช้ภาษาที่ง่าย ชัดเจน เหมาะสมกับวัยและความเข้าใจของเด็กเขียนได้ถูกต้องตรงกับบรรณนิยมของเด็ก การเสนอเรื่องน่าสนใจเข้าใจผู้อ่านให้พึงพอใจตั้งแต่ต้นจนจบ
      3. ด้านลักษณะรูปเล่ม ควรมีภาพประกอบ ซึ่งนับว่า เป็นหัวใจของหนังสืออ่านสำหรับเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ความสนใจเด็กได้ดี ตัวพิมพ์ชัดเจน ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัย รูปเล่มสวยงาม ชวนให้น่าหยิบอ่าน การเย็บเล่มคงทน แข็งแรง
- สมหมาย เชื้อพงศ์ (2538: 34 – 35) ได้สรุปเกณฑ์การประเมินคุณภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทสาระบันเทิง ในด้านต่างๆ ดังนี้
1. ด้านคุณลักษณะของหนังสือ ประกอบด้วย ลักษณะรูปเล่มและลักษณะภาพประกอบ
    - 1.1 ลักษณะรูปเล่ม ได้แก่ การทำรูปเล่ม สีและการออกแบบปก คุณภาพกระดาษ ขนาด และสีของตัวอักษร จำนวนหน้า ศิลปะการจัดหน้า
    - 1.2 ลักษณะภาพประกอบ ได้แก่ ลักษณะความชัดเจนของภาพเป็นสีหรือขาวดำ ลักษณะความสมจริงเป็นภาพเขียนหรือภาพถ่าย ขนาดและสีสันของภาพ จำนวนภาพความเหมาะสมในการเรียนการสอน คำอธิบายประกอบภาพ

2. ด้านคุณภาพของหนังสือ ประกอบด้วย เนื้อหาวิชา การใช้ภาษา และแนวคิด

2.1 เนื้อหาวิชา ได้แก่ เนื้อเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสูตร วิธีการเสนอเรื่องลำดับความยากง่าย เอกภาพความกลมกลืน การเน้นสาระสำคัญ ความถูกต้องเหมาะสมกับเหตุการณ์ความเป็นจริง เหมาะสมกับระดับและวัยของผู้อ่าน การคลี่คลายปมปัญหาต่างๆ เป็นการเสนอแนะแก่ผู้อ่าน

2.2 การใช้ภาษา ได้แก่ การใช้ถ้อยคำภาษาที่ถูกต้องตามแบบแผน ทางหลักภาษา ความชัดเจนของถ้อยคำ ใช้คำศัพท์เหมาะสม การเว้นวรรคตอนถูกต้อง เหมาะสมกับวัยและเนื้อเรื่อง

2.3 แนวคิด ได้แก่ แก่นแท้ของเรื่องนั้นๆ ว่าเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใครในสภาพอย่างไร มีลักษณะตรงไปตรงมา ไม่ซับซ้อน มุ่งมโนทัศน์ เพียงมโนทัศน์เดียวและต้องมีจุดประสงค์ เป็นไปในแนวสร้างสรรค์

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับวัยรุ่น สรุปได้ว่า จะต้องใช้ภาษาที่รัดกุม ไม่เยิ่นเย้อ ถ้อยคำภาษาง่ายต่อการทำความเข้าใจตรงไปตรงมา มีความยากง่ายตรงกับระดับชั้นที่เรียน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับวัยรุ่น จะต้องพิจารณาถึงลักษณะหนังสือที่ดี สำหรับวัยรุ่น ให้ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ

2.7 งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

นภลัย สุวรรณธาดา (2524: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทย เรื่องฮิตโตปเทศคำกลอน สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเรียบเรียงใหม่ จากหนังสือฮิตโตปเทศ ฉบับแปลโดย เสถียรโกเศศ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 100 คน ผลปรากฏว่า หนังสือที่สร้างขึ้นทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องได้ดีขึ้น อีกทั้งยังได้ความเพลิดเพลินจากการอ่านด้วย

กรกนก ลัธนันท์ (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาโดยพัฒนาและทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมสิ่งแวดล่อม เรื่อง เรื่องของป่า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมสูงกว่าก่อนการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม และสูงกว่ากลุ่มควบคุม

นุจรินทร์ ถิ่นทัพไทย (2547: 83) ได้ศึกษาการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เห็นในระบบนิเวศป่าสะแกราช” สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมสูงกว่าก่อนอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม ครั้งที่ 2 สูงกว่า ก่อนอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม ครั้งที่ 1 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เห็นในระบบนิเวศของป่าสะแกราช” อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

สาวิตรี สินสันธิเทศ (2551: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ตำนานเมืองลพบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมสูงกว่าก่อนอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิตติยา กิตติมงคล (2551: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ประเพณีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนานาชาติฮาร์โรว์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ประเพณีไทย มีประสิทธิภาพ 86.10 / 85.80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประเพณีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ประเพณีไทย หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฟัสโก (Fusco. 1983) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการ ตามระดับการเรียนรู้ และ ปฏิบัติการตอบสนองต่อวรรณกรรมของเด็ก โดยใช้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจาก Shorchan Wading River Middle School ให้นักเรียนอ่านหนังสือที่คัดเลือกไว้แล้วอย่างอิสระแล้วนำหนังสือที่นักเรียนเลือกอ่าน มาวิเคราะห์ด้วยแบบวิเคราะห์วรรณกรรม เพื่อการศึกษาและหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล เปรียบเทียบ การปฏิบัติงานของกลุ่มพบว่า นักเรียนมีปฏิกริยาตอบสนองต่อเรื่องต่างกัน คือ จะตอบสนองต่อเรื่อง ที่จัดคู่การเรียนรู้ได้ดีกว่า อายุและเพศสัมพันธ์กับการเรียนรู้ของนักเรียนน้อยมาก เรื่องที่มีความหมาย ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด คือ เรื่องที่นักเรียนอ่านแล้วประสบความสำเร็จ และการพัฒนาการ เรียนรู้ของนักเรียนจากการอ่านวรรณกรรมนั้นขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของนักเรียนด้วย

คาร์เตอร์ (Carter. 1996) ได้ทำการค้นคว้า เรื่อง อิทธิพลของหนังสือการ์ตูนที่มีผลต่อพฤติกรรม ของเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนหญิง ระดับประถมศึกษา โดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างอ่าน หนังสือการ์ตูน ที่มีเนื้อหาก้าวร้าวรุนแรง ผลการค้นคว้าพบว่า นักเรียนหญิงที่ได้อ่านหนังสือการ์ตูน ที่มีเนื้อหาก้าวร้าวรุนแรง จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงมากกว่านักเรียนหญิงที่ไม่ได้อ่านหนังสือ การ์ตูนที่มีเนื้อหาก้าวร้าวรุนแรงจากผลงานวิจัยที่กล่าวมานี้ เป็นแนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยต้องสร้างให้ตรงกับความสนใจ เหมาะสมกับวัยและระดับสติปัญญาของนักเรียน มีเนื้อหาที่ ส่งเสริมจินตนาการและเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัว นอกจากนี้ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ยังเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริม ให้เด็กได้เรียนรู้ถึงลักษณะของคน และวัฒนธรรมของชนชาติต่างๆ และหากมีการนำหนังสือที่มี ภาพการ์ตูน เป็นภาพประกอบ รวมทั้งมีเนื้อหาที่เหมาะสมมาใช้ จะช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวของ เด็กได้ อีกทางหนึ่งด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน และ หนังสืออ่านประกอบ สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่ทำให้ความรู้ ด้านเนื้อหา การใช้ภาษา ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ ทำให้การอ่านและการเรียนรู้ของนักเรียนมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และยังทำให้นักเรียนรักการอ่าน ผู้สร้างหนังสือได้จัดเนื้อหาให้ตรงกับความสนใจ เหมาะสมกับวัยสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ทำให้การอ่านและการเรียนรู้ของนักเรียนมี

ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และยังทำให้นักเรียนรักการอ่าน สนใจที่จะแสวงหาหนังสืออื่นๆ มาอ่านอีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นต่างๆ ตลอดจนการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ การปลูกฝังค่านิยม และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ได้มีนักการศึกษา ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ ดังนี้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2529: 29 – 32) กล่าวถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึงคุณลักษณะ รวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคล อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน หรือ คือประมวลประสบการณ์ ทั้งปวงที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของสมรรถภาพสมอง

จำนง พรายแย้มแข (2529: 19) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงผลสำเร็จในเชิงวิชาการที่เด็กสามารถจดจำเนื้อหา เรื่องราวต่างๆ ได้มากขึ้นเพียงใด สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ ถูกต้องหรือไม่ และรวมถึงสมรรถภาพทางปัญญาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ด้วย

วารี ว่องพินัยรัตน์ (2530: 1) ได้กล่าวถึง ความหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง การวัดดูว่านักเรียนมีพฤติกรรมต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน มากน้อยเพียงใด เป็นการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของสมรรถภาพทางสมอง ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการฝึกอบรมในช่วงเวลาที่ผ่านมามีอันเป็นเรื่องราวของอดีต

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2540: 28) ได้สรุปให้แนวคิดไว้ว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบทดสอบวัดความรู้เชิงวิชาการ มักใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เน้นการวัดความรู้ ความสามารถจากการเรียนรู้ในอดีต หรือในสภาพปัจจุบันของแต่ละบุคคล

3.2 จุดประสงค์ของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จุดประสงค์ของการวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของสมรรถภาพสมองของบุคคลว่า เรียนแล้วรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถด้านใดมากน้อยเพียงใด เช่น มีพฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า มากน้อยอยู่ในระดับใด นั่นคือ การวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัยนั่นเอง ซึ่งเป็นการวัด 2 องค์ประกอบ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะของวิชาที่เรียน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2529: 29 – 30) คือ

1. การวัดด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถทางการปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงให้เห็นเป็นผลงานปรากฏออกมา ให้ทำการสังเกตและวัดได้ เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องวัดโดยใช้ ข้อสอบภาคปฏิบัติ ซึ่งการประเมินผล จะพิจารณาที่วิธีปฏิบัติและผลงานที่ปฏิบัติ

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชารวมถึง พฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน มีวิธีการสอบวัดได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 การสอบปากเปล่า การสอบแบบนี้มักกระทำเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการสอบที่ต้องการดูผลเฉพาะอย่าง เช่น การสอบอ่านฟังเสียง การสอบสัมภาษณ์ ซึ่งต้องการดูการใช้ถ้อยคำ ในการตอบคำถาม รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นและบุคลิกภาพต่างๆ เช่น การสอบปริญญานิพนธ์ ซึ่งต้องการวัดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องที่ทำ ตลอดจนแง่มุมต่างๆ การสอบปากเปล่าสามารถสอบ วัดได้ละเอียดลึกซึ้ง และคำถามก็สามารถเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมได้ตามที่ต้องการ

2.2 การสอบแบบให้เขียนตอบ เป็นการสอบวัดที่ให้ผู้สอบเขียนเป็นตัวหนังสือตอบ ซึ่งมีรูปแบบการตอบอยู่ 2 แบบ คือ

2.2.1 แบบไม่จำกัดคำตอบ ซึ่งได้แก่ การสอบวัดที่ใช้ข้อสอบแบบอัตนัยหรือ ความเรียง

2.2.2 แบบจำกัดคำตอบ ซึ่งเป็นการสอบที่กำหนดขอบเขตของคำถามที่จะให้ ตอบ หรือกำหนดคำตอบมาให้เลือก ซึ่งมีรูปแบบของคำถามคำตอบอยู่ 4 รูปแบบ คือ แบบเลือก ทางใดทางหนึ่ง แบบจับคู่ แบบเติมคำ และแบบเลือกตอบจากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า จุดประสงค์ของการวัดผลสัมฤทธิ์ เพื่อตรวจสอบระดับความสามารถ และพฤติกรรมของผู้เรียนว่า ผู้เรียนเรียนแล้วรู้อะไร และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้อย่างไรบ้าง

3.3 ประเภทของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สามารถกระทำได้ 2 ลักษณะ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2529: 31 – 32) คือ

1. การทดสอบแบบอิงกลุ่มหรือการวัดผลแบบอิงกลุ่ม เป็นการทดสอบหรือการสอบวัดที่เกิด จากแนวความเชื่อในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ว่า ความสามารถของบุคคลใดๆ ในเรื่องใดนั้น มี ไม่เท่ากัน บางคนมีความสามารถเด่น บางคนมีความสามารถด้อย และส่วนใหญ่จะมีความสามารถ ปานกลาง การกระจายของความสามารถของบุคคล ถ้านำมาเขียนกราฟจะมีลักษณะคล้ายๆ โค้งรูป ระฆังหรือที่เรียกว่า โค้งปกติ ดังนั้น การทดสอบแบบนี้จึงยึดคนส่วนใหญ่เป็นหลักในการเปรียบเทียบ โดยพิจารณาคะแนนผลการสอบของบุคคลเทียบกับคนอื่นๆ ในกลุ่ม คะแนนจะมีความหมายก็ต่อเมื่อ นำไปเปรียบเทียบกับคะแนนของบุคคลอื่นที่สอบด้วยข้อสอบฉบับเดียวกันจุดมุ่งหมายของการทดสอบ แบบนี้ ก็เพื่อกระจายบุคคลทั้งกลุ่มไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล นั่นก็คือ คนที่มีความสามารถ สูงจะได้คะแนนสูง คนที่มีความสามารถด้อยกว่าก็จะได้คะแนนลดหลั่นลงมาจนถึงคะแนนต่ำสุด

2. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ หรือการวัดผลแบบอิงเกณฑ์ ยึดความเชื่อ ในเรื่องการเรียนรู้ เพื่อรอบรู้ กล่าวคือ ยึดหลักการว่าในการเรียนการสอนนั้น จะต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนทั้งหมดหรือ เกือบทั้งหมดประสบความสำเร็จในการเรียน แม้ว่าผู้เรียนจะมีลักษณะแตกต่างกันก็ตามแต่ทุกคน

ควรได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาไปถึงขีดความสามารถสูงสุดของตน โดยอาจใช้เวลาแตกต่างกัน ในแต่ละบุคคล ดังนั้น การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ จึงมีการกำหนดเกณฑ์ขึ้น แล้วนำผลการสอบวัดของ แต่ละบุคคลเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ไม่ได้มีการนำผลไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆ ในกลุ่ม ความสำคัญของการทดสอบแบบนี้ จึงอยู่ที่การกำหนดเกณฑ์เป็นสำคัญเกณฑ์ ในที่นี้ หมายถึง กลุ่มของพฤติกรรม ที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา ตามจุดมุ่งหมายของการสอนแต่ละบท หรือแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ซึ่งอาจเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม หรือกลุ่มของพฤติกรรมก็ได้ จุดมุ่งหมายของการทดสอบแบบนี้ จึงเป็นการตรวจสอบดูว่าใครเรียนได้ถึงเกณฑ์ และใครยังไม่ถึงเกณฑ์ ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เช่น อาจให้มีการเรียนซ่อมเสริม เป็นต้น

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2525: 16 – 17) ได้กล่าวถึง ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบที่ครูประจำวิชาสร้างขึ้นมาใช้ประเมินผลเฉพาะครั้งๆ ไป เช่น การสอบเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน การสอบ เพื่อตัดสินผลได้หรือตกเฉพาะเนื้อหาที่สอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นอย่างถูกหลักเกณฑ์ โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชาและด้านวัดผล มีการทดลองวิเคราะห์คุณภาพ และปรับปรุงกันมาเป็นขั้นๆ หลายครั้ง จนแน่ใจว่า แบบทดสอบมีคุณภาพ แบบทดสอบมาตรฐาน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ประการ คือ

2.1 ตัวข้อสอบมีคุณภาพสูง และจัดพิมพ์รูปเล่มเป็นอย่างดี

2.2 คู่มือการใช้แบบทดสอบ เพื่อให้สามารถปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบได้อย่างถูกต้องตามจุดประสงค์ รายละเอียดของคู่มือจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 6 ประการ คือ

2.2.1 ระบุจุดประสงค์ของแบบทดสอบใช้วัดสมรรถภาพใด ใช้กับเด็กระดับไหน และมีลักษณะข้อสอบอย่างไร

2.2.2 ระบุคุณภาพรายข้อ และทั้งฉบับ บอกที่มาของการตรวจสอบคุณภาพว่า ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มใด ที่ครั้ง และทำการปรับปรุงอย่างไร

2.2.3 ระบุวิธีดำเนินการสอบอย่างละเอียด ทั้งการเตรียมตัวก่อนสอบขณะกำลังสอบ และหลังสอบ

2.2.4 ระบุวิธีตรวจให้คะแนน และมีค่าเฉลย

2.2.5 ระบุวิธีการแปลความหมายคะแนน เพื่อให้การแปลความหมายมีมาตรฐานเดียวกันหมด จะต้องสร้างตารางคะแนนเกณฑ์ปกติ

2.2.6 ระบุวิธีการนำผลไปใช้ส่วนประกอบทั้ง 6 ประการนี้ จะมีส่วนสำคัญที่สุด 2 ประการ คือวิธีดำเนินการสอบ และการแปลความหมายคะแนน จะต้องทำอย่างมีมาตรฐานเดียวกัน

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2540: 22 – 26) ได้จำแนกประเภทของแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมิติต่างๆ ได้หลายมิติ ดังต่อไปนี้

1. จำแนกตามขอบข่ายของเนื้อหาวิชาที่วัด เช่น แบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บางประเภท จะวัดเนื้อหาวิชาทางคณิตศาสตร์ หรือการสะกดคำ ขอบข่ายเนื้อหาวิชาของแบบสอบผลสัมฤทธิ์นั้น อาจกำหนดให้กว้าง หรือแคบได้ ตามปกติแล้ว ยังไม่มีมาตรฐานอ้างอิงสากลที่จะนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหาวิชาสำหรับแบบสอบผลสัมฤทธิ์ ผู้ใช้แบบสอบเท่านั้นที่จะต้องกำหนดเนื้อหาวิชาขึ้นเอง โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอบ ผู้สร้างแบบสอบสามารถที่จะพัฒนาแบบสอบให้มีเนื้อหาได้ตามขอบข่ายที่ต้องการ

2. จำแนกตามลักษณะหน้าที่ทั่วไปของแบบสอบ โดยแบ่งแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกได้ 3 ลักษณะ คือ

2.1 แบบสอบเพื่อการสำรวจผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ทำหน้าที่ในการสำรวจความสามารถทั่วไป ของนักเรียน โดยประเมินความรู้ในเนื้อหาวิชาหรือทักษะต่างๆ เพื่อแสดงระดับความสามารถของนักเรียน ดังนั้น แบบสอบเพื่อการสำรวจผลสัมฤทธิ์ จึงมักจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งในระดับกว้างและระดับทั่วไป และถือคะแนนรวมที่ได้จากแบบสอบเป็นตัวชี้ถึงระดับความสามารถที่วัดได้

2.2 แบบสอบเพื่อวินิจฉัยผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ทำหน้าที่ในการวินิจฉัยเกี่ยวกับจุดเด่นและจุดด้อยขององค์ประกอบสำคัญทางด้านทักษะต่างๆ ของนักเรียนจึงสามารถแบ่งออกเป็นแบบสอบชุดย่อยๆ ได้อีก นอกจากนั้นคะแนนจากแบบสอบยังแยกตามองค์ประกอบที่สำคัญของแต่ละองค์ประกอบ

2.3 แบบสอบเพื่อวัดความพร้อม เป็นแบบสอบผลสัมฤทธิ์ซึ่งทำหน้าที่ในการวัดทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนในชั้นที่สูงขึ้น แบบสอบเพื่อวัดความพร้อมใช้สำหรับทำนายการกระทำในอนาคต จึงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการวัดความถนัดไปในตัวด้วย

3. จำแนกตามคำตอบที่ใช้ โดยทั่วไปแล้ว แบบสอบผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่ที่ใช้กันมักจะเป็นแบบสอบประเภทข้อเขียน และที่ใช้กันค่อนข้างมากได้แก่ แบบสอบภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นแบบสอบที่ต้องการให้นักเรียน หรือผู้เข้าสอบได้สาธิตทักษะของตนเอง

มีทฤษฎี กุฎาคาร (2546: 40 – 44) กล่าวว่า ประเภทของการวัดผลการศึกษาที่มีมากมายหลายชนิดแตกต่างกันไป แล้วแต่หลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการพิจารณา ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. จำแนกตามลำดับก่อนและหลังการสอน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1.1 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบก่อนสอน เป็นการวัดผลความรู้เดิมก่อนทำการสอน

1.2 การวัดผล โดยใช้แบบทดสอบหลังสอน เป็นการวัดผลความรู้หลังจากที่ได้ทำการสอนไปแล้ว โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิมหรือแบบทดสอบคู่ขนาน ซึ่งผลของการวัดที่ได้นั้น การวัดผลหลังสอนจะต้องได้ผลที่สูงกว่าก่อนสอน จึงจะเป็นการแสดงว่า การสอนนั้นได้ผล

2. จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวัด แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

2.1 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบย่อย เป็นการวัดผลระหว่างทำการสอนในแต่ละวิชา โดยจะทำการวัดผลหลังจากจบการเรียนในแต่ละหน่วยการสอน เพื่อวัดระดับความรู้และค้นหาบางจุดที่นักเรียนไม่สามารถเรียนให้รอบรู้ได้ เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

2.2 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบรวม เป็นการวัดผลการเรียนรู้ครั้งละหลายๆ หน่วย การสอน หรือสิ้นสุดการเรียนการสอนวิชานั้นแล้ว เพื่อเป็นข้อมูล สำหรับการตัดสินความสามารถของผู้เรียนในวิชานั้นๆ

3. จำแนกตามการตรวจให้คะแนน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

3.1 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบแบบอัตนัย เป็นการวัดผลการใช้ความสามารถในการใช้ภาษา ใช้ความคิด การแสดงออกทางอารมณ์ ทักษะคิดและอื่นๆ ให้ออกมาภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งการตรวจให้คะแนนของผู้ตรวจแต่ละคน จะได้ไม่ตรงกัน ด้วยสาเหตุที่มีความคิดเห็น หรือการตัดสินใจของผู้ตรวจเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

3.2 การวัดผล โดยใช้แบบทดสอบแบบปรนัย เป็นการวัดผลที่กำหนดคำตอบออกมาให้เลือก หรือกำหนดขอบเขตของคำถามมาให้ตอบสั้นๆ เช่น ให้เลือกตอบทางใดทางหนึ่ง ถูกหรือผิด จริงหรือไม่จริง ใช่หรือไม่ใช่ หรือให้เลือกคำตอบที่ถูกที่สุดมาตอบ หรือให้จับคู่คำตอบกับคำถามที่มีความสัมพันธ์กัน หรือให้เติมคำตอบข้อความสั้นๆ ลงในช่องว่างให้สมบูรณ์ เป็นต้น ซึ่งการตรวจให้คะแนนของผู้ตรวจแต่ละคนจะตรงกัน

4. จำแนกตามลักษณะการแปลความหมายของคะแนน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

4.1 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบแบบอิงกลุ่ม เป็นการวัดผลในลักษณะการนำคะแนน มาเปรียบเทียบกับในกลุ่มว่า อยู่ ณ ตำแหน่งใด เมื่อเทียบกับคนอื่นๆ โดยใช้แบบทดสอบชนิดเดียวกัน

4.2 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ เป็นการวัดผล โดยใช้หลักเกณฑ์ภายนอก มาเป็นจุดเปรียบเทียบ คือ เป็นการวัดในลักษณะของการนำคะแนนไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยไม่สนใจกับคะแนนของคนอื่นๆ

5. จำแนกตามจำนวนผู้เข้าสอบ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

5.1 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบรายบุคคล เป็นการวัดผลในลักษณะตัวต่อตัว คือ มีครู 1 คน ทำการวัดผลนักเรียนทีละคน อาจจะเป็นการสอบสัมภาษณ์ หรือสอบปากเปล่า

5.2 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบรายกลุ่ม เป็นการวัดผลในลักษณะที่ใช้กันในปัจจุบัน คือ มีครู 1 คน ทำการวัดผลนักเรียนหลายๆ คน

6. จำแนกตามเวลาที่ใช้ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

6.1 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบแบบใช้ความเร็ว เป็นการวัดผลที่กำหนดเวลาให้ทำ น้อยมาก และมีจำนวนข้อมากข้อ แต่มักจะเป็นข้อที่ง่ายๆ เนื่องจากต้องการความเร็วในการทำ

6.2 การวัดผล โดยใช้แบบทดสอบแบบให้เวลาเต็มที่ เป็นการวัดผลที่ไม่กำหนดเวลา ผู้สอบสามารถทำจนกระทั่งคิดว่า ไม่สามารถจะทำต่อไปได้อีกแล้ว ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงระดับ ความสามารถสูงสุดของบุคคลนั้น

7. จำแนกตามรูปแบบของข้อสอบ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

7.1 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบที่ให้เขียนตอบเอง เป็นการวัดผลที่ประกอบด้วย ข้อสอบเติมคำ บรรยาย ความเรียง

7.2 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบที่มีคำตอบให้เลือก เป็นการวัดผลที่ประกอบด้วย ข้อสอบถูก ผิด จับคู่ เลือกตอบ

8. จำแนกตามลักษณะการตอบ แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

8.1 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบแบบปฏิบัติ เป็นการวัดผลภาคปฏิบัติทั้งหลาย เช่น วิชาพลศึกษา การฝีมือ การแสดงละคร เป็นต้น

8.2 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบปากเปล่า เป็นการวัดผลรายบุคคล เช่น การสอบสัมภาษณ์ การสอบอ่าน การสอบฟังเสียง เป็นต้น

8.3 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบแบบเขียนตอบ เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากการสอบปากเปล่า โดยวัดผลเป็นกลุ่มให้เขียนตอบ จะใช้เวลาสอบน้อยลง

9. จำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ แบ่งได้ 4 ประเภท คือ

9.1 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบเพื่อจัดอันดับ เป็นการวัดผล เพื่อดูระดับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลว่าอยู่ตำแหน่งใด เพื่อประโยชน์ในการจำแนกแยกประเภทแยกกลุ่มตามความสามารถนั้นๆ

9.2 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัย เป็นการวัดผลเพื่อค้นหาความบกพร่องของนักเรียน เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

9.3 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบเพื่อพยากรณ์ เป็นการวัดผลเพื่อทำนายหรือคาดคะเนความรู้ ความสามารถ ความสำเร็จในอนาคต เพื่อประโยชน์ในการแนะแนววิชาเลือกวิชาชีพในภาคหน้า

9.4 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบเพื่อคัดเลือก เป็นการวัดผล เพื่อดูระดับความรู้ความสามารถที่สูงๆ เพื่อประโยชน์ในการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณภาพในการเข้าเรียน หรือเข้าทำงาน

10. จำแนกตามกระบวนการในการสร้าง แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

10.1 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเฉพาะคราว เพื่อใช้ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

10.2 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วยกระบวนการที่มีการนำไปทดลองสอบหลายครั้ง แล้วนำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ และปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีความเป็นมาตรฐาน

11. จำแนกตามจุดมุ่งหมายของผลการวัด แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

11.1 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

11.2 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบวัดความถนัด เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดสมรรถภาพพื้นฐาน อันเป็นความสามารถทางสติปัญญาของบุคคล

11.3 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดคุณลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล ซึ่งเป็นผลรวมมาจากความรู้ ความคิด อารมณ์ การปรับตัวความสนใจ และทัศนคติ

12. จำแนกตามสมรรถภาพที่จะวัด แบ่งได้ 6 ประเภท คือ

- 12.1 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความเจริญงอกงามของความรู้ในการเรียน
- 12.2 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญา เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดสมรรถภาพสมองด้านต่างๆ
- 12.3 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบวัดความถนัด เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความถนัดทางด้านวิชาการต่างๆ หรือความถนัดพิเศษ ความถนัดเฉพาะของบุคคล
- 12.4 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดคุณลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล
- 12.5 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบวัดเจตคติ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดทัศนคติทางสังคม เชื้อชาติ การเมือง ศีลธรรม หรือศาสนา
- 12.6 การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบวัดความสนใจ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสนใจในเรื่องต่างๆ ของบุคคล เช่น ความสนใจในอาชีพประมงจากข้อความข้างต้นจึงสรุปได้ว่าแบบทดสอบที่ใช้ในปัจจุบันมีมากมายหลายชนิดแต่ละชนิดก็มีจุดมุ่งหมายในการทดสอบแตกต่างกัน ดังนั้น ในการนำแบบทดสอบไปใช้ต้องระมัดระวังว่า เลือกใช้แบบทดสอบได้ถูกต้องเหมาะสมกับสิ่งที่เราต้องการหรือไม่ การจำแนกประเภทของแบบทดสอบ จึงช่วยให้สามารถเข้าใจและเลือกใช้แบบทดสอบได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

3.4 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พิตร ทองชั้น (2524: 60 – 61) ได้กล่าวถึง กระบวนการในการสร้างแบบทดสอบว่าการสร้างแบบทดสอบ จะต้องมีการวางแผนในการสร้างอย่างมีขั้นตอน เพื่อช่วยให้การสร้างแบบทดสอบมีประสิทธิภาพ โดยมีลำดับขั้นตอนในการวางแผน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมาย โดยต้องกำหนดให้ชัดเจนและแน่นอนในเรื่องใด อย่างไร เช่น สร้างแบบทดสอบในเรื่องใด และมีการกำหนดน้ำหนักคะแนน และควรทราบกลุ่มนักเรียนที่จะทดสอบว่าเก่ง – อ่อนเพียงใด เพื่อจะได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการสร้างข้อสอบให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน และควรมีการกำหนดวันเวลาในการสอบให้พอเหมาะกับกลุ่มสอบ
2. ขั้นเตรียม เช่น เตรียมหลักสูตร เนื้อหาวิชาตลอดจนตำราหนังสือแบบเรียนรวมถึงต้องมีการวิเคราะห์หลักสูตร และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้การทำแบบทดสอบ เช่น กระดาษคำตอบและครูผู้สอนต้องเลือกแบบและชนิดของข้อทดสอบ เช่น จะใช้แบบเลือกตอบ แบบเรียงความหรือแบบผสม
3. ขั้นลงมือปฏิบัติ ได้แก่ ขั้นลงมือปฏิบัติการเขียนข้อสอบตามที่กำหนดไว้ สิ่งที่ต้องยึดถือคือ หลักและวิธีการสร้างแบบทดสอบที่ดี ถ้าเกิดข้อสอบข้อใดเกิดปัญหา ควรมีการพูดคุยกับเพื่อนครู หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล ทางด้านเนื้อหาวิชานั้นๆ

4. ชั้นตรวจสอบ ควรมีการตรวจตราข้อสอบว่ามีข้อบกพร่อง ดี – ไม่ดีอย่างไรโดยนำมาเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ข้อสอบหลังจากที่ได้ทดสอบกับนักเรียนแล้ว

5. ชั้นจัดพิมพ์ สิ่งที่ต้องคำนึง ได้แก่ รูปเล่มต้องจัดให้เรียบร้อย พิมพ์ให้สะอาดตัวอักษรไม่ผิดพลาด คำชี้แจงในข้อสอบต้องชัดเจน และต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนข้อสอบเวลา คะแนนเต็ม บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2525: 22 – 29) ได้กล่าวถึงกระบวนการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ว่า มีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

1. ชั้นวางแผนการสร้างแบบทดสอบ การวางแผนสร้างแบบทดสอบต้องพิจารณาถึงสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ

1.1 จุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้ หลักการสำคัญ คือ การนำแบบทดสอบไปใช้จะต้องสัมพันธ์อยู่กับการสอน เช่น สอบเพื่อตรวจสอบความรู้เดิม สอบก่อนทำการสอน การสอบเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และวินิจฉัยข้อบกพร่องของข้อสอบในระหว่างการดำเนินการสอน และการสอบเพื่อสรุปผลการเรียน ดังนั้น จุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้จึงแบ่งได้เป็น 4 จุดประสงค์ คือ

1.1.1 ใช้ตรวจสอบความรู้เดิม ก่อนที่จะเริ่มต้นการสอน เพื่อพิจารณาว่าถ้านักเรียนยังขาดความรู้พื้นฐาน ก็จำเป็นต้องทำการสอนเสริมเสียก่อน แต่ถ้านักเรียนมีความรู้พื้นฐานเพียงพอ ก็พิจารณาต่อไปว่า นักเรียนมีระดับความสามารถสูงต่ำเพียงใด เพื่อจัดกลุ่มการเรียนและเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน

1.1.2 ใช้ตรวจสอบความก้าวหน้า และปรับปรุงการเรียนการสอน โดยจะทำการสอบในระหว่างดำเนินการสอนเป็นระยะๆ

1.1.3 ใช้วินิจฉัยผู้เรียน เพื่อหาสาเหตุข้อบกพร่องของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

1.1.4 ใช้สรุปผลการเรียน เพื่อตัดสินผลการเรียนว่านักเรียนควรได้เกรดอะไร สอบผ่านหรือไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

1.2 เนื้อหาวิชาและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งเป็นกระบวนการในการจำแนกแยกแยะว่าวิชานั้นๆ มีหัวข้อเนื้อหาสาระที่สำคัญอะไรบ้าง มีจุดประสงค์ที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมอะไรบ้าง ซึ่งประกอบด้วยวิเคราะห์ 2 อย่าง คือ

1.2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาวิชา ซึ่งต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือความสัมพันธ์เกี่ยวข่งกันของเนื้อหา ความยากง่ายของเนื้อหา ขนาดความยาวของเนื้อหา เวลาที่ใช้สอน

1.2.2 การวิเคราะห์จุดประสงค์ เป็นการจำแนกและจัดหมวดหมู่พฤติกรรมที่ต้องการปลูกฝัง หรือต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยใช้เนื้อหาวิชาเป็นสื่อ นำ การวิเคราะห์จุดประสงค์ ซึ่งควรดำเนินการดังนี้ รวบรวมจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชาทั้งหมด จากหลักสูตร และคู่มือครู หลังจากนั้นจึงเขียนพฤติกรรมที่สำคัญของแต่ละจุดประสงค์ทั้งหมด และนิยามความหมายของพฤติกรรมดังกล่าว การสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร หรือตารางลักษณะเฉพาะ เป็นตารางสองมิติ มิติที่หนึ่ง เป็นจุดประสงค์การสอน ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมด้านต่างๆ และมิติที่สอง เป็นหัวข้อเนื้อหา ในแต่ละหัวข้อเนื้อหา และพฤติกรรม จะกำหนดคะแนนน้ำหนักความสำคัญไว้ ซึ่งคะแนนน้ำหนักความสำคัญนี้ จะนำมาใช้

ในการเขียนข้อสอบว่า ต้องเขียนข้อสอบวัดพฤติกรรมในหัวข้อเนื้อหาวิชาใดมากน้อยเพียงใด วิธีกำหนดน้ำหนักความสำคัญ และจำนวนข้อสอบทำได้ ดังนี้

1. กำหนดน้ำหนักความสำคัญของแต่ละหัวข้อเนื้อหา โดยพิจารณาจากเวลาที่ใช้สอนในแต่ละหัวข้อเนื้อหา
2. กำหนดน้ำหนักความสำคัญของแต่ละพฤติกรรม โดยพิจารณาจากความสำคัญของจุดประสงค์ที่ใช้สอน
3. กำหนดจำนวนข้อที่จะใช้สอบทั้งหมด โดยพิจารณาจากจุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้
4. กำหนดจำนวนข้อสอบในแต่ละหัวข้อเนื้อหา โดยคิดจากน้ำหนักความสำคัญ
5. กำหนดจำนวนข้อสอบในแต่ละหัวข้อเป็นรายพฤติกรรม โดยคิดจากน้ำหนักความสำคัญของแต่ละพฤติกรรม

2. ขั้นตอนเตรียมงานและเขียนข้อสอบ ควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

2.1 เตรียมแบบทดสอบฉบับยกร่าง โดยเขียนจากตารางวิเคราะห์หลักสูตรแล้วนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข การเขียนข้อสอบต้องเลือกชนิดข้อสอบ และรูปแบบคำถามให้เหมาะสมและควรเขียนข้อสอบให้มากกว่าข้อสอบที่ต้องการจริง โดยเผื่อไว้ประมาณ 25 – 50%

2.2 ควรเขียนข้อสอบให้ยากพอเหมาะ ข้อสอบถูกผิดควรมีคนตอบถูก 75% ข้อสอบเลือกตอบ 5 ตัวเลือกควรมีคนตอบถูก 60% ข้อสอบเติมคำควรมีคนตอบถูก 50%

2.3 เมื่อเขียนข้อสอบเสร็จแล้ว ควรนำกลับมาพิจารณาข้อบกพร่องต่างๆ เช่นคำถามต้องไม่กำกวม ไม่คลุมเครือ ไม่ผิดหลักภาษา ไม่ยากและซับซ้อนเกินไป

2.4 ควรเขียนข้อสอบให้เนื้อหาบังคับคำตอบ มากกว่าใช้ฟอร์มข้อความบังคับตอบ เช่น การใช้คำว่า อาจจะ บางที จะมีโอกาสเป็นคำตอบถูกมากกว่าผิด

2.5 ควรจัดข้อสอบให้เป็นหมวดหมู่ตามประเภทของข้อสอบ

2.6 ควรสร้างข้อสอบแบบระดมพลังมากกว่าแบบเร่งรีบ

2.7 อย่าจัดข้อสอบให้มีข้อถูกเรียงกันอย่างเป็นระบบ

2.8 ควรออกแบบข้อสอบให้มีวิธีตอบที่สะดวกและง่ายต่อการตรวจให้คะแนน

2.9 ควรเขียนคำสั่งหรือคำชี้แจงให้ละเอียด และชัดเจน

2.10 ควรระลึกอยู่เสมอว่า พฤติกรรมทุกพฤติกรรม ไม่สามารถวัดด้วยข้อสอบเพียงข้อเดียว หรือฟอร์มเดียว

2.11 หลีกเลียงข้อสอบแบบถูกผิด เพราะมีโอกาสเดาตอบถูกได้ง่าย

3. ขั้นตอนทดลองสอบ เมื่อเขียนข้อสอบและจัดพิมพ์เรียบร้อยแล้วก็นำไปทดลองสอบเพื่อนำผลมาแก้ไขปรับปรุงข้อสอบซึ่งมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่จะนำไปทดลองสอบให้นักเรียนทั้งคนเก่งกลางและอ่อนคนละกันไป

3.2 กำหนดเวลาที่ใช้สอบให้เหมาะสมกับจำนวนข้อสอบ สำหรับแบบทดสอบที่สร้างขึ้น ครั้งแรกจะพิจารณาเวลาที่ใช้ทำข้อสอบ จากเวลาที่นักเรียน 90% ทำแบบทดสอบเสร็จเป็นการหมดเวลาสอบ

3.3 การคุมสอบต้องพยายามจูงใจให้นักเรียนมีสมาธิ และพยายามทำแบบทดสอบอย่างเต็มความสามารถ เพราะถ้านักเรียนรู้ว่าการทดลองสอบนี้ จะไม่มีผลต่อการสอบได้สอบตก อาจทำให้นักเรียนตอบแบบทดสอบอย่างขอไปที ซึ่งจะส่งผลต่อคะแนนที่จะนำมาประเมินผลข้อสอบได้

3.4 ครูต้องเตรียมตัวล่วงหน้าในการคุมสอบ อย่าให้มีสิ่งผิดพลาดใดๆ เกิดขึ้นและการคุมสอบ ครูควรวางท่าทางให้มีความเป็นกันเองให้มากที่สุด

3.5 สถานการณ์ทดสอบ ต้องทำให้เหมาะสมที่สุด ห้องสอบต้องปราศจากเสียงรบกวนใดทั้งสิ้น ต้องมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก ที่นั่งสอบเหมาะสม

4. ชั้นประเมินผลแบบทดสอบ เป็นการตรวจสอบแบบทดสอบมีคุณภาพหรือไม่โดยพิจารณาตามคุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบ 10 ประการ คือ

4.1 ความแม่นยำ หมายถึง แบบทดสอบสามารถวัดพฤติกรรมได้ตรงตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์ และตามที่ทำการสอนจริง

4.2 ความเชื่อมั่น หมายถึง แบบทดสอบให้ผลการสอบสอดคล้องตรงกันทุกครั้ง

4.3 อำนาจจำแนก หมายถึง ข้อสอบที่แบ่งแยกคนเก่งอ่อนออกจากกันได้กล่าวคือ คนเก่งจะตอบถูก คนอ่อนจะตอบผิด

4.4 ความยากง่าย หมายถึง จำนวนเปอร์เซ็นต์ผู้ตอบถูก โดยทั่วไปแล้วความยากง่ายที่เหมาะสมจะมีคนครึ่งหนึ่งตอบถูก

4.5 ความเป็นปรนัย หมายถึง ข้อสอบที่มีคำถามชัดเจนและการให้คะแนนชัดเจน

4.6 ความเฉพาะเจาะจง หมายถึง คนที่มีความสามารถเฉพาะเรื่องนั้น จะตอบข้อสอบข้อนั้นถูก แต่ถ้ามีความสามารถทั่วไปจะตอบข้อสอบไม่ถูก

4.7 ประสิทธิภาพ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้เวลานั้นประหยัดเวลาการสร้างการดำเนินการสอบ การตรวจให้คะแนน แต่ให้ผลการสอบถูกต้อง

4.8 ความสมดุล หมายถึง แบบทดสอบสามารถวัดได้ครอบคลุม ตามจุดประสงค์และเนื้อหา มีสัดส่วนจำนวนข้อสอบคล้อยตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร

4.9 ความยุติธรรม หมายถึง แบบทดสอบมีความชัดเจนไม่คลุมเครือ และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีโอกาสที่จะตอบถูกได้เท่ากัน

4.10 ความเหมาะสมของเวลา หมายถึง แบบทดสอบกำหนดเวลาให้เพียงพอในการตอบข้อสอบจนเสร็จจากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ มีขั้นตอนสำคัญ คือ ชั้นวางแผน ชั้นเตรียม ชั้นทดลองสอบ และชั้นประเมินผล

แบบทดสอบ กระบวนการนี้จะทำติดต่อกันไปเรื่อยๆ จนกว่าจะได้คุณภาพแบบทดสอบตามที่ต้องการ การวางแผนสร้างแบบทดสอบนับว่า เป็นขั้นสำคัญมาก เพราะจะเป็นตัวกำหนดการเขียนข้อสอบให้ถูกต้องตั้งแต่แรก ดังนั้น ตารางวิเคราะห์หลักสูตร จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องสร้างขึ้นก่อนที่จะทำการสร้างแบบทดสอบทุกครั้ง

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วันเพ็ญ สุภิกิต (2528: 63) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติต่อภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีอ่านแล้วเขียนลำดับเรื่องราวด้วยวิธีอ่านและทำแบบฝึกหัด ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีอ่านแล้วเขียนลำดับเรื่องราวมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีอ่านแล้ว ทำแบบฝึกหัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ .01

สายสุนีย์ สุกุลแก้ว (2534: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่าน เพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นชุดฝึกทักษะด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดมหาบุศย์ (พิทักษ์ถาวรคุณ) กรุงเทพมหานครจำนวน 105 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังจากที่นักเรียนฝึกทักษะการอ่านจากชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลัดดา ไชว์พันธุ์ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีการกระบวนการวิทยาศาสตร์กับวิธีการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีสอนตามคู่มือครูอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฉันทนา การสะอาด (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้แผนการสอนอ่านเชิงวิเคราะห์จำนวน 1 ชุด ชุดการสอนให้ความรู้เกี่ยวกับข้อปฏิบัติในการอ่านเชิงวิเคราะห์จำนวน 1 ชุด แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ จำนวน 6 ชุดและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชวลีพร ฤทธิเดช (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ และไม่ใช้แผนที่ความคิด (Mind Mapping) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนกับหลังเรียน ของกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนของกลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้โดยไม่ใช้ แผนที่ความคิด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับของค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องชนิดของคำในภาษาไทยที่จัดการเรียนรู้ โดยใช้แผนที่ความคิดของกลุ่มทดลอง อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 และกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24

กัญญาภรณ์ แก้วรักษา (2552: 73) ได้ศึกษาการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สระแก้ว เมืองน่าอยู่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมสูงกว่าก่อนอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม ครั้งที่ 2 สูงกว่าก่อนอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม ครั้งที่ 1 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สระแก้ว เมืองน่าอยู่ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

นพณา อ้อกตัง (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD กับการสอนแบบปกติ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอน โดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศาลาติกวิทยา อำเภอท่าแพแวงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 48 คน ผลจากการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำและหน้าที่ของคำในภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ปัทมา ไตรคุป (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยนำความรู้ทางคติชนมาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับวิธีสอนตามคู่มือครู และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอน โดยนำความรู้ทางคติชนมาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสารสิทธิ์พิทยาลัยอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 80 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ t-test แบบอิสระ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนทางการเรียนภาษาไทย และใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่สอนโดยนำความรู้ทางคติชนมาเป็นเครื่องมือ สูงกว่ากลุ่มที่สอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความคงทนทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่สอนโดยนำความรู้ทางคติชนมาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับกลุ่มที่สอนตามคู่มือครูไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอน โดยนำความรู้ทางคติชนมาเป็นเครื่องมือส่วนใหญ่อยู่ในระดับเห็นด้วย

สุนันท์ กล่อมฤทธิ์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ท 32101 ภาษาไทย เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เป็นงานวิจัยกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนแบบบูรณาการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 60 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ วิชาภาษาไทย แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติวิชาภาษาไทย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ท 32101 ภาษาไทย ไม่แตกต่างกัน และมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ในระดับดีจากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่า การใช้รูปแบบการสอน กลวิธีการคิด กลวิธีการสอน และเนื้อหาการเรียนรู้อันที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาทักษะการอ่าน และการเรียนรู้ของนักเรียนได้สูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 175 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 35 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ข้าว สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานครประกอบด้วยเนื้อหา 8 ชุด โดยใช้เวลาเรียนชุดละ 2 คาบ คือ

ชุดที่ 1 สมบัติยาย ประกอบด้วย ความหมายของสังคมประเพณี ความมั่งคั่ง ความเชื่อ คติ แนวคิด และวิถีชีวิตของผู้คนในยุคสังคมประเพณี โดยผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านตัวละครในเนื้อเรื่อง ผ่านพิธีกรรมที่ดำเนินไปพร้อมกับวัฒนธรรมของข้าว

ชุดที่ 2 ชาวข้าว ประกอบด้วย ประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อที่มีต่อแนวคิดการปฏิบัติตน การดำรงชีวิต ถ่ายทอดผ่านการดำรงชีวิตของชาวนาในเนื้อเรื่อง

ชุดที่ 3 ยืนต้น ประกอบด้วย ตัวละครในเนื้อเรื่องจะบอกถึงการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย จากสังคมประเพณีสู่ความเป็นสังคมทุนนิยม โดยเล่าผ่าน ความคิด ความเชื่อ อุปกรณ์การทำนา และวิธีการทำนาที่เปลี่ยนแปลงไป

ชุดที่ 4 ฝันทาย ประกอบด้วย วัฒนธรรมการทำนาแบบทุนนิยมสะท้อนออกมาในการดำเนินชีวิตของตัวละคร ผ่านฉากการดำเนินเรื่อง ผ่านความคิดของตัวละคร อุปกรณ์การทำนา ตัวปัญหาของตัวละคร ความคิด และพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องจะบ่งบอกถึงวัฒนธรรมการทำนาแบบทุนนิยม มีการเปรียบเทียบความแตกต่างของยุคสมัยด้วยบทสนทนา และปมขัดแย้งของตัวละคร

ชุดที่ 5 ตื่นรับ ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมสะท้อนออกมาในการดำเนินชีวิตของตัวละครในเรื่อง ผ่านฉากการดำเนินเรื่อง ผ่านความคิดของตัวละคร มีการเปรียบเทียบความแตกต่างของยุคสมัยด้วยบทสนทนา และปมขัดแย้งของตัวละคร ผ่านกิจกรรมที่ตัวละครทำ

ชุดที่ 6 สิ้นคลอน ประกอบด้วย ปัญหาที่สะท้อนออกมาให้เห็นโดยผ่านตัวละคร ซึ่งเกิดเป็นปัญหาที่เกิดจากการนำเอาแนวคิดและค่านิยมของทุนนิยม ซึ่งคือการผลิตเพื่อขายมาใช้กับการทำนา ซึ่งเป็นตกเป็นสินค้า การเปลี่ยนถ่ายดังกล่าวทำให้วิถีชีวิตอันเรียบง่ายกลายเป็นเรื่องยุ่งยาก

ชุดที่ 7 ตั้งท้อง ประกอบด้วย ตัวละครจะนำวิธีการอันเหมาะสมมาแก้ปมปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนถ่ายทางสังคมในหลายรูปแบบ ด้วยความเข้าใจในวิธีการทำนาอย่างเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ชุดที่ 8 หุ่นทอง ประกอบด้วย บทสรุปสำหรับการแก้ปัญหาในการเปลี่ยนถ่ายทางสังคม ด้วยความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงและดำรงวิถีชีวิตของชาวนา และการปลุกข้าวภายใต้การเปลี่ยนถ่ายทางสังคมได้อย่างลงตัว

2. แบบทดสอบประเมินผลก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมทั้ง 8 ชุด เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

1. การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว

1.1 ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเทคนิคและวิธีการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม จากเอกสารและหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นคู่มือในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม รวมถึงการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว

2. ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีอันเกิดจากการทำนาปลูกข้าว และการเปลี่ยนถ่ายทางสังคมที่มีผลต่อวัฒนธรรมไทยในข้าว จากเอกสารและหนังสือต่าง ๆ

3. สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการของ บันลือ พฤกษ์วัน โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

3.1 ลักษณะรูปเล่ม ขนาดรูปเล่มใหญ่สุดมีขนาด 10” x 13” และขนาดเล็กสุด 5” x 8” การเย็บเล่ม เข้าปกควรมั่นคงแข็งแรงทนทานต่อการใช้ การจัดหน้าชัดเจน มีช่องว่างดูสวยงาม ลักษณะตัวอักษรเรียงไม่มีการผิดพลาดในการพิมพ์ตัวอักษร มีภาพประกอบเพื่อดึงดูดใจและช่วยสร้างความเข้าใจ

3.2 การวางโครงเรื่อง แต่ละโครงเรื่องต่างๆ นั้นวางให้สัมพันธ์กับพื้นฐานและประสบการณ์ของเด็ก โดยใช้บรรยายโวหารที่มีเนื้อหาสืบเนื่องเป็นเรื่องราวและมีเหตุผลเป็นไปตามที่มาและเป็นไปตามความเป็นจริงของสังคมนั้นๆ มุ่งสอนให้เกิดความรู้สึกรู้จักคิดไปในตัว ซึ่งจะช่วยพัฒนาในด้านความสนใจ และชี้ให้เห็นถึงลักษณะสังคมประเพณี สังคมทุนนิยมในวิถีการปลูกข้าว กระทั่งคติวิเคราะห์ถึงเรื่องราวที่ได้อ่าน

3.3 การใช้ภาษา เหมาะกับวัย เข้าใจง่าย เป็นภาษาที่นิยมใช้ในสังคม

3.4 การจัดภาพ ภาพแสดงอาการเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา การเคลื่อนไหวตรงกับความเป็นจริง ไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้

4. นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมในด้านเนื้อหา ด้านภาษาที่ใช้ ด้านการจัดรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านการใช้ภาพประกอบ และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพหนังสือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำเพื่อให้ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย

เรื่อง ข้าว

คำชี้แจง โปรดประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมรวมทั้งข้อวิจารณ์ สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขโดยขอความกรุณาเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็น ตามแนวความคิดของท่าน โดยกำหนดรายการประเมินคุณภาพหนังสือไว้ดังนี้

รายการประเมินคุณภาพหนังสือ	ระดับคะแนนที่ได้				
	5	4	3	2	1
<p>1. ด้านเนื้อหา</p> <p>1.1 เนื้อหาเหมาะสมกับวัยและระดับความรู้ของผู้อ่าน</p> <p>1.2 การจัดลำดับเนื้อหา มีความเหมาะสมและต่อเนื่อง</p> <p>1.3 ความยาวของเนื้อหา มีความเหมาะสม</p> <p>1.4 เนื้อหา มีส่วนช่วยสอนให้รู้จักพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์</p> <p>1.5 เนื้อหา มีส่วนปลูกฝังให้รักและภูมิใจในประเพณีวัฒนธรรมข้าวไทย</p> <p>1.6 ผู้อ่านได้รับความรู้เรื่องของวัฒนธรรมประเพณีในการทำนาปลูกข้าว และการเปลี่ยนถ่ายทางสังคมที่มีผลต่อวัฒนธรรมไทยในข้าว</p> <p>1.7 ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่าน</p> <p>1.8 ผู้อ่านสามารถคิดวิเคราะห์จากการเปลี่ยนถ่ายทางสังคมของการปลูกข้าว</p>					
<p>2. ด้านภาษาที่ใช้</p> <p>2.1 ภาษาที่ใช้ อ่านเข้าใจง่าย</p> <p>2.2 ภาษาที่ใช้ มีความเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้อ่าน</p> <p>2.3 ภาษาที่ใช้ สื่อความหมายได้ชัดเจน</p> <p>2.4 ภาษาที่ใช้ น่าสนใจชวนติดตาม</p>					
<p>3. ด้านการจัดรูปเล่มและการพิมพ์</p> <p>3.1 ขนาดและความหนาของหนังสือสามารถจับถือได้สะดวก</p> <p>3.2 รูปเล่มภายนอกสวยงามและน่าสนใจ</p> <p>3.3 ตัวอักษรที่พิมพ์สวยงาม อ่านง่ายและชัดเจนเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน</p> <p>3.4 การจัดวางหน้าหนังสือและขนาดตัวอักษรเหมาะสม</p>					

รายการประเมินคุณภาพหนังสือ	ระดับคะแนนที่ได้				
	5	4	3	2	1
4. ด้านการใช้ภาพประกอบ					
4.1 ภาพประกอบสวยงามและสอดคล้องกับเนื้อหา					
4.2 ภาพประกอบดึงดูดใจให้อยากอ่านเนื้อหา					
4.3 การจัดวางภาพประกอบมีความเหมาะสม					
5. ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ					
5.1 ช่วยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทร้อยแก้ว					
5.2 ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์					
5.3 ช่วยปลูกฝังให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรมชาวไทย					
5.5 ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้จากการอ่าน					
5.6 เป็นแนวทางหรือตัวอย่างให้ครูหรือผู้สนใจในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน					
รวม					

หมายเหตุ : ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแนวคิดของ ธรรมนูญ นาคหอม (2545: 52)

แบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

5 ระดับ ตามแนวของ ลิเคอร์ท (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 107) มีรายละเอียด ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง หนังสือมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

ระดับคะแนน 4 หมายถึง หนังสือมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ระดับคะแนน 3 หมายถึง หนังสือมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้

ระดับคะแนน 2 หมายถึง หนังสือมีคุณภาพอยู่ในระดับควรปรับปรุง

ระดับคะแนน 1 หมายถึง หนังสือมีคุณภาพอยู่ในระดับใช้ไม่ได้

นำคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาค่าเฉลี่ยเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการยอมรับคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

เกณฑ์ในการยอมรับว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

5. นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ไปทดลองหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 กับนักเรียนชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการทดลอง ดังนี้

5.1 ครั้งที่ 1 ชั้นทดลองรายบุคคล ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทยไปทดลองใช้กับนักเรียน 3 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่งปานกลาง อ่อน อย่างละ 1 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5.2 ครั้งที่ 2 ชั้นทดลองกลุ่มเล็ก ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน 15 คน ที่ได้จากการสุ่มนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 5 คน โดยเริ่มจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนและทำแบบทดสอบหลังเรียน

5.3 ครั้งที่ 3 ชั้นทดลองภาคสนาม ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 35 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จากนั้นนำผลที่ได้มาหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น

2. ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม จากหนังสือหลักการวัดและประเมินผลการศึกษาของ บุญเชิด ภิญญโณนันทพงษ์ (2525)
2. วิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละหน่วยของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
3. สร้างแบบทดสอบจากเนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก
4. นำแบบทดสอบระหว่างเรียนที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสาระวิชาภาษาไทย ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดความหมายของคะแนนและเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก

คะแนน 4 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี

คะแนน 3 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้

คะแนน 2 หมายถึง มีคุณภาพระดับต้องปรับปรุง

คะแนน 1 หมายถึง มีคุณภาพระดับใช้ไม่ได้

ที่	รายการประเมินคุณภาพหนังสือ	ระดับคะแนนที่ได้				
		5	4	3	2	1
1	ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์					
2	ความถูกต้องของเนื้อหา					
3	เนื้อหามีความต่อเนื่องกัน					
4	ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา					
5	ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้เรียน					
6	ความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน					
7	ความเหมาะสมของจำนวนข้อความในแต่ละหน่วย					
8	ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้					
9	ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์					
0	ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาและการนำไปใช้					
	รวม					

หมายเหตุ : ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแนวคิดของ ฐรัฐญา นาคหอม (2545: 52)

5. นำผลการประเมินมาพิจารณาค่าเฉลี่ยค่าความสอดคล้อง IOC เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพแบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง คุณภาพดีมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง คุณภาพดี

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง คุณภาพพอใช้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง ต้องปรับปรุงคุณภาพ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง ไม่มีคุณภาพ

เกณฑ์ในการยอมรับว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

3. การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ในการสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ จากเอกสารคำสอน การสร้างแบบทดสอบของบุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2525)
2. วิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของบทเรียนที่ใช้ในการทดลองเพื่อนำมาเขียนแบบทดสอบ
3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว เกณฑ์การให้คะแนนข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบเกิน 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน
4. นำแบบทดสอบที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบทดสอบไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของคำถามและความเหมาะสมทางภาษาที่ใช้เกณฑ์การให้คะแนนโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีระดับการประเมิน 3 ระดับ ดังนี้
  - +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
  - 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่
  - 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ความเหมาะสมของคำถาม ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ดังนี้

**แบบประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
หนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว**

คำชี้แจง โปรดประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม รวมทั้งข้อวิจารณ์สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข โดยขอความกรุณาเขียนเครื่องหมาย / ลงในระดับความคิดเห็นของท่านโดยกำหนดไว้ดังนี้

+1	หมายถึง	ตรงตามจุดประสงค์
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
-1	หมายถึง	ไม่ตรงตามจุดประสงค์

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์				
ความถูกต้องของเนื้อหา				
เนื้อหามีความต่อเนื่องกัน				
ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา				
ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้เรียน				
ความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน				
ความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามในแต่ละหน่วย				
ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้				
ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์				
ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาและการนำไปใช้				
รวม				

6. นำค่าการพิจารณามาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) โดยใช้สูตรของโรวินELLIและแฮมเบลตัน (ลัวน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539: 248 – 249; อ้างอิงจาก Rowinelli; & Mableton. 1977) การพิจารณาค่า IOC ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.5 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้ค่าเฉลี่ย IOC เท่ากับ 4.88

7. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

8. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นักเรียนทำแล้ว มาตรวจให้คะแนนโดยนำข้อมูลที่ไปทำการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20 – .80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ส่วนข้อที่ไม่ถึงเกณฑ์ให้ตัดออก เลือกข้อสอบที่ใช้ได้ พร้อมทั้งหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยใช้สูตร K-R 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน

9. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ได้มาใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในขั้นตอนการทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีแบบการวิจัย ดังต่อไปนี้

ในการทดสอบสมมติฐานมีรูปแบบเป็นกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังอ่าน (Randomized one Group Pretest – posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 60 – 61) ดัง ตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการวิจัยในการทดสอบสมมติฐาน

กลุ่ม	ก่อนอ่าน	ทดลอง	หลังอ่าน
E	T1	X	T2

เมื่อ	E	แทน	กลุ่มตัวอย่าง
	T1	แทน	การสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อนอ่าน
	X	แทน	การอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว
	T2	แทน	การสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังอ่าน

ขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในขั้นตอนการทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นการวิจัยที่มีรูปแบบการทดลองกลุ่มเดียว ทำการทดลองก่อนอ่านและหลังอ่าน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเตรียมการ

1. ดำเนินการติดต่อผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ บางเขน กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลอง

จัดตารางเวลาในการทดลอง โดยทำการทดลองทั้งสิ้น 18 คาบ คาบละ 50 นาที ใช้เวลาสอน 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

2. จัดสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย

2.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ บางเขน กรุงเทพมหานคร

2.2 แบบทดสอบประเมินผลก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมทั้ง 8 ชุด ชุดละ 5 ข้อ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก รวมจำนวน 40 ข้อ

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

ขั้นทดลอง

1. สุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มทดลองโดยการสุ่มอย่างง่ายมาจำนวน 1 ห้อง จากจำนวนทั้งหมด 5 ห้องเรียน

2. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน

3. ทำการเก็บข้อมูลก่อนการอ่าน โดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำคะแนนที่ได้เป็นคะแนนทดสอบก่อนการเรียน

4. ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมทั้ง 8 ชุด โดยเริ่มอ่านจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดที่ 1 – 8 เมื่อศึกษาสาระในแต่ละชุดจบแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบระหว่างเรียน
5. หลังจากเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม ทั้ง 8 ชุด จบแล้วให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียน ซึ่งเป็นชุดเดียวกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการเรียน จำนวน 30 ข้อ
6. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนอ่าน และหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. พัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
  - 1.1 วิเคราะห์คุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว โดยนำแบบทดสอบไปตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของคำถาม และความเหมาะสมของภาษา ที่ใช้เกณฑ์การให้คะแนน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มีระดับการประเมิน 3 ระดับ ดังนี้
    - +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
    - 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่
    - 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
  - 1.2 วิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ได้ค่าความยากง่าย คือ .34 และค่าอำนาจจำแนกคือ .26
  - 1.3 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว โดยใช้สูตร K-R 20 ซึ่งผู้วิจัยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83
  - 1.4 หาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้สูตรเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80
    - 80 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบในระหว่างเรียนถูก คิดเป็นร้อยละ 80
    - 80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนถูก คิดเป็นร้อยละ 80
2. ทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
  - 2.1 วิเคราะห์คะแนนก่อนและหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว จากการทำแบบทดสอบท้ายบท โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถิติพื้นฐาน

3.1.1 หาค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนของกลุ่มทดลอง (ล้วน สายยศ. 2538: 73) โดยคำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2 หาค่าแปรปรวนของแบบทดสอบ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 142) โดยคำนวณจากสูตร

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ	S^2	แทน	ค่าแปรปรวนของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.2.1 หาค่าความตรง โดยทำการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว (IOC) คำนวณจากสูตร (ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2542: 235)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.2.2 หาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อสอบในรายข้อ (ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2542: 215) โดยคำนวณจากสูตร
ค่าความยากง่าย

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่ายของคำถามแต่ละข้อ
	R	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำข้อนั้นทั้งหมด

ค่าอำนาจจำแนก

$$r = \frac{R_H - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ	r	แทน	อำนาจจำแนก
	R_H	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง
	R_L	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำถูกในกลุ่มอ่อน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มเก่งและอ่อน

3.2.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ของคุณเตอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson 20 หรือ K-R 20) (ล้วน สายยศ. 2538: 197 – 198) โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อ
	p	แทน	สัดส่วนผู้ตอบถูกต้องผู้เข้าสอบทั้งหมด
	q	แทน	สัดส่วนผู้ตอบผิดต่อผู้เข้าสอบทั้งหมด
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งหมด

3.3 หาประสิทธิภาพของหนังสือตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 เพื่อทดสอบสมมติฐาน (เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. 2528: 294 – 295)

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบระหว่างเรียนถูก คิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่นักเรียนทั้งหมดทำทดสอบหลังเรียนถูก คิดเป็นร้อยละ 80

สูตรที่ 1

$$E_1 = \frac{\sum X}{A} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดในหนังสืออ่านเพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบ
	N	แทน	จำนวนผู้เรียน

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\sum F}{B} \times 100$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์คิดเป็นร้อยละจากการทำ แบบทดสอบหลังเรียน
	$\sum F$	แทน	คะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน
	B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบ
	N	แทน	จำนวนผู้เรียน

3.4 สถิติที่ใช้ตรวจสอบสมมติฐาน

ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test dependent เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ. 2538: 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 (\sum D^2)}{N-1}}} ; df = N-1$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาของการแจกแจงแบบที
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคู่
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนกับทดสอบหลังเรียน
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนกับทดสอบหลังเรียน
	Df	แทน	$N-1$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ บางเขน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียน
E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในแบบฝึกคิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกระหว่างเรียน
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน
X	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\sum D$	แทน	คะแนนรวมของผลต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
$\sum D^2$	แทน	คะแนนรวมของผลต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ยกกำลังสอง
T	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาใน t – test distribution
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ บางเขน กรุงเทพมหานคร มีลำดับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80 ตามขั้นตอนต่อไปนี้
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการเรียน โดยใช้วิธีการทางสถิติ t – test แบบ Dependent Sample

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ที่สร้างขึ้น ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ได้ผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ตามเกณฑ์ 80/80

แบบทดสอบระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_2	E_1/E_2
40	36.25	88.57	30	25.48	91.42	88.57/91.42

จากตาราง 2 แสดงว่า ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 88.57/91.42

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางก่อนและหลังการเรียน เรื่อง ข้าว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ข้าว ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนสอนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว

ผลการทดลอง	n	$\bar{X}$	$\sum D$	$\sum D^2$	t	p
ก่อนเรียน	35	13.71	191.45		8,424	
หลังเรียน	35	25.48			45.12**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ข้าว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ บางเขน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์
3. เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม และประเพณีไทย ในการทำนาปลูกข้าว เพิ่มมากขึ้น

สมมติฐานในการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 175 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 35 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ข้าว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยแบ่งออกเป็นชุด 8 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 สมบัติยาย

ชุดที่ 2 ชาวข้าว

ชุดที่ 3 ยืนต้น

ชุดที่ 4 ฝนหาย

ชุดที่ 5 ตื่นรับ

ชุดที่ 6 สันคลอน

ชุดที่ 7 ตั้งท้อง

ชุดที่ 8 ทุงทอง

ระยะเวลาในการทดลอง ใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 18 คาบ คาบละ 50 นาที ใช้เวลาสอน 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ข้าว

วิธีดำเนินการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1. ศึกษาเทคนิค และวิธีการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม จากเอกสาร และหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นคู่มือในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม รวมถึงการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว
2. ศึกษาเกี่ยวประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อค่านิยมในวิถีชีวิตของคนไทยในการทำนาปลูกข้าว อันเริ่มตั้งแต่การปลูกจนกระทั่งการเก็บเกี่ยวข้าว ในยุคประเพณีดั้งเดิม ประเพณีทุนนิยม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการทำนาปลูกข้าวที่ได้พบเห็น อันสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการดำรงของวิถีชีวิตคนไทยในยุคปัจจุบัน จากเอกสาร และหนังสือต่าง ๆ
3. สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการของ บันลือ พฤกษ์วัน โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

3.1 ลักษณะรูปเล่ม ขนาดรูปเล่มใหญ่สุด มีขนาด 10" x 13" และขนาดเล็กสุด 5" x 8" การเย็บเล่ม เข้าปกควรมั่นคงแข็งแรงทนทานต่อการใช้ การจัดหน้าชัดเจน มีช่องว่างดูสวยงาม ลักษณะตัวอักษรเรียบไม่มีการผิดพลาดในการพิมพ์ตัวอักษร มีภาพประกอบเพื่อดึงดูดใจและช่วยสร้างความเข้าใจ

3.2 การวางโครงเรื่อง เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในการทำนาปลูกข้าวนั้น สร้างให้สัมพันธ์กับพื้นฐานและประสบการณ์ของเด็ก โดยใช้การบรรยายโวหารที่มีเนื้อหาสืบเนื่อง เป็นเรื่องราวและมีเหตุผลเป็นไปตามที่มา พรรณาโวหารให้เห็นภาพความงดงามของวิถีชีวิตของคนไทยและช่วยสร้างจินตนาการให้เกิดในใจของผู้อ่าน มุ่งสอนให้เกิดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดไปในตัว ซึ่งจะช่วยพัฒนาในด้านความสนใจ และชี้ให้เห็นถึงลักษณะของคุณธรรมทั้งในด้านความรัก ความสามัคคี และความเพียรพยายาม กระทั่งเกิดการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมปัจจุบัน

3.3 การใช้ภาษา เหมาะกับวัย เข้าใจง่าย เป็นภาษาที่นิยมใช้ในสังคม

3.4 การจัดภาพ ภาพแสดงอาการเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา การเคลื่อนไหวตรงกับความเป็นจริง ไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้

4. นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมในด้านเนื้อหา ด้านภาษาที่ใช้ ด้านการจัดรูปเล่มและการพิมพ์ด้านการใช้ภาพประกอบ และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพหนังสือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยได้ค่าเฉลี่ย IOC เท่ากับ 4.88

ขั้นตอนในการหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว

ผู้วิจัยได้นำหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วดำเนินการหาประสิทธิภาพของหนังสือเพิ่มเติม ตามเกณฑ์ 80/80 ตามขั้นตอนต่อไปนี้

การทดลองครั้งที่ 1 ชั้นทดลองรายบุคคล

ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของหนังสืออ่านเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ โดยการบันทึก และสังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทดลอง และสัมภาษณ์ถึงปัญหาในการเรียนซึ่งผู้วิจัยพบปัญหาและสิ่งที่ต้องปรับปรุงในเรื่องของการสะกดคำ ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ข้าว ในชุดที่ 3 ยืนต้น และชุดที่ 5 ตีรับ ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

การทดลองครั้งที่ 2 ชั้นทดลองกลุ่มเล็ก

ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 15 คน ผู้วิจัยพบปัญหาที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เรื่องคำถามในแต่ละชุดแบบทดสอบระหว่างเรียนในชุดที่ 2 มีสำนวนภาษากำกวม นักเรียนไม่สามารถตีความเพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องได้ ผู้วิจัยจึงปรับปรุงสำนวนภาษาให้ง่ายขึ้น ปรับปรุงการเรียงลำดับคำตอบให้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากข้อสอบไม่มีความเป็นปรนัย ตัวลงในข้อสอบกับข้อที่ถูกต้องมีความใกล้เคียงกัน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องข่าว ชุดที่ 1 ข่าวข่าว และ ชุดที่ 5 ตื่นรับ ซึ่งมีคำในภาษาถิ่น ที่ใช้เฉพาะถิ่นหลายคำ ผู้วิจัยจึงได้ปรับสำนวนภาษาให้เป็นภาษาไทยกลางเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

การทดลองครั้งที่ 3 ชั้นทดลอง

ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 35 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามเกณฑ์ 80/80

วิธีการหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การทดลองหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ผู้วิจัยได้ทดสอบหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการทดลอง ดังต่อไปนี้

1. ชั้นทดลองรายบุคคล ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองใช้กับนักเรียน 3 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 1 คน
2. ชั้นทดลองกลุ่มเล็ก ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน 15 คน ที่ได้จากการสุ่มนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 5 คน
3. ชั้นทดลองภาคสนาม ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 35 คน จากนั้นนำผลที่ได้มาหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 88.57/91.42

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ จากเอกสารคำสอน การสร้างแบบทดสอบของ บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2525)
2. วิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของบทเรียนที่ใช้ในการทดลองเพื่อนำมาเขียนแบบทดสอบ
3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 60 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว เกณฑ์การให้คะแนนข้อที่ตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบเกิน 1 ตัวเลือกให้ 0 คะแนน
4. นำแบบทดสอบที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบทดสอบไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของคำถามและความเหมาะสมทางภาษาที่ใช้เกณฑ์การให้คะแนน โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีระดับการประเมิน 3 ระดับ ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่า แบบทดสอบไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

จากนั้น นำผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC โดยค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 1

6. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 60 ข้อ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ บางเขน กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก

7. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นักเรียนทำแล้วมาตรวจให้คะแนน โดยนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) คัดเลือกเฉพาะข้อที่มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20 – .80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ พร้อมทั้งหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยใช้สูตร K-R 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

8. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ได้มาใช้ เป็นแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีวิธีการ ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ข้าว ตามเกณฑ์ 80/80 จากการหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ข้าว ก่อนการเรียนและหลังการเรียน โดยใช้ t - test dependent

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ บางเขน กรุงเทพมหานคร ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 88.57/91.42

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

จากการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ผลการวิจัยมีดังนี้

1. การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ บางเขน กรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพ 88.57/91.42 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีภาษาที่ถ่ายทอดเรื่องราวให้จดจำและน่าสนใจ ช่วยสร้างจินตนาการให้เกิดภาพในใจสำหรับผู้อ่าน ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นภาพความงดงามในวิถีชีวิตชาวนาไทย ผ่านสำนวนภาษาที่ใช้ในการเล่าเรื่องประกอบภาพ ผ่านบทสนทนาเพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนด้วยการสร้างคำถาม-คำตอบของตัวละครในบทสนทนา ทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์สารไปถึงความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน เนื้อหาของหนังสือเป็นเรื่องเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนไทยกับการทำนาข้าว ซึ่งเป็นเรื่องที่ผูกพันอยู่ใกล้ตัวนักเรียนเนื่องจากข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย ทั้งนี้การพัฒนาหนังสือได้คำนึงถึงความเหมาะสมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการอ่าน เช่น ภาพประกอบที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการวาดภาพประกอบและระบายสี มีตัวละครดำเนินเรื่องเป็นเด็กที่ถ่ายทอดความคิดผ่านบทสนทนา ผ่านกิจกรรมในการทำนา ประเพณีดั้งเดิมของชาวนาไทย หนังสือได้นำความรู้ในมิติต่างๆ เกี่ยวกับการทำนาปลูกข้าวอันแทรกอยู่ในทุกกิจกรรมของวิถีชีวิตคนไทย และสร้างแบบฝึกหัดทำยชูด สร้างคำถามให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อข้าวรวมถึงผลกระทบต่อตัวเอง ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ดังนั้นการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว จึงถือได้ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดี มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนต่อไป

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียนและหลังการเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้เป็นผลที่ได้จากการที่จัดผู้วิจัยได้กิจกรรมการอภิปรายเพื่อสร้างแรงจูงใจและมโนภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิตไทยที่ผูกพันกับข้าว และในชั้นสอนนักเรียนศึกษาค้นคว้าหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ด้วยกิจกรรมทำบทบาทในแต่ละหน่วยด้วยความสนุกสนาน กระทั่งขั้นสรุป นักเรียนและครูร่วมกันวิเคราะห์ถึงวิถีชีวิต การเปลี่ยนถ่ายทางสังคม แนวคิดและค่านิยมที่ปรากฏในหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ข้าว นอกจากนี้หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว ได้ผ่านปรับปรุงแก้ไขในด้านเนื้อหา ภาษาที่ใช้ การจัด

รูปเล่มและการพิมพ์ การใช้ภาพประกอบ คุณค่า รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับ และผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน จากผลการประเมินอยู่ในระดับดี ดังนั้น เมื่อนักเรียนได้อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จึงส่งผลให้นักเรียน มีผลการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศจีพร สมบูรณ์ทรัพย์ (2542: บทคัดย่อ) และกิตสุภา เจริญพร (2544: บทคัดย่อ)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรจัดกิจกรรมอภิปรายเพิ่มเติมระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมในวิถีชีวิตของคนไทยในเรื่องอื่นๆ เช่น ผ้าไทย อาหารไทย เพื่อเป็นการส่งเสริมความเป็นไทยและสร้างพื้นฐานของการอ่านคิดวิเคราะห์ต่อสิ่งที่ได้พบเห็นให้มากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ภาษาไทยกับตัวแปรอื่นๆ เช่น เรื่องทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในวิชาภาษาไทย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรกนก ลิขิตนันท์. (2539). การพัฒนาและทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมสิ่งแวดล้อม เรื่อง “เรื่อง
ของป่า” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2520). การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
การศาสนา.
- (2531, สิงหาคม). รายงานการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6 ปีการศึกษา 2528. วิจัยสนเทศ. 19 – 23.
- (2531). รายงานการสำรวจความสนใจและรสนิยมในการอ่านของเด็กและเยาวชนไทย
ปี 2519. กรุงเทพฯ: เจริญการพิมพ์.
- (2534). การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- ก่อ สวัสดิพานิชย์. (2532). *ชุมชนในหนังสือ : หนังสือคือชุมชนแห่งปัญญา*. กรุงเทพฯ:
ม.ป.พ.
- กัญญาภรณ์ แก้วรักษา. (2552). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง
สระแก้วเมืองน่าอยู่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชัยมงคลพิทยา อำเภอบึง
สามโก้ จังหวัดสระแก้ว. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิ่งทอง มหาพรไพศาล. (2551). พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญพิธีแห่งขวัญและ
กำลังใจของเกษตรกรไทย. ใน *วัฒนธรรมไทย*. หน้า 6-7. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- กิตสุภา เจริญพร. (2544). การสร้างและการทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “แนวปะการัง
บ้านหลังใหญ่ของสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์
ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติยา กิตติมงคล. (2551). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ประเพณีไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนานาชาติฮาร์โรว์ กรุงเทพมหานคร.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กองวิจัยทางการศึกษา. (2529). รายงานการวิจัยทางการศึกษาทดลองรูปแบบการพัฒนาคุณภาพ
ของการประถมศึกษา ปีงบประมาณ 2528. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.

- งามพิศ สัตย์สงวน. (2541). *วัฒนธรรมข่าวในสังคมไทยและนานาชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตรลดา สุวัตติกุล. (2526). *วรรณกรรมไทยร่วมสมัย*. นครปฐม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จินตนา ไบกาชุยี่. (2533). *หลักเกณฑ์ในการอ่านหนังสือเพิ่มเติม*. ใน *เอกสารประกอบการประชุม การจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม.ไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2542). *เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- จำนง พรายแยมแซ. (2529). *เทคนิคการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้กับการซ่อมเสริม*. (ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์). กรุงเทพฯ: ไซยวัฒนาพานิช.
- ฉวีลักษณ์ บุญยกาญจน์. (2523). *แบบเรียนการอ่านและพิจารณาหนังสือ*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2527). *การทำหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- ฉันทนา การสะอาด. (2547). *การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชม ภูมิภาค. (2524). *เทคโนโลยีการสอนและการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.
- ชวลีพร ฤทธิเดช. (2547). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้และไม่ใช้แผนที่ความคิด (Mind Mapping)*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. (2542). *การวัดผลการเรียนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตร และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2539). *เทคนิคและตัวอย่างการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: มิติใหม่.
- ธัญญา นาคหอม. (2545). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำ ให้ถูกต้อง*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2527). *วิธีสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ธนการพิมพ์.
- นิตี เอียวศรีวงศ์. (2538). *ผ้าขาวม้า, ผ้าซิ่น, กางเกงในและ ฯลฯ: ว่าด้วยประเพณี, ความเปลี่ยนแปลง และเรื่องสรรพสาระ*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- นพนภา อ็อกด้วง. (2547). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำและหน้าที่ของคำใน*

- ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกัน
เทคนิค STAD กับการสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การสอนภาษาไทย).
นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- นภาลัย สุวรรณธาดา. (2524). การสร้างหนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทย เรื่อง หิโตปเทศ
คำกลอน สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การสอนภาษาไทย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นิลวรรณ เพชรบุระนิน. (2548). O RICE: ใครจะคิดว่าข้าวเม็ดเล็กๆ ที่เรากินอยู่ทุกวันจะมหัศจรรย์
ถึงเพียงนี้. กรุงเทพฯ: วังพิมพ์.
- นิตา ชูโต; กลุ่มมจิตต์ พลายเวช; และ กานต์มณี ศักดิ์เจริญ. (2524). หนังสือสำหรับเด็ก รายชื่อ
และบรรณนิทัศน์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- นุจรินทร์ ถิ่นทัพไทย. (2547). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เห็ดในระบบนิเวศของป่าสะแกราช
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3. กรุงเทพฯ: ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บรรพต วีระสัย. (2520). สังคมวิทยา มนุษยวิทยา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2525). เอกสารคำสอนวิชาวัดผล 30 : การสร้างแบบทดสอบ 1.
กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บันลือ พุกกะวัน. (2524). วรรณกรรมกับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ปัทมา ไตรคุป. (2547). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยนำความรู้ทางคติชนมาเป็นเครื่องมือใน
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับวิธีสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(การสอนภาษาไทย). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ประกิต วัฒนานุกิจ. (2533). หนังสือสำหรับเด็ก. ใน เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ
เปิดโลกหนังสือเด็กและเยาวชน ครั้งที่ 4 วันที่ 18 – 30 ตุลาคม 2533.
- ปราณี เชียงทอง. (2526). วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พวงผกา ประเสริฐศิลป์. (2542). ประเพณีไทยกับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสวัฒนธรรมโลก.
กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2529). การสร้างและการพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ:
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2543). วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ:
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิตร ทองชั้น. (2524). หลักการวัดผล. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ภิญญาพร นิตยะประภา. (2534). การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

- คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์พระนคร.
 มัณฑณี ภูฎาคาร. (2546). เอกสารคำสอนวิชา วผ 401 การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชา
 หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 เมียงซอ คีร์มีญจา; ปกรณ์ คงสวัสดิ์. (2551). ข้าว บนแผ่นดินกลายเป็นอื่น. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ
 เกษตรยั่งยืน.
 ยาวดี วิบูลย์ศรี. (2540). การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 แม้นมาส ชวลิต. (2530). การสร้างสมาคมการอ่านและการใช้สารนิเทศ. กรุงเทพฯ: สมาคม
 ห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
 ยาวดี วิบูลย์ศรี. (2540). การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 ราชบัณฑิตยสถาน. (2530). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525. กรุงเทพฯ.
 ลมูล รัตตากร. (2529). การเขียนและการแปลหนังสือสำหรับวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
 ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4.
 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
 ลัดดา ไชว์พันธ์. (2542). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยด้านการอ่าน
 อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีสอนกระบวนการ
 วิทยาศาสตร์กับวิธีสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย).
 นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระบรมราโชวาท.
 วารสารวิชาการ. หน้า 1.
 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กระทรวงวัฒนธรรม. (2551). พระบรมราโชวาท.
 วารสารวัฒนธรรมไทย. หน้า 1.
 วันเพ็ญ สุภิกิตย์. (2528). การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติต่อภาษาไทย
 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีการอ่านแล้วเขียนลำดับเรื่องราวกับวิธีอ่านแล้ว
 ทำแบบฝึกหัด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
 วารี ว่องพินัยรัตน์. (2530). การสร้างข้อทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาทดสอบและ
 วิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.
 วิริยะ สิริสิงห. (2524). การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
 วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ; และนิรมล ยวนบุญญ์. (2545). หอมกลิ่นข้าวมะลิหอม. กรุงเทพฯ: องค์การ
 ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย (Biothai).
 ศจีพร สมจรรย์ทรัพย์. (2542). การพัฒนาใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดป่า : ห้องเรียนชีวิตสำหรับ

- นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ศิวกกร โควสวนนท์. (2533). การวิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยประเภทร้อยกรอง
ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมถวิล วิเศษสมบัติ. (2525). วิธีสอนภาษาไทยมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สมหมาย เชื้อพงศ์. (2538). การวิเคราะห์หนังสือส่งเสริมการอ่านประกอบประเภทสาระบันเทิง
ในระดับประถมศึกษา. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ส.ศิริรักษ์. (2531). ลอกรบวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ศักขิตสยาม.
- สาวตรี สิ้นสันธิเทศ. (2551). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง
ตำนานเมืองลพบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาใน
พระราชูปถัมภ์อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สายสุนีย์ สกุลแก้ว. (2534). การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุกัญญา สุจนายา. (2547). บรรณานุกรม. ข้าว ขวัญข้าวของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิข้าวไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุดใจ เหล่าสุนทร. (2525). ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สุพัทธรา ชมเกตุ. (2522). วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ภาคพื้นฐานทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุกรานต์ โรจนไพรวงศ์. (2551). ปฏิบัติการพึ่งตนเอง เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก. กรุงเทพฯ:
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนันท์ กล่อมฤทธิ์. (2547). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ท 32101 ภาษาไทย
เรื่องขุนช้างขุนแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบ
บูรณาการกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย).
นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณ เพชรนิล. (2520). คู่มือวัฒนธรรมและศาสนา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สุวัฒน์ อัครชัยชาญ. (2551). ภูมิใจไทย : ข้าวไทย. กรุงเทพฯ: ปลาตะเพียน.
- หทัย ต้นหยง. (2529). การสร้างสรรค์วรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- อรรวรรณ กลิ่นเทียน. (2534). การสร้างหนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทยชุด วัฒนธรรมพื้นเมือง

สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

อนุমানราชชน, พระยา. (2513). *วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของไทย*. กรุงเทพฯ: ก้าวหน้า.

เอี่ยม ทองดี. (2538). *ข่าว วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: มติชน.

Carter, J.D. (1996, February). Comic Book Violence and Aggression. *Dissertation Abstracts International*. p 33.

Fusco, E.T. (1983). *The Relationship between Children's Cognitive Level of Development and Their Responses to Literature*. New York: Holster University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือในการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม

ภาควิชาการมัธยมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ริสา ชูช่วยสุวรรณ

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
โรงเรียนทุ่งสองห้อง
กรุงเทพมหานคร

อาจารย์ฐิติชญาณ์ กระจ่างใจ

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์
กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข

- ตัวอย่างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ข้าว
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ชุดที่ ๒
เรื่อง ชาวข้าว

โดย...อุมพร พันชะไชลย์

นำสู่ห้องรองห้องนา

การทำนาปลูกข้าวเป็นวิถีชีวิตของคนไทย
 มีความงดงามซ่อนอยู่ในนั้น อาชีพชาวนาช่วย
 สร้างสมความรู้อันหลากหลายไว้มาศึกษา
 ตามแคว้นมาแล้วจะรู้ว่าถนอมถนุกรังในตอ “ชาวข้าว”
 ที่แคว้นทำน้อยๆ เดินนำนั้นมีสิ่งใดซุกซ่อนอยู่บ้าง...

อุมาพร พันระไชย

๒. ชาวข้าว...

เมล็ดฝนแรกของเด็กชายนำพาความสุขในหัวใจให้เบิกบานกว่าที่เคย
พ่อสาวทำเดินยาวๆ อยู่ข้างหน้า ขณะเด็กน้อยคอยเดินตามรอยเท้าที่ทุกฝีก้าว
แม้ยามนี้จะเป็นเพียงก้าวเท้าที่เล็ก...แต่สักวันก้าวเล็กนี้ จักเติบโต

ฝนแรก...ทำให้พ่อเร่งลงมือ “ไถตะ” ฝึมนาซีน้ำตาลแก่ถูกคมของไถพ่อซ้ำ
แรกผ่าน ร่องลึกที่ปรากฏต่อสายตาของแก้ว ทำให้เด็กน้อยได้อัศจรรย์กับการก่อเกิด

“รอยไถแรก ถือเป็นมงคล อย่างที่แก้วเคยเห็นในทีวีถูก
พิธีหลวง แรกนาขวัญ เราทำกันทั้งบ้านเมือง” เสียงพ่อตอบข้อสงสัย
ของเด็กชาย เมื่อลงนั่งพักเหนื่อยทั้งคน ทั้งควายของพ่อ ซึ่งแก้วเรียก
เพื่อนชื่อว่า “เจ้าทุย”

เถียงนาน้อยของแก้ว ทำหน้าที่รองรับคนเหน็ดเหนื่อยกับการงาน ที่แหวะผ่าน ได้หลบแดด หลบฝน ด้วยภายในเถียงนานั้น ตั้งตุ่มดินเผาที่บรรจุน้ำฝนใสแจ๋ว และ เย็นชื่นให้เต็มอยู่เสมอ มิเคยได้ขาด ซึ่งบัดนี้เถียงนาก็ได้ทำหน้าที่เป็นที่พักกินข้าวเช้า ของพ่อกับแก้ว โดยมีกับข้าวฝีมือแม่แกะห่อไว้รอทำ

แก้วขยับเข้าไปนั่งชิดพ่ออีกนิด จนปลายผ้าขาวม้าพ่อสะบัดมาโดนหน้า เมื่อ พ่อพัดโบกลมเย็นๆ ให้ช่วยคลายร้อน เมื่อสองพ่อลูกอิ่มข้าวแล้ว

“ไถคะ ต้องมีน้ำขังไว้ในนาอย่างน้อยก็สามวันลูก ดินจะได้นุ่มพอจะไถได้
 หนูอยู่ใต้นาเปื่อยยุ่ย จากนั้นแล้วค่อยมาไถแปร ไถสุดท้ายก็ไถคราดให้หน้าดิน
 เรียบ เตรียมดินให้พร้อมก็ได้เวลาหว่านกล้ากัน

เด็กชายนั่งฟังท่วงทำนองขั้นตอนการ “ไถนาหว่านกล้า” ของพ่ออย่าง
 เพลิดเพลิน ดวงตาเล็กๆ นั้นมองตามสายตาพ่อไปยังท้องนาที่เพิ่งไถแรกจบลง
 เจ้าหูของแก้วนอนจมปลักสบายอารมณ์

“แล้วทำไมเราไม่ใช้รถไถเหมือนนา ของน้ำโด้ล่ะครับพ่อ แก้วเห็นไถ
 เสรีจเร็วดี”

เด็กชายซักพ่อต่อ พร้อมกับแววตาฉงน

“ไต่ด้วยแรงเข้าหุขของแก้วดีแล้วลูก นาเราฝันคิดเดี่ยวเอง แล้วถ้าเราใช้รถไถนา เราก็ต้องจ้างเขา อีกอย่างนะแก้ว หุขของแก้ว คงเสียใจแย่ ไม่ได้ช่วยแก้วทำงาน”

พ่อตอบคำถามลูกชายพร้อมด้วยสายตาเอ็นดู ผสมกับคำพูดหยอกเย้า นั่นทำให้เด็กชายยิ้มเขินไปถึง คว้าหุขที่ถูกรพ้ออ้างถึง

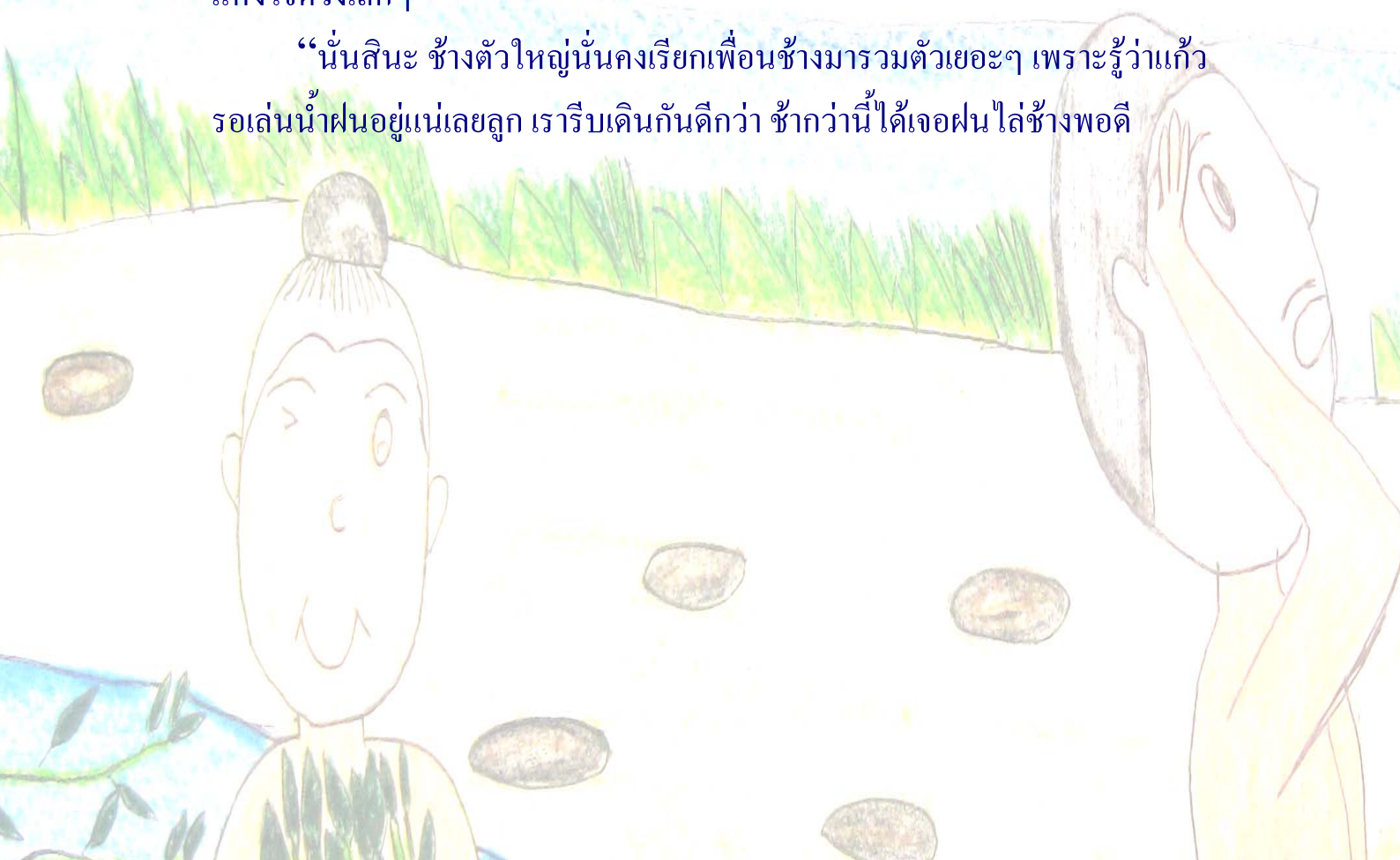
งานในนาเสร็จลงเร็วกว่าที่คิด สองพ่อลูกจึงถือโอกาสงานเสร็จแวะเก็บผักบุ้งริมหนองระหว่างทางกลับบ้าน แก้วนิก ไปถึงผักผักบุ้งฝีมือแม่ ผักบุ้งเต็มอ้อมกอดเล็กๆ ของเด็กชาย ขณะฟ้าเบื้องหน้าเต็มไปด้วยก้อนเมฆเคลื่อนฟ้า

“ฟ้าแจ่มแดดสด เมฆเต็มฟ้า อย่างนี้ น่ากลัวว่าค่าๆ ฝนคงตกลงมาอีก” พ่อบ่นงม้งในคอ ทำให้แก้วที่แหงนคอตั้งบ่าเพื่อมองเมฆเต็มท้องฟ้าตามคำพ่อ

“มีช้างหลายตัวเลยครับพ่อ” เด็กชายกลับต่อคำพ่อตามจินตนาการเด็ก

“แล้วนั่นเสือ หมู ควาย ยังมีเลยครับพ่อ” เด็กน้อยยังคงนับสัตว์ตามแรงยุแห่งใจดวงเล็กๆ

“นั่นสินะ ช้างตัวใหญ่ นั่นคงเรียกเพื่อนช้างมารวมตัวเยอะๆ เพราะรู้ว่าแก้วรอลเล่นน้ำฝนอยู่แน่เลยลูก เรายังรีบเดินกันดีกว่า ซ้ำกว่านี้ได้เจอฝนไล่ช้างพอดี

เส้นทางกลับบ้านของแก้ว ผ่านที่นาเพื่อนบ้านหลายพื้นที่แปลงสภาพกลายเป็นผืนดินรกร้างว่างเปล่า ด้วยว่าเจ้าของถูกเปลี่ยนมือ และมือที่ผลัดเปลี่ยนมานั้น ไม่ถนัดนิยมจะปลูกข้าว

“พ่อครับ ที่นาของใครกันครับ แก้วไม่เห็นว่าเขาจะไถนาเหมือนที่นาอื่นๆ เลย หรือว่าเขาไม่มีควายเหมือนเราครับ” เด็กชายส่งเสียงถาม

“นั่นนะ เขาขายให้คนอื่นไปแล้วลูก เขาจะสร้างโรงปั่นด้าย”

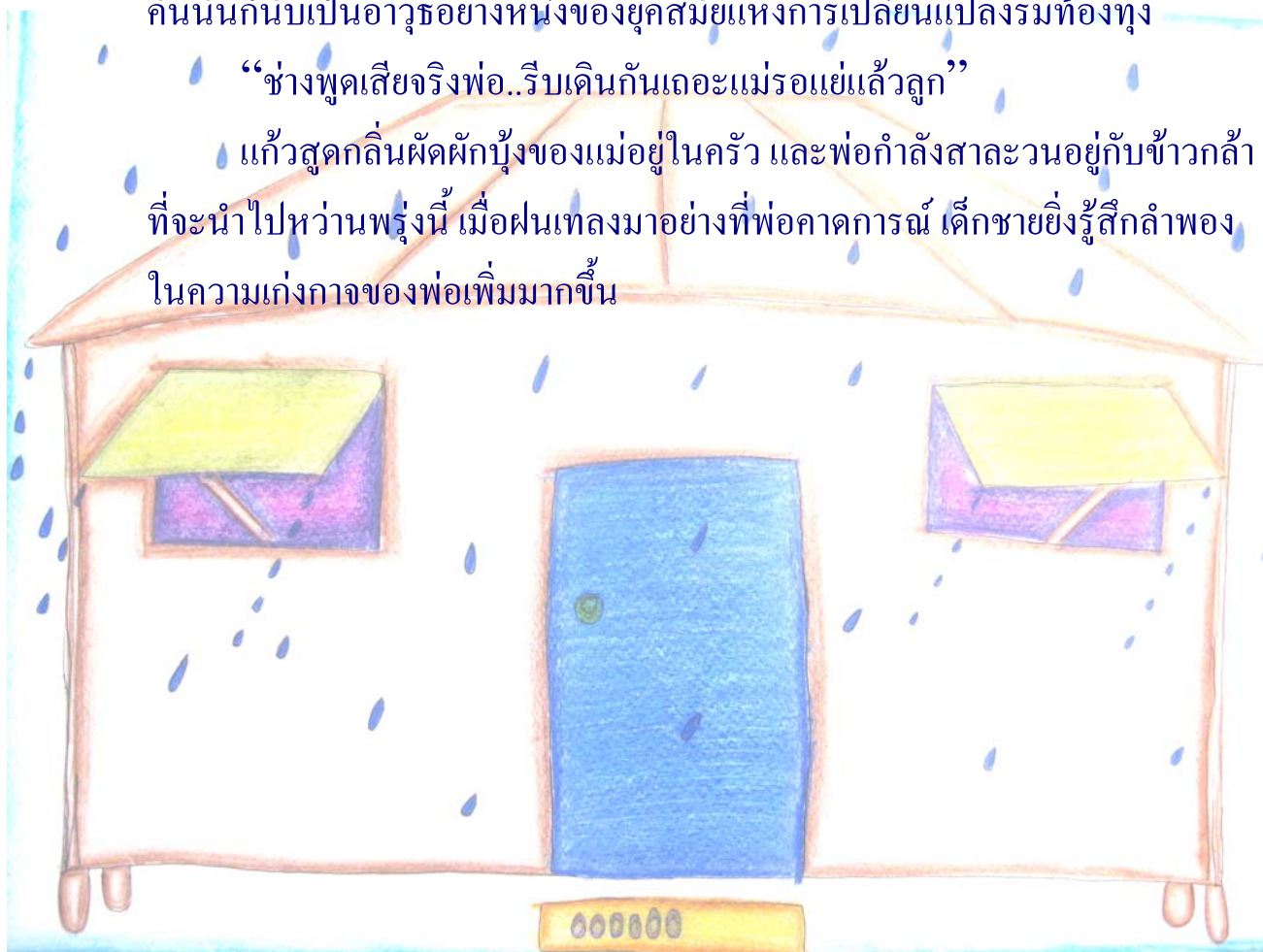
“น่าเสียดายจังเลย แก้วอยากเห็นนาสีเขียวๆ ยาวๆ ถ้าตรงนี้ไม่ทำนา ก็แหงๆ นะพ่อ” คำของเด็กชายทำให้พ่อเพ่งมองผืนนาของเพื่อนบ้านพร้อมพิณิจในคำพูดลูกชาย

ภาพของการเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัยบ่าไหลมาถึงบ้านนา และเจาะทะลวงไปถึงผืนดินที่ไ้ซุบเลี้ยงผู้คนแห่งยุค มันไม่ใช่แค่ผืนนาเพียงอย่างเดียวแต่มันไหลนองไปถึงวิถีอื่นๆ ซึ่งหลีกเลี่ยงอย่างไรก็ไม่พ้น

พ่อต้องคว้าตัวแก้วขึ้นมากอด และยกขึ้นหลังพ่อในที่สุดเมื่อมอเตอร์ไซค์สองคันที่ถูกควมมาด้วยความเร็วสูงของเด็กวัยรุ่นสองคน เสียงของรถเครื่องสองคันนั้นก็นับเป็นอาวุธอย่างหนึ่งของยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงริมท้องทุ่ง

“ช่างพูดเสียจริงพ่อ..รีบเดินกันเถอะแม่รอแม่แล้วลูก”

แก้วสูดกลิ่นผัดผักบุ้งของแม่อยู่ในครัว และพ่อกำลังสาละวนอยู่กับข้าวกล้าที่จะนำไปหว่านพรุ่งนี้ เมื่อฝนตกลงมาอย่างที่พ่อคาดการณ์ เด็กชายยังรู้สึกลำพองในความเก่งกาจของพ่อเพิ่มมากขึ้น

“ข้าวแตกหน่อ หรือยังล่ะพ่อ” เสียงแม่เรียกถามพ่อผ่านเสียงฝนกระทบหลังคา

“แตกหน่อพอดีละแม่ แชน้ำหนึ่งคืนหนึ่งวัน อบอีกวัน ก็ตามหลักสูตรแล้วนะ ใช้การได้เลย” พ่อตอบรับกับแม่ขณะแก้วน้ำรอพ่อกินข้าว

“ฝนดีแต่หัวปี ค่อยใจชื้นขึ้นหน่อยนะแม่ ขอให้ตกสม่ำเสมอหน่อยจะได้วางใจว่าหว่านกล้าแล้วนาจะไม่แล้ง”

บทสนทนาระหว่างพ่อกับแม่ ทำให้แก้วรู้จักคำมากขึ้น เด็กชายเรียนรู้สิ่งต่างๆ ผ่านถ้อยคำรวมถึงการกระทำของพ่อแม่ นั่นทำให้แก้วเข้าใจถึงความสำคัญของข้าว อย่างไม่รู้ตัว

“แก้วกินข้าวให้หมดนะลูก อย่าทำข้าวหกล่ะ” เสียงแม่ยังช่วยกำกับความเข้าใจของแก้วอีกลำดับขั้นหนึ่ง

“แก้วไม่ทำข้าวหกสักเม็ดเลยครับแม่ แก้วเก่งไหมครับ แก้ว รู้ดีกว่าพ่อ กับแม่จะปลูกข้าวจนได้กิน นานจะตายไป แก้วทนหิวนานแบบนั้น ไม่ไหวหรอก” คำพูดเด็ดขาสองแก้วเรียกเสียงหัวเราะเบิกบานเป็นของหวาน ตบท้ายอาหารเย็นของครอบครัวเล็กๆ นี้ได้ดีเหลือเกิน

“หมาข้าวมากหน่อยนะแม่ พรุ่งนี้ใส่บาตรเช้า เสร็จพ่อจะลงทุ่ง เตรียมข้าว
เช้าให้ด้วยเลย แอบแก้วไปคนเดียว วันนี้ชนทั้งวัน ตามโน่นนี่ตลอดทาง แกรมโดน
ไอฝนเข้าไปอีก ไปกราแดดด้วยท่าจะไม่ดี”

พ่อเอ๋ยปากกับแม่ ขณะแม่ นำข้าวสารเหนียวมาแช่น้ำ เตรียมนึ่งในเช้าพรุ่งนี้
“นั่นซิ นี่ถ้าไม่เพรียกลับมาก่อน คงมาถามจ้อไม่หยุด เรื่องเดิมนี้ละ แซ่ข้าว
ทำไม แซ่นานไหม ไม่แซ่จะนึ่งได้ไหม” พร้อมด้วยเสียงหัวเราะของคนเป็นพ่อแม่
“ว่าแต่ว่างานศพลูกยัยวิไล เรียบร้อยคืนะ” พ่อถามแม่เพื่อตอบทสนทนา
“คนโง่กันมากโข อยากให้มันเป็นอุทาหรณ์สอนลูกหลานบ้านเราเสียหน่อย..
ขอให้มันเป็นศพสุดท้าย” ปลายเสียงของแม่แผ่วเบาและแผ่เร้นไปถึงความหวังใน
น้ำเสียง

พ่อนั่งจักตอกเตรียมไว้สำหรับมัดต้นข้าวกล้า งานเล็กๆ น้อยๆ นี้พ่อทยอยทำอยู่มิให้ขาด คิดเรียนไว้เพื่อบ้านไหนขาดเหลือจะได้จุนเจือกันได้ทัน นึกถึงลูกชายเพื่อนบ้านที่ตายไปเพียงวัยเด็ก แก้วเล่า เด็กชายจะข้ามผ่านกาลเวลาแห่งการเปลี่ยนถ่ายได้หรือ เสียงลมฝน โยกโคลนต้นยางนาข้างบ้าน ดังกลบเสียงโยกไหวในหัวใจของคนเป็นพ่อให้ตื่นตน

“เฮาน่า...เพียงได้เริ่มต้นตั้งรับ ด้วยใจที่รู้จักเท่าทันก็คงพอ”

พ่อล้มตัวลงนอนเมื่อก่อนคืนเดินทางมาถึง...พຽ່ງนี้เข้าต้องสำรวจอุปกรณ์เตรียมงานให้พร้อมสรรพสำหรับฤดูกาลปลูกที่กำลังมาถึง

ของฝากจากท้องถิ่น

ข้าวในสำนวน ภาษิต..คำพังเพย

“ข้าวนอกเจ้า ข้าวนอกหม้อ” หมายถึง การทำสิ่งใดนอกคำสั่งเจ้านาย หรือผิดไปจากธรรมเนียม

“ท้องยุงพุงกระสอบ” หมายถึง คนกินจุ

“ข้าวหม้อข้าวเดือด” หมายถึง ระยะเวลาสั้นๆ ใช้เวลา

ไม่นานนัก

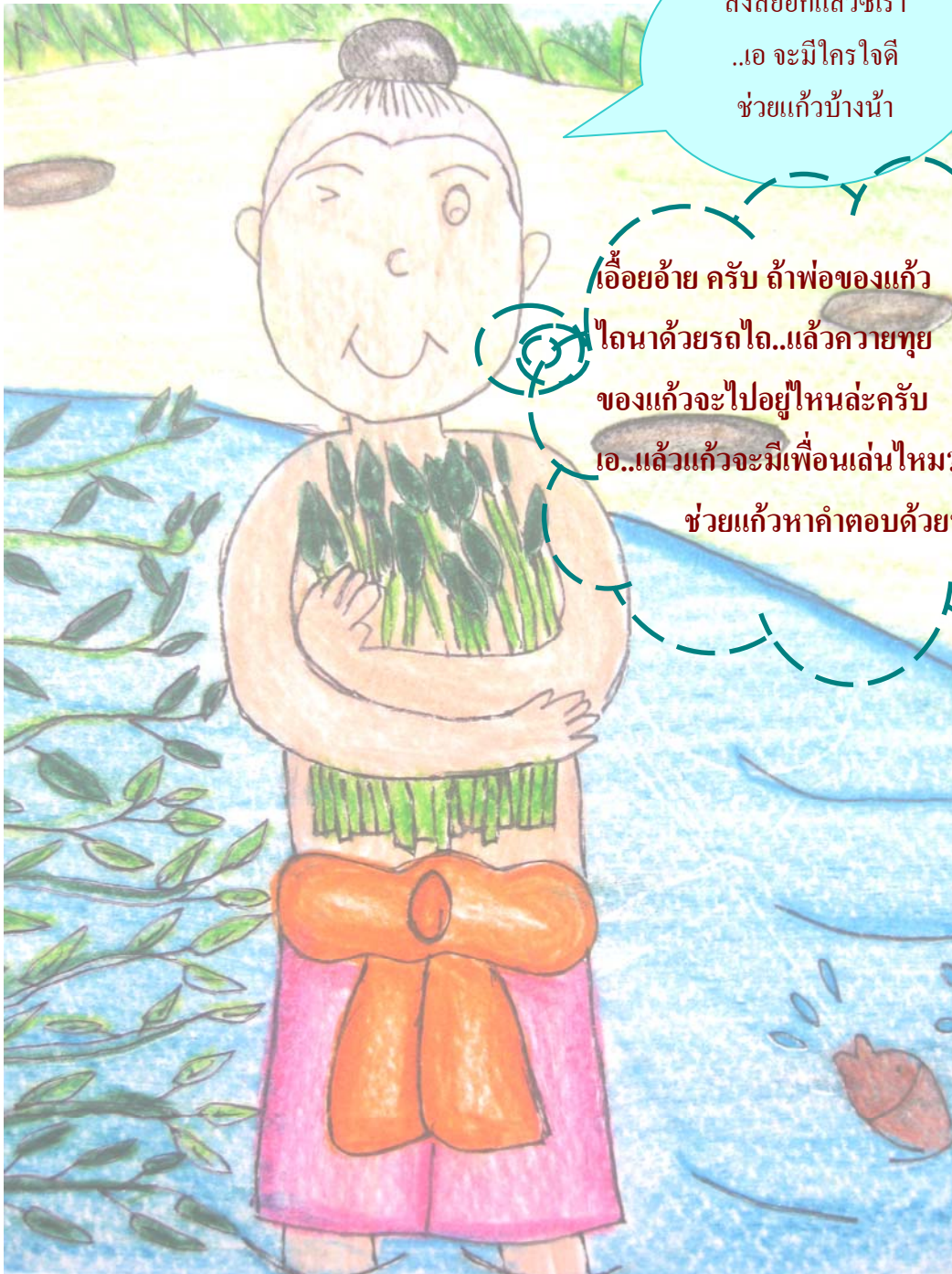
“ข้าวนอกนา” หมายถึง คนที่สังคมไม่ยอมรับหรือเข้าสังคมนั้นไม่ได้ เพราะมาจากสังคมอื่น

“ชายข้าวสาร หญิงข้าวเปลือก” หมายถึง ผู้ชายสร้างเชื้อสายสืบต่อไป ได้ เหมือนข้าวเปลือกที่อกเป็นต้นข้าวได้ แต่ผู้หญิงทำไม่ได้

“ข้าวบุญปลาร้า” หมายถึง เมื่อสามีภรรยาอยู่กินกัน

มานานแล้วก็มักเบื่อหน่ายกัน

สงสัยอีกแล้วซิเรา
..เอ จะมีใครใจดี
ช่วยแก้บบ้างน้ำ

เอื่อยอ้าย ครับ ถ้าพ่อของแก้้ว
ไถนาด้วยรถไถ..แล้วควายทุย
ของแก้้วจะไปอยู่ไหนล่ะครับ
เอ..แล้วแก้้วจะมีเพื่อนเล่นไหม?
ช่วยแก้้วหาคำตอบด้วยนะครับ

บรรณานุกรม

งามพิศ สัตย์สงวน. (2541). *วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทยและนานาชาติ*. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวัฒน์ อัสวชัยชาญ. (2551). *ภูมิใจไทย : ข้าวไทย*. กรุงเทพฯ: ปลาตะเพียน.

เยี่ยม ทองดี. (2538). *ข้าว วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: มติชน.

แบบทดสอบระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง ชาวข้าว

การกระทำใดที่ชาวนาทำเป็นอันดับแรกเมื่อถึงฤดูฝน

- ก. ไถพรวน
  - ข. ไถคราด
  - ค. ไถแปร
  - ง. ไถตะ
๑. “พิธีแรกนาขวัญ” มีประโยชน์อย่างไรต่อชาวนา

- ก. เป็นข้อบังคับของการทำนา
- ข. เป็นสิริมงคลต่อจิตใจ
- ค. เป็นการตอบแทนพระคุณแผ่นดิน
- ง. เป็นการฝึกหัดควาย

๒. การไถนาด้วยควายมีข้อดีอย่างไร

- ก. ลดค่าใช้จ่าย
- ข. ลดแรงงาน
- ค. เป็นการออกกำลังกาย
- ง. เป็นการทดสอบความอดทน

๓. ชาวนาควรมีความรู้เรื่องใดเป็นสำคัญในการทำนา

- ก. ราคาของตลาด
- ข. ปุ๋ยเคมี
- ค. สังเกตธรรมชาติ
- ง. ข้อมูลของสัตว์

๔. คุณธรรมข้อใดที่แก้วมีต่อ “ข้าว”

- ก. ความเสียสละ
- ข. ความเพียรพยายาม
- ค. ความกตัญญู
- ง. ความซื่อสัตย์

เฉลย

แบบทดสอบระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง ชาวข้าว

๑. ง

๒. ข

๓. ก

๔. ค

๕. ค

เอื้อยอายทำถูกก็ซื้อครับ ถ้าใครทำถูก ๓ ข้อขึ้นไป
เก่งมากครับ...ใครทำถูกไม่ถึง ๓ ข้อ ต้องกลับไป
อ่านบททวนเรื่อง ชาวข้าว อีกครั้งนะครับ

“บทสนทนาระหว่างพ่อกับแม่ ทำให้แก้วรู้จักคำมากขึ้น
เด็กชายเรียนรู้สิ่งต่างๆ ผ่านถ้อยคำรวมถึงการกระทำของพ่อแม่
นั่นทำให้แก้วเข้าใจถึงความสำคัญของข้าว อย่างไม่รู้ตัว”

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
วิชาภาษาไทย เรื่อง ข้าว

1. ข้อความใดอธิบายความหมายของวัฒนธรรมได้ชัดเจนที่สุด
  - ก. เป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับ
  - ข. ประเพณีที่ดั่งงามของมนุษย์
  - ค. ความเชื่อที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต
  - ง. วิธีทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม

2. ประเพณีใดที่มีความสัมพันธ์กันกับอาชีพเกษตรกรรม
  - ก. บุญบั้งไฟ
  - ข. ผีตาโชน
  - ค. รับบัวโยนบัว
  - ง. สารทเดือนสิบ

3. การประกอบพิธีแห่นางแมว เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับอาชีพใด
  - ก. การทำนา
  - ข. การทำไร่
  - ค. อุตสาหกรรม
  - ง. การท่องเที่ยว

4. การทำนาปีคืออะไร
  - ก. ทำนาตลอดทั้งปี
  - ข. ทำนาเป็นบางปี
  - ค. ทำนาปีเว้นปี
  - ง. ทำนาปีละครั้ง

5. “ไถแยก” ของคนภาคอีสาน คำว่า “แยก” มีความหมายว่าอย่างไร
  - ก. แดก
  - ข. แปลก
  - ค. แลก
  - ง. แรก

6. พิธีกรรม“แรกนาขวัญ” มีประโยชน์อย่างไรต่อชาวนา
  - ก. เป็นข้อบังคับของการทำนา
  - ข. เป็นความมั่นคงทางจิตใจ
  - ค. เป็นการตอบแทนพระคุณแผ่นดิน
  - ง. เป็นการฝึกหัดควาย

7. ชาวนาควรมีความรู้เรื่องใดเป็นสำคัญในการทำนา
  - ก. ราคาของตลาด
  - ข. ปุ๋ยเคมี
  - ค. ธรรมชาติรอบๆ ตัว
  - ง. ข้อมูลของสัตว์

8. กิจกรรม “ลงแขก” ของชาวนาส่งจิตสำนึกในเรื่องใด
  - ก. ความอดทน
  - ข. ความสามัคคี
  - ค. ความประหยัด
  - ง. ความมีวินัย

9. พิธีกรรม “ไหว้แม่โพสพ” มีความสำคัญต่อชาวนาอย่างไร
  - ก. ทำให้ข้าวกล้าแข็งแรง
  - ข. ช่วยทำให้ฝนตก
  - ค. ช่วยทำให้ชาวนาเหนื่อยน้อยลง
  - ง. ช่วยทำให้เคารพต่อธรรมชาติ

10. เทพเจ้าที่ชาวนาทำพิธีขอฝนคือข้อใด
  - ก. ผีปอบ
  - ข. พญาแถน
  - ค. พญานาค
  - ง. แม่โพสพ

11. คำว่า “ศักดินา” หมายถึงอะไร
  - ก. ที่นาบ่งบอกถึงความร่ำรวย
  - ข. ที่นาบ่งบอกถึงศักดิ์ศรีความเป็นคน
  - ค. ที่นาบ่งบอกถึงความขยัน
  - ง. ที่นาบ่งบอกถึงความอดทน

12. คุณธรรมข้อใดที่ได้จากประเพณีบุญบั้งไฟในชีวิตชาวนา
- ก. ความสามัคคี
  - ข. ความเพียรพยายาม
  - ค. ความเสียสละ
  - ง. ความอดทน
13. ความรู้แบบใดที่ชาวนาได้จากการทำบั้งไฟ
- ก. ความรู้จากธรรมชาติ
  - ข. ความรู้ที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น
  - ค. ความรู้ใหม่
  - ง. ความรู้รอบตัว
14. ความเชื่อใดที่ทำให้ชาวนานำ“หวี กระจก” ใส่ชลอมเช่นไหว้แม่โพสพเมื่อข้าวตั้งท้อง
- ก. ความเชื่อว่าแม่โพสพเป็นเพศหญิง
  - ข. ความเชื่อว่าแม่โพสพนิยมแต่งตัว
  - ค. ความเชื่อว่าแม่โพสพจะหายป่วยไข้
  - ง. ความเชื่อว่าแม่โพสพจะคอยสอดส่องดูแลชาวนา
15. ข้อดีของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองคืออะไร
- ก. ปลูกง่าย
  - ข. โตเร็ว
  - ค. ขายได้ราคา
  - ง. ต่อด้านเพลี้ย
16. สำนวนใดที่มีความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์
- ก. ภูข้าวภูน้ำ
  - ข. ข้าวแดงแกงร้อน
  - ค. ข้าวหม้อข้าวเดีอด
  - ง. ท้องยุงฟุงกระสอบ

17. ส่วนวนที่เกี่ยวกับข้าวส่วนวนใดที่พุดถึงเวลา
- ก. ข้าวนอกนา
  - ข. ข้าวใหม่ปลามัน
  - ค. ข้าวห้อยข้าวเดียด
  - ง. ข้าวบุดปลาร้า
18. “ข้าวปุ้น” หมายถึงอะไร
- ก. ขนมเทียน
  - ข. ขนมข้าวต้มลูกโยน
  - ค. ขนมต้ม
  - ง. ขนมจิ้น
19. ขนมที่ทำจากข้าวชนิดใดที่ได้ความคิดมาจากการถนอมอาหาร
- ก. ข้าวต้มมัด
  - ข. ข้าวตัง
  - ค. ขนมถั่วฟู
  - ง. ขนมน้ำดอกไม้ม
20. ภูมิภาคใดของประเทศไทยที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวมากที่สุด
- ก. ภาคเหนือ
  - ข. ภาคอีสาน
  - ค. ภาคกลาง
  - ง. ภาคใต้
21. เหตุใดจึงนำขนมไทยใส่ไว้ในเครื่องเช่นไหในงานประเพณีต่างๆ ของไทย
- ก. เป็นธรรมเนียมปฏิบัติ
  - ข. เป็นเครื่องสังเวณี
  - ค. เป็นเครื่องเช่นไหสังคีตศิลป์
  - ง. เป็นเครื่องถวายพระ
22. ข้าวชนิดใดใช้โปรยท้ายขบวนศพ
- ก. ข้าวจี
  - ข. ข้าวตาก
  - ค. ข้าวเม่า
  - ง. ข้าวตอก

23. ข้อใดต่อไปนี้เป็นของเล่นในฤดูเก็บเกี่ยว
- ก. หมากเก็บ
  - ข. ปี่ซังข้าว
  - ค. ตีจับ
  - ง. โพงพาง
24. การปลูกข้าวตามกลวิธี “ข้าวหนัก ข้าวเบา ข้าวกลาง” มีข้อดีอย่างไร
- ก. ประหยัดค่าใช้จ่าย
  - ข. ชาวนาได้ช่วยเหลือกัน
  - ค. ขายข้าวได้ราคาดี
  - ง. เก็บเกี่ยวได้รวดเร็วขึ้น
25. เพลงเกี่ยวข้าว เป็นการละเล่นพื้นบ้านของภาคใด
- ก. ภาคเหนือ
  - ข. ภาคอีสาน
  - ค. ภาคกลาง
  - ง. ภาคใต้
26. พิธีสู้ขวัญข้าวเกิดจากคุณธรรมข้อใด
- ก. ความสามัคคี
  - ข. ความเมตตากรุณา
  - ค. ความกตัญญู
  - ง. ความอุตสาหะ
27. ในปัจจุบันสิ่งที่เข้ามาแทนที่แรงงานสัตว์ในสังคมชาวนาคืออะไร
- ก. เครื่องจักรกล
  - ข. แรงงานคน
  - ค. ค่าแรง
  - ง. การแลกแรง
28. ข้อใดเป็นข้อดีของการทำนาของคนไทยสมัยก่อน
- ก. ประหยัดเวลา
  - ข. ได้ผลผลิตมาก
  - ค. ได้ทำงานร่วมกัน
  - ง. ลดต้นทุนการผลิต

29. ข้าวย่า เป็นชื่ออาหารของภาคใด

- ก. ภาคเหนือ
- ข. ภาคอีสาน
- ค. ภาคกลาง
- ง. ภาคใต้

30. “กระต๊อบ” เกี่ยวข้องกับข้าวอย่างไร

- ก. ภาชนะตวงข้าวเหนียว
- ข. ภาชนะใส่ข้าวเหนียว
- ค. ภาชนะตวงข้าวเจ้า
- ง. ภาชนะใส่ข้าวเจ้า

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวอุมาพร พันระไชย
วันเดือนปีเกิด	28 ธันวาคม 2519
สถานที่เกิด	จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	59/1 หมู่ 2 แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนขัติยะวงษา ร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2542	การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) วิชาเอกภาษาไทย จาก มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม
พ.ศ. 2553	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา (กศ.ม.) การสอนภาษาไทย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร